
HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

ALITERAȚIUNEA IN LIMBILE ROMANICE

ALITERAȚIUNEA

ÎN

LIMBILE ROMANICE

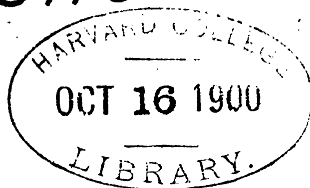
DE

Ovid
OV. DENSUȘIANU.

IAȘI
TIPOGRAFIA NAȚIONALĂ STRADA ALEXANDRI 11.
1895.

HARVARD COLLEGE
OCT 16 1900
LIBRARY.

PREFAŢĂ.

Vieaţa tuturor limbilor reproduce în mic şi într'un cadru maĭ restrîns un fenomen general pe care-l observăm în fluxul şi refluxul continuu al vieţeĭ universale. Privită sub toate formele şi manifestaţiunile eĭ, o limbă, ca orĭ-care alt organism, tinde în tot cursul evoluţiuneĭ sale istorice la o armonizare şi unificare a părţilor care o constituesc. Prin variate şi nenumărate mijloace, de care singurĭ cele maĭ adeseorĭ nu ne dăm bine samă, fie-care limbă ajunge, după o continuă şi lentă elaborare, la acea armonie şi mlădiere care daŭ o formă estetică, energie şi vieaţă atîtor cuvinte şi expresiunĭ. Unul din aceste mijloace este *aliteraţiunea*.

Lucrarea de faţă, apărută maĭ întîiŭ în *Revista critică-literară* II. 273—320, 425 — 471, am consacrat-o studiuluĭ acesteĭ figurĭ de eufonie pe 'ntreg domeniul limbilor romanice, insistînd în special şi maĭ mult asupra limbeĭ romîne, de oare-ce pînă astăzĭ nimenĭ nu s'a ocupat de această chestiune, care interesează nu numaĭ pe filolog, ci şi pe estetician. Din toate faptele pe care le-am înşirat rezultă, ca concluziune generală, că aliteraţiunea este, după rimă, unul din principalele elemente căruia i-se datoreşte armonia uneĭ limbĭ, ear, pe de altă parte, prin legătura pe care o stabileşte între cuvinte ea este un important mijloc mnemotehnic, cu deosebire în literatura populară unde memoria joacă un rol atît de însemnat.

Pitagoricienii din antichitate căutaŭ armonia în nebuloasa şi vaporoasa lume a sferelor cereştĭ. Noĭ s'o căutăm într'o lume maĭ reală şi maĭ aproape de noĭ, şi nu este de ajuns s'o găsim şi s'o simţim, ci trebue s'o şi înţelegem şi s'o explicăm.

Incheind, rămîne să-mĭ exprim mulţămirile mele d-neĭ C. Michaëlis de Vasconcellos, cunoscuta romanistă, care a binevoit a-mĭ comunica maĭ multe notiţe asupra aliteraţiuneĭ în limba spaniolă şi portugeză.

Paris, **Noemvrie 1894.**

O. D.

TABLA DE MATERIĬ.

INTRODUCERE.

Pe cînd cea maĭ mare parte din terminiĭ pe care-ĭ întrebuințăm astăzĭ fie în retorică fie în poetică, i-am primit și moștenit de la vechiĭ scriitorĭ grecĭ și latinĭ, de origine cu totul nouă este terminul de *aliterațiune* pe care nu-l întîlnim la nicĭ unul din retoriĭ și gramaticiĭ din antichitate saŭ Evul-mediŭ, și care, pentru prima oară, apare la Ioannes Iovianus Pontanus, istoric și erudit italian de la sfîrșitul secoluluĭ XV [1]). In tomul al doilea al scrierilor sale Pontanus definește astfeliŭ aliterațiunea: „Ea igitur sive figura, sive ornatus, condimentum quasi quoddam numeris affert, placet autem nominare *alliterationem*, quod e literarum allusione constet. Fit itaque in versu, quoties dictiones continuatae vel binae vel ternae ab iisdem primis consonantibus, mutatis aliquando vocalibus, aut ab iisdem incipiunt syllabis, aut ab iisdem primis vocalibus. Delectat autem alliteratio haec mirifice in primis et ultimis locis facta, in mediis quoque, licet ibidem aures minus sint intentae“ [2]). Precum se poate vedea și din exemplele pe

---

[1]) Adelung, *Ueber den deutschen Styl.* Berlin, 1785. I, 284.

[2]) I. I. Pontani librorum omnium tomus II. 236. Basileae. 1538; *Dialogus Actius.*

care le dă maĭ departe, Pontanus înţelege prin aliteraţiune repetarea aceluiaşiŭ sunet, aceleiaşĭ litere, atît la începutul cît şi la mijlocul saŭ sfîrşitul a două saŭ maĭ multe cuvinte strîns legate între ele din punct-de-vedere gramatical, urmîndu-se imediat saŭ stînd aproape unele de altele. Definiţiunea dată de Pontanus a fost primită şi urmată de cea maĭ mare parte din filologiĭ maĭ noĭ care aŭ studiat şi urmărit această figură în operele clasicilor grecĭ si latinĭ [3]).

O semnificaţiune cu desăvîrşire vagă şi puţin preciză are aliteraţiunea la o parte din scriitoriĭ francezĭ de astăzĭ. In *Dictionnaire universel des littératures*, Paris 1884, Vapereau o defineşte astfeliŭ: „Répétition, dans deux ou plusieurs mots qui se suivent, d'une même lettre ou d'une même syllabe". In *Dictionnaire historique de la langue française*, Paris 1884, II, 776, găsim următoarea definiţiune: „Figure de mots qui consiste dans la répétition recherchée des mêmes lettres ou des mêmes syllabes". Tot aşa şi în *Dictionnaire de l' Académie française*, 1878, I: „Figure de mots qui consiste dans la répétition recherchée des mêmes lettres ou des mêmes syllabes. Plusieurs proverbes offrent des exemples d'allittération: *qui terre a, guerre a; qui refuse, muse.*" [4]).

---

[3]) A. Näke, *De allitteratione sermonis latini*, în *Rheinisches Museum* III. 1829 p. 324 sqq: „Fit allitteratio 1) in primis litteris; primis syllabis; 2) in una postrema et altera prima syllaba; 3) in mediis vocibus; 4) in postremis syllabis. Quod *homoeoteleuton* dici solet." p. 331. Cf. Cadenbach, *De alliterationis apud Horatium usu*, Progr. Gymn. Essen. 1837; I. Theobald, *De annonimationis et alliterationis apud Ciceronem usu.* Bonn, 1852, p. 10; R. Buchholz, *De alliterationis indole atque natura ususque Homerici lineamenta.* Progr. Königsberg. 1879.

[4]) Cf. şi Littré, *Dictionnaire de la langue française*, I[1], 115; Becq de Foucquières, *Traité général de versification française*, Paris, 1879, p. 217; A. Pott, *Latein und griechisch in einigen ihrer wichtigsten Lautunterschiede*, în Kuhn's *Zeitschrift für vergleichende*

Pentru filologiĭ germanĭ de astăzĭ aliterațiunea are însă o semnificațiune clară și bine precizată. Eĭ înțeleg prin ea repetarea aceluiașiŭ sunet, aceleiașĭ silabe, numaĭ la începutul a două saŭ maĭ multe cuvinte.

Există, prin urmare, aliterațiune în versurĭ ca cele următoare:

De-odată prin *v*uirea de *v*aete 'n mulțime,
Alexandri, *Gruĭ-Sînger*.

*S*fiicioasă și *s*merită, și-a vărsat razele sale,
Eminescu, *Călin*.

Din *v*remile trecute, în *v*eacurĭ *v*iitoare,
Alexandrescu, *Meditație*.

Tot această însemnare o are aliterațiunea și la romaniștĭ ca P. Meyer (*Romania* XI. 572) și E. Stengel (*Grundriss der romanischen Philologie* II. 60). Acesta va fi și punctul nostru de vedere din care o vom studia-o [5]).

* * *

Sprachwissenschaft, XXVI, 1883, p. 135; A. de Moraes Silva, *Diccionario da lingua portugueza*, Lisboa, 1878. I. Un înțeles tot atît de larg are astăzĭ aliterațiunea și la orientaliștĭ.

[5]) La Grecĭ și la Latinĭ aliterațiunea era cunoscută sub numele de παρομοίωσις, παρίσωσις, πάρισον, *parhomoeon* etc.—figurĭ de retorică pe care eĭ le numiaŭ cu terminul maĭ general de σχήματα λέξεως. :

Παρομοίωσις δ'ἐὰν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχῃ ἑκάτερον δὲ κῶλον. ἀνάγκη δὲ ἢ ἐν ἀρχῇ ἢ ἐπὶ τελευτῆς ἔχειν. καὶ ἀρχὴ μέν ἀεὶ τὰ ὀνόματα, ἡ δὲ τελευτὴ τὰς ἐσχάτας συλλαβὰς ἢ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πτωσεις ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα. ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα: ἀγρὸν γὰρ ἔλαβεν ἀργὸν παρ'αὐτοῦ; δωρηταὶ τ'ἐπέλοντο παράῤῥητοι τ'ἐπέεσσιν. Aristotele, *Rhet.* III. 9. Ἔστι δὲ καὶ παρόμοια κῶλα ἅτινα παρόμοια ἢ τοῖς ἐπ'ἀρχῆς.... ἢ τοῖς ἐπὶ τέλους. Demetrius, L. Spengel, *Rhetores graeci* III. 266. Și Aristotele și Demetrius înțeleg decĭ prin παρομοίωσις atît aliterațiunea cît și ὁμοιοτέλευτον. Maĭ puțin clar se esprimă Anaximenes: παρομοίωσις..... ὅμοια δ'ἐστὶν ὀνόματα τὰ ἐξ ὁμοίων συλλαβῶν, ἐν αἷς πλεῖστα γράμματα τὰ αὐτά ἐστιν. *Rhet. ad Alex.* XXVIII. Παρίσωσις δὲ γίνεται μὲν καὶ κατὰ τὴν ἀρχήν, οἷον· ὅτε τοίνυν τοῦθ'οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμος, καὶ κατὰ τὸ τέλος· ἐθέλειν ἀκούειν. Tiberius, Spengel. III. 74. Παρίσωσις.... ἢ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἢ κατὰ τὸ τέλος. Anonymus, περὶ σχημάτων, Spengel III. 131. Παρίσωσις γίνεται κατ' ἀρχὴν καὶ τέλος· κατ'

In seria figurilor de eufonie aliterațiunea merită să fie studiată cu atît mai mult, cu cît ea apare ca unul din elementele estetice principale ale uneĭ limbĭ : ea mărește efectul muzical al cuvintelor și, prin repetarea aceluiașiŭ sunet la începutul lor, espresiunile devin maĭ armonice și maĭ melodioase. Dacă versurĭ ca cele de maĭ jos produc o impresiune plăcută asupra noastră prin sonoritatea și armonia lor, aceasta se datorește în mare parte efectuluĭ muzical al aliterațiuneĭ :

ἀρχὴν μὲν οἷον προσήκει προθύμως· ὅ καὶ ὁμοιόαρκτον λέγεται· κατὰ δὲ τὸ τέλος, οἷον ἐθέλειν ἀκούειν, ὅ ἐστιν ὁμοιοτέλευτον. Maximus Planudes, Σχολία εἰς Ἑρμογένους περὶ ἰδέων τομ I, C. Walz, *Rhetores graeci* V. 511$_9$ și 551. Prin παρίσωσις deci se'nțelege aicĭ și aliterațiunea și ὁμοιοτέλευτον. Singur Planudes întrebuințează pentru aliterațiune un termin special, ὁμοιόαρκτον. Cf. și P. Victorius, *Variarum et antiquarum lectionum* lib. XXVII. 11. Analog aliterațiuneĭ este și πάρισον de la Quintilian (Instit. or. IX. 9.75), după cum se poate vedea din exemplul pe care-l dă : *puppesque tuae pubesque tuorum.* Πάρισον maĭ însamnă aicĭ și ὁμοιοτέλευτον. Cf. Eustathius, *Commentarii in Homeri Iliadem*, Florența, 1730, I. 464, Coment. la v. 390 cartea II din Iliadă.

Paromeon est, quotiens ab iisdem litteris diversa verba sequuntur, quo modo illud habes apud Vergilium :

Sola mihi tales *casus Cassandra canebat.*

ab ipsa littera inchoavit plurimas partes orationis. Quale est illud : longo *sale saxa sonabant.* Antiqui integros versus ita faciebant, ut

O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti

Versus est Ennianus. Pompejus, *Comment.*, *Grammatici latini ex recensione* H. Keilii, V. 303, 28. Cf. Donatus, *Ars grammatica*, III. 5, 20, Keilii IV. 398 ; Charisius, *Instit. gramm.* IV. 4. 7, Keilii I. 282 ; Diomedes, *Art. gramm.* II, Keilii I. 447 ; Marius Plotius, *Art. gramm.* I, Keilii VI. 458—459 ; Beda, *De schematibus*, C. Halm, *Rhetores latini minores*, 1863, p. 610 ; Isidorus, *Origin.* I. 35. Martianus Capella întrebuințează terminiĭ : mytacismus, labdacismus, iotacismus, polysigma, după cum se repetă *m*, *l*, *i* saŭ *s* : *Mytacismus* est, cum verborum coniunctio *M* literae assiduitate colliditur, ut si dicas : mammam ipsam amo quasi meam animam. *Labdacismus*, ubi *L* plurimum dissonat, ut si dicas : Sol et luna luce lucent alba leni lactea. *Iotacismus*, ut si dicas : Iunio Iuno Iovis iure irascitur. *Polysigma*, ubi *S* litera crebrius geminatur : Sosia in solario soleas sarciebat suas. Prin *Homoeoprophoron* pare a înțelege aliterațiunea în general ; ca exemplu dă versul din Ennius citat și de Pompejus. M. Capella consideră repetarea aceluiașiŭ

Va da și *f*lori și *f*runze, etern *f*iind udată
Alexandri, *Grui-Sînger.*

*S*oții, *s*urori și mame *s*uspină 'n urma lor ;
Alexandri, *Dumbrava roșe.*

Ce din *f*runze îți doinește, ce cu *f*luerul îți zice.
Eminescu, *Epigonii.*

*M*ărețul *t*urn, *t*rist *m*artur l'al nostru trist apus [6]).
Alexandrescu, *Trecutul la mănăstirea Cozia.*

Influența și importanța aliterațiunei se întinde însă și mai departe. Ea nu este numai un simplu element eufonic, un simplu ornament de care scriitorul saŭ vorbitorul

---

sunet ca „vitium maximum“, *De rhet.* XXXII. 514. Tot așa și Marius Plotius : *Aprepia* (ἀπρέπεια) est absurda et indecens verborum structura, ut : o Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti. *Art. gramm.* I, Keilii VI. 454. Cf. și H. Columna. *Ennii fragmenta*, Neapol, 1590. p. 8 ; Servius, Coment. la Vergil, Eneida III. 183 și Cornificius *Rhet.* IV. 12. — *Geminatio* este numită aliterațiunea la O. Gifanius, *Titi Lucretii De rerum natura libri VI.* Lugd. Batav. 1595, p. 351 ; Brouckhusius, *Tibulli carmina*, Amsterd. 1708, I. 1. 3; L. Pareus, *Lexicon Plautinum*, Frankfurt, 1614, v. *Geminatio.* La Gifanius și Brouckhusius *geminatio* are un înțeles tot atît de larg ca aliterațiunea la Pontanus. La P. Fabri ea este numită cu terminul general de *paronomeon* : „quant tous les termes de une ligne se commencent par semblable lettre“. Ca genurĭ speciale amintește : *Lipda*, quant *l* en commence tous les termes de une ligne ; *Methacismus*, quant *m* est pour commencement ; *Frenum*, quant *r* est au commencement, *Le grand et vray art de pleine Rhetorique*, ed. A. Héron, 1890, II. 128. Cf. și *Leys d'amors*, unde aliterațiunea este numită și *replicatio* (*r. plana*, *multiplicada*, *rigoroza* I. 248.). In vechia franceză aliterațiunea mai poartă și numele de *rime senée.*

Cu o semnificațiune corespunzătoare aliterațiuneĭ găsim întrebuințate, la uniĭ retorĭ și comentatorĭ, figurile cunoscute sub numele de παρονομασία, παρήχησις, *adnominatio.* Acestea din urmă însă s'apropie maĭ mult de ceea-ce numim astăzĭ figurĭ etimologice și gramaticale, care n'aŭ nimic de a face cu aliterațiunea și asupra cărora ne vom opri maĭ tîrziŭ.

[6]) Fără 'ndoeală, singurĭ nu ne dăm samă cele maĭ adeseorĭ de unde provine această armonie și care sînt cauzele care aŭ produs-o. Pentru-ca să simțim efectul muzical al unuĭ vers n'avem numaĭ decît nevoe de esplicărĭ și analiză.

se foloseşte ca mijloc de înfrumseţare şi înflorire a frazeĭ, ci ea stabileşte tot odată o maĭ strînsă şi maĭ puternică legătură între cuvintele aliterate, făcînd din ele punctul principal asupra căruia se 'ndreaptă şi se concentrează atenţiunea noastră. Astfeliŭ în versul de maĭ sus al luĭ Alexandrescu, cuvintele: *m*ăreţul *t*urn, *t*rist *m*artur, legate între ele prin aliteraţiune, apar ca punctul principal asupra căruia se opreşte şi se fixează maĭ mult gîndirea noastră, şi toate la un loc scot şi pun maĭ bine în evidenţă ideia pe care poetul o esprimă în acest vers[7]).

Pe lîngă armonie, prin urmare, aliteraţiunea aduce cu sine şi unitate: ambele acestea două se succed una alteia şi acolo unde apare una din ele urmează în mod natural şi cealaltă. Din acest punct-de-vedere rolul aliteraţiuneĭ se poate compara cu acel al rimeĭ: ceea-ce este rima pentru un şir de maĭ multe versurĭ, acelaşiŭ lucru este aliteraţiunea pentru două saŭ maĭ multe cuvinte dintr'un vers.

Mulţĭ poeţĭ, atît vechĭ cît şi modernĭ, găsind în aliteraţiune un mijloc de lustruire a stiluluĭ aŭ întrebuinţat-o deseorĭ în operile lor; la uniĭ însă ea a degenerat în afectare şi eufuism. Astfeliŭ Luigi Groto (Cieco d'Hadria), poet italian din secolul XVI, ne-a lăsat 54 de versurĭ latineştĭ în care toate cuvintele alitereazā între ele, începînd toate cu litera *C*. Citām 10 versurĭ de la început:

---

[7]) „La corespondance des sons ne fait qu'appeler l'attention sur l'harmonie des idées..... L'harmonie des sons rend aussi plus frappante celle des idées". E. du Méril, *Essai philosophique sur le principe et les formes de la versification*, Paris. 1841. 99—100, 124. „Die Alliteration herrscht und hebt das Einzelne mit wunderbarer Kraft hervor". Lachmann, în Ersch u. Gruber, *Encyclopädie* III v. *Allitteration*. Cf. şi G. Gerber, *Die Sprache als Kunst*, Berlin, 1885. II. 164; W. Jordan, *Der epische Vers der Germanen*, Francfurt, 1868. 35; C. Poggel, *Grundzüge einer Theorie des Reimes*, Münster. 1834.

Cunctis chara charis cunctis carissima cura,
Clarificum cilium, castificansque calor.
Crine coherenti Cornelia corda coarctans
Conspectu capiens, contuolisque cremans.
Commemorans charum comitem Cornelia celebs,
Clausaque collachrimans, coniugiumque ; cavens,
Cuivis comburens cor Carbonesia castè
Cordaque carbonum conficiens cumulum.
Collis castalii cultrix, constansque columna,
Confulgens claror, cui Cyrosura cadit [8]).

In asemenea jocurĭ copilăreştĭ de cuvinte—numite ş *tautogrammes* saŭ *vers lettrisés*—în care poetul consideră ca scop ceea-ce maĭ 'nainte era numaĭ mijloc, totul devine monoton şi obositor prin continua şi uniforma repetare a unuia şi aceluiaşiŭ sunet: o aceiaşĭ impresiune ca la ce-

---

[8]) *Carmina concelebrantia Corneliam Carbonesiam*; *Delle rime*, *Venetia*, 1587. p. 209. Tot Luigi Groto a compus un sonet italian în care toate cuvintele încep cu litera *D* (L. Blanc, *Grammatik der italiänischen Sprache*, Halle, 1844. p. 794). — F. Mone citează, *Lateinische Hymnen*, III, 81, o poezie latină din sec. XIV, compusă din 12 strofe în care toate cuvintele încep cu *P*. H. Cardanus, *De subtilitate*, liber XV, Basileae, 1582, p. 741, citează cîte-va versurĭ din Placentius Porcius, autorul uneĭ poeziĭ latine în care fie-care cuvînt incepe cu *P*, şi din Hugbaldus Gallus, autorul a 136 versurĭ în care fie-care cuvînt începe cu litera *C*. Despre alte asemenea poeziĭ cf. Des Accords, *Les bigarrures*, Rouen. 1616, p. 109; E. du Méril, *Poésies populaires latines du Moyen-âge* p. 61, nota; Th. Wright, *Reliquiae antiquae*, Londra, 1841, II, 8, 20, 256; P. Meyer, *Documents manuscrits de l'ancienne littérature de la France*, Paris. 1871, p. 119; L. Lalanne, *Curiosités littéraires*, 1857, p. 26; A. Canel, *Recherches sur les jeux d'esprit*, Paris, 1867, II, 138—153. Versurĭ izolate în care fie-care cuvînt începe cu aceiaşĭ literă — analoage mult citatuluĭ vers al lui Ennius — cf. la V. Fortunatus, *Opera*. Roma, 1786—87, I. 405, *Vita S. Martini*; Marot, *Epîtres*, *II*; Diez, *Die Poesie der Troubadours*, Leipzig. 1883. p.87; A. Ebert, *Allgemeine Geschichte der Litteratur des Mittelalters*, Leipzig, 1874—87, I, 593; II, 154, 280, 292; I. Bekker, *Homerische Blätter*, Bonn. 1863—72, II, 213. La poeţiĭ simboliştĭ de astăzĭ nu rareorĭ găsim asemenea versurĭ.

tirea tiradelor monorimice din vechia poezie franceză. Şi cu toate acestea cîţĭ poeţĭ nu şi-aŭ perdut timpul cu asemenea curiozităţĭ şi rarităţĭ literare, rodul uneĭ muncĭ secĭ şi pedantice [9])!

[9]) In limba personajelor sale comice, Shakespeare întrebuinţează asemenea cacofoniĭ, pentru a produce un efect comic şi ridicul prin deasa repetare a aceluiaşĭŭ sunet. Astfeliŭ în „Midsummer-night's dream" (Visul uneĭ nopţĭ de vară):

Wherat with blade, with bloody blameful blade,
He bravely broached his boiling bloody breast.

Cf. F. Lindner, *Die Alliteration bei Chaucer* în *Iahrbuch für roman. u. englische Sprache u. Literatur.* N. F. II. 1875, 317; G. Gerber *Op. cit.* II. 168.

ALITERAȚIUNEA
ÎN LIMBILE ROMANICE.

Asupra aliterațiuneĭ în limbile romanice a început a se scrie abia de cîțĭ-va anĭ. Mai mult a fost studiată ea în limba latină[10]), și cu deosebire in limbile

[10]) A. Näke, *Op. cit.* — I. Theobald, *Op. cit.* — Cadenbach, *Op. cit.* — A Schlüter, *Veterum Latinorum allitteratio cum nostratium allitteratione comparata,* 1840.—I. Mähly, *Ueber Allitteration*, în *Neues schweizerisches Museum* IV. 1864. p. 207—259. — Ed. Loch. *De usu allitterationis apud poetas latinos*, Halle, 1865. — R. Klotz, *Zur Allitteration und Symetrie bei Plautus*, Zittau, 1876. Cf. Lorenz în *Philologischer Anzeiger* VIII, 1877, p. 292; Klotz, *Progr. Gymn.* Zittau, 1877, *Philologischer Anzeiger* IX. 1878. p. 278. — C. Ziwsa, *Die eurytmische Technik des Catullus*, Wien. 1879. — E. Wölfflin, *Ueber die allitterierenden Verbindungen der lateinischen Sprache* în *Sitzungsb. der philosophisch-philologischen u. hist. Classe der Akademie zu München,* 1881; cf. G. Andresen în *Philologische Wochenschrift*, I. 1881. p. 285; Bintz în *Philologischer Anzeiger*, XIII. 1883, p. 6; Ph. Thielmann, *Blätter f. das bayer. Gymn.* XVIII, 1882, p. 43; G. Gröber *Zeitschrift für roman. Philologie* 1882. VI. p. 467. — Idem, *Zur Allitteration und zum Reime* în *Archiv für lat. Lexicographie und Grammatik.* III. 1886. p. 443. — W. Ebrard, *Die Allitteration in der lateinischen Sprache*, Progr. Bayreuth. 1882. Cf. Thielmann, *Philologischer Anzeiger* XIII. 1883. p. 10; Bintz. *Philologische Rundschau* III. p. 859.— L. Buchhold, *De paromoeoseos (adliterationis) apud veteres Romanorum poetas usu.* Leipzig. 1883. — C. Bötticher, *De allitterationis apud Romanos vi et usu.* Berlin. 1884. Cf. W. Ebrard, *Philol. Rundschau* 1884, n-rul 51; Ph. Thielmann, *Woch. f. klassische Philologie*, 1885, p. 909.—Kviçala, *N. Beiträge z. Erklärung der Æneis,* 1881. p. 293 sqq. Cf. *Litterarisches Centralblatt.* 1881. p. 1043. –I. Bintz. *Beiträge zum Gebrauche der Allitteration bei den römischen*

germanice [11]). Şi lucrul se esplică foarte uşor. In limbile romanice ea nu apare ca un sistem metric aşa cum o întîlnim în vechile monumente de literatură germanică saŭ cum s'aŭ încercat s'o reînvieze poeţĭ ca Fouqué, Jordan şi

---

Prosaikern în *Philologus*, 1885, XLIV. p. 262. — H. Habenicht. *Die Allitteration bei Horaz.* Progr. Eger. 1885.— P. Rasi, *Osservazioni sull'uso della allitterazione nella lingua latina* în *Atti e memorie della R. Academia, Padova*, N. S. V. 1889. p. 121 sqq.—C. Blümelein, *Zur Allitteration und zum Wortspiele im Lateinischen* în *Berichte des freien deutschen Hochstiftes*, Frankf. a. Main. N. F. 1891. p. 105. — F. Mering, *De allitteratione Luciliana*, Progr. Gymn. Wattenscheid. 1891. — L. Lahmeyer, *Allitteration in Ciceros Pompeiana.*, Progr. Rössleben. 1891. — B. Pretzsch, *Zur Stilistik des Cornelius Nepos*, Progr. Spandau. 1890. — Micĭ notiţe cf. la H. Jordan în *Hermes*, XV, 1880. p. 132; A. Reichardt, *De Q. Ennii Annalibus* în *Iahrbücher f. classische Philologie*, CXXXIX. 1889. p. 787; H. Kraffert, *Kakophonien im Lateinischen* în *Zeitschrift f. das Gymnasialwesen* N. F. XXI. 1887. p. 713; A. Ebert, *De syntaxi frontoniana* în *Acta Seminarii philol. Erlang.* II. 1881 p. 353 sqq; I. Süss, *Catulliana*, *ibid.* I. 1878, p. 33; H. Hellmuth, *De sermonis proprietatibus, quae in prioribus Ciceronis orationibus inveniuntur. ibid.* I. p. 164. — Asupra aliteraţiuneĭ în versul saturnic şi vechile dialecte italice cf. H. Jordan, *Kritische Beiträge zur Geschichte der lateinischen Sprache*, Berlin. 1879; R. Thurneysen. *Rheinisches Museum*, XLIII. 1888. p. 349; S. Bugge *Altitalische Studien,* Christ. 1878. p. 79; W. Deecke, *Rheinisches Museum*, XLI, 1886, p. 192, 195, 199; R. Westphal, *Allgemeine Metrik der indogerm. u. semitischen Völker.* Berlin. 1893. p. 221; K. Bartsch, *Der saturnische Vers und die altdeutsche Langzeile*, Leipzig, 1867; C. Zander. *De homoeoarcto Saturniorum versuum* în *Commentationes Wölfflinianae*, 1891. p. 239; A. Reichardt. *Der saturnische Vers* în *Iahrbücher f. classische Phil.* 1893. Supl. XIX p. 245.

[11]) Asupra aliteraţiuneĭ şi versuluĭ aliterat (Stabreim) la Germanĭ v. bibliografia la E. Sievers, *Altgermanische Metrik* în H. Paul's *Grundriss der germ. Philol.* Strassburg. 1893. II [1]. p. 861. sqq. şi H. Paul, *Deutsche Metrik*, *ibid.* p. 899. sqq. O espunere maĭ amărunţită, tot la Sievers în scrierea sa *Altgermanische Metrik*, Halle. 1893. O critică a teorieĭ luĭ Sievers cf. la M. Kaluza. *Studien zum germanischen Allitterationsvers.* Berlin. 1894, I şi II.

Despre aliteraţiune la Celţĭ şi Fineţĭ v. C. Zeuss, *Grammatica celtica*, Leipzig, 1853. II. 926, 952, 962; W. Conybeare, *Illustrations of Anglo-Saxon poetry.* Londra, 1826, LVII; Westphal, *Op. cit.* 325. sqq. A. Ebert. *Op. cit.* III. p. 8.—I. Grimm, *Kleinere Schriften*, II. 82; D. Comparetti. *Der Kalewala oder die traditionelle Poesie der Finnen*, Halle, 1892. p. 30. 272.

Richard Wagner (*Der Ring des Nibelungen*)[12]). De o formă de versificaţiune analoagă aceleia din *Hildebrandslied*, *Muspilli, Heliand* ş. c. l. nu poate fi vorba la nicĭ unul din popoarele romanice. [13]) Dacă la acestea din urmă întîlnim exemple de aliteraţiune, ea apare numaĭ ca un fenomen izolat şi nicĭ de cum ca un principiŭ metric de sine stătător. Era decĭ foarte natural ca în limbile germanice, unde ea întrupează în sine o întreagă epocă literară, studiile publicate în această direcţiune să fie cu mult maĭ vaste şi maĭ numeroase, ear filologiĭ să-şĭ îndrepte maĭ mult atenţiunea asupra acesteĭ ramurĭ de cercetărĭ.

Făcînd abstracţie de lucrările luĭ Riese şi Kriete asupra aliteraţiuneĭ în limba franceză şi italiană[14]), totul ce s'a scris asupra acesteĭ materiĭ în limbile romanice se reduce la cîte-va micĭ notiţe respîndite în paginile revistelor şi altor publicaţiunĭ de filologie romanică [15]).

[12]) H. Sirker, *Der Stabreim bei den neueren deutschen Dichtern.* 1873; Ackermann, *Der Stabreim in der modernen Poesie.* Petersb. 1877; P. Hermann, *R. Wagner und der Stabreim,* Leipzig, 1883.

[13]) Asupra posibilităţeĭ existenţeĭ unuĭ vers aliterat—analog celuĭ dela Germanĭ—şi în vechia poezie italică cf. Bartsch *Op. cit.*, Westphal *Op. cit.*, p. 11, 78, 228, 234, *Allgemeine Theorie der griech. Metrik*, 1887, p. 65.—H. Jordan *Op. cit.* p. 188; Buchhold *Op. cit.* p. 36.

[14]) W. Riese, *Allitterierender Gleichklang in der französischen Sprache alter und neuer Zeit*, Halle, 1888. Cf. Mussafia, *Litteraturblatt f. germ. u. rom. Phil.* 1889, 172.—F. Kriete, *Die Allitteration in der italienischen Sprache*, Halle, 1893. Cf. Mussafia, *Litteraturblatt für germ. u. rom. Philologie*, XV. 1894. p. 161.

[15]) A. Fuchs, *Die romanischen Sprachen in ihrem Verhältnisse zum Leteinischen.* Halle. 1849. p. 258. — F. Diez, *Gemination und Ablaut im Romanischen* în Hoefer's *Zeitschrift für die Wissenschaft der Sprache*, 1851. III. p. 397 sqq. — Idem, *Die Poesie der Troubadours.* Leipzig, 1883. p. 87—88. — K. Bartsch, *Peire Vidals Lieder*, Berlin. 1857. p. LXXXV. — Carolina Michaëlis, *Studien zur romanischen Wortschöpfung*, Leipzig. 1876. p. 26. — M. von Napolski. *Leben und Werke des Troubadors Ponz de Capduoill.* Halle. 1879. p. 42—43. — A. Stimming, *Der Troubadour Jaufre Rudel*, Kiel, 1873. p. 32. — Idem, *Bertran de Born*, Halle,

Aceĭ ce-aŭ urmărit însă maĭ de-aproape acest fenomen linguistic, aŭ privit chestiunea dintr'un punct-de-vedere cu desăvîrşire unilateral şi îngust. După eĭ, numaĭ acele exemple de aliteraţiune merită să fie studiate şi luate în considerare, în care ea a fost anume căutată şi intenţionată de poet saŭ prozator (bewusste, beabsichtigte Allitteration). Toate celelalte cazurĭ trebue neglijate şi lăsate de o parte, aliteraţiunea fiind numaĭ întîmplătoare [16]). Asemenea restricţiunĭ nu numaĭ că n'aŭ mare însemnătate

1879, p. 236—237. Anm. 12. — Goldbek, *Beiträge zur altfranzösischen Lexicographie,* Progr. Luisen Schule, Berlin, 1872, p. 6. — C. Appel, *Das Leben und die Lieder des Trobadors Peire Rogier* Berlin, 1882 p. 22—23.—L. Römer, *Die volksthümlichen Dichtungsarten der altprovenzalischen Lyrik,* Marburg, 1884 (*(Ausgaben und Abhandlungen aus dem Gebiete der roman. Philol.* XXVI) p. 20 §. 38, Anm. 11, p. 65. — L. Selbach, *Das Streitgedicht in der altprovenzalischen Lyrik,* Marburg, 1886. p. 99 (*Ausgaben u. Abhandl.* LVII). — P. Meyer, *De l'allitération en roman de France, Romania* XI, 1882. p. 572. sqq. — G. Gröber, *Zeitsckrift f. rom. Philol.* VI, 1882. p. 467. — M. Hannappel, *Poetik Alain Chartiers* in Körting u. Koschwitz, *Französische Studien* I. 1881. p. 302. — R. Grosse, *Der Stil Chrestiens von Troies, ibid.* p. 243. — P. Groebedinkel, *Der Versbau bei Philippe Desportes u. F. Malherbe, ibid.* p. 110 sqq.— A. Mussafia, *Literaturblatt für germ. und roman. Philol.* X. 1889. p. 172. — G. Pitré, *Proverbi siciliani.* Palermo, 1880. I. p. XCVI. — Gaspary, *Sicilianische Dichterschule* p. 109. — F. Marin, *Cantos populares españoles,* Sevilla, 1882, IV, 20$_{5829}$, $_{5880}$; — *Revista Lusitana* I, 1887—89, 270, 277, 350—351. — M. Köhler, *Ueber alliterierende Verbindungen in der altfranzösischen Litteratur,* in *Zeitschrift f. französische Sprache und Litteratur* XII, 1890. p. 90 sqq. — E. Stengel, *Grundriss f. rom. Philol.* II, 1893. p. 61.

16) Ich werde.... nur solche Fälle verzeichnen, wo man mit Sicherheit annehmen kann, dass der Dichter die Allitteration beabsichtigt hat." Kriete, *Op. cit.* 10—11. „Es ist von Wichtigkeit für den ästhetischen Wert jeder Stelle, an der sich ein derartiger Anreim zeigt, zu untersuchen. ob die Allliteration durch den Dichter absichtlich angewandt worden ist, bezw. ob sie der Hörer oder Leser empfindet........ Wir werden diejenigen alliterierenden Verbindungen, die wir mit Wahrscheinlichkeit für zufällige und vom Hörer nicht empfundene zu halten haben, nicht berücksichtigen...... Ebenso wenig halten wir es für nützlich, die rein zufällige Alliterationen mit anzuführen." Köhler. l. c. 109, 112, 115. Acest mod de a privi aliteraţiunea a fost luat de la filologiĭ clasicĭ. Printre

prin ele înseși, dar, în acelașiŭ timp sînt lipsite de orĭ-ce temeiŭ, pentru-că ne lipsește orĭ-ce criteriŭ, orĭ-ce regulă, după care să ne putem esprima cu siguranță unde anume aliterațiunea a fost căutată și unde nu [17]). Din lipsa unuĭ asemenea criteriŭ, nu este de mirat dacă vedem pe filologĭ certîndu-se între eĭ asupra cazurilor de aliterațiune în care uniĭ văd aliterațiune intenționată, ear ceĭlalțĭ contrarul [18]). Asemenea discuțiunĭ secĭ și plictisitoare se pot duce și continua pînă la nesfîrșit, învîrtindu-se în acelașiŭ cerc strîmt și vițios; chestiunea însă trebue privită sub altă față și din alt punct-de-vedere.

Cele maĭ de multe orĭ aliterațiunea se poate naște în mod inconștient, fără ca scriitorul să-șĭ dee singur samă

---

ceĭ dintîiŭ care daŭ cea maĭ mare importanță faptuluĭ dacă aliterațiunea a fost saŭ nu căutată de scriitor, este Kviçala. Vorbind despre aliterațiune la Virgil zice următoarele: „Demnach sind in der Æneis im Ganzen 7178 Verse, in welchen die Alliteration sich zeigt, also 72½ Procent der Gesammtsumme der Verse. Ich bin nun freilich weit davon entfernt, zu behaupten, dass in allen diesen Versen die Alliteration eine vom Dichter beabsichtigte ist. Aber wenn man auch eine gewisse Anzahl dieser Beispiele als mehr oder minder unsicher beseitigt, so bleibt doch eine überaus grosse Anzahl von Versen (nach einer approximativen Berechnung etwa ²/₃ Proc. von der Gesammtsume von 9896 Versen), für welche die Absicht des Dichters mit Evidenz oder wenigstens mit Wahrscheinlichkeit anzunehmen ist". *Op. cit.* 386. Asemenea calcule făcute cu scopul și pretenția de a distinge cazurile în care aliterațiunea a fost intenționată, sînt o pură perdere de timp, o muncă zadarnică și fără nicĭ un rezultat. Nimic nu se poate fixa ca sigur. Cu un simplu „möglich" „vielleicht" saŭ „wahrscheinlich" nu se lămuresc și hotărăsc chestiunile de filologie.

[17]) Köhler se'ncearcă, într'adevăr (l. c. p. 111), să dee niște asemenea regule. Toate acestea însă însamnă tot atîta cît nimic. Cf. și Ziwza *Op. cit.* 9.

[18]) Kviçala, *Op. cit.* 421: „Ebenso unberechtigt ist es wenn Klotz in *dif*flavisti und *f*olia eine beabsichtigte Alliteration annimmt." Ce îndreptățește pe Kviçala să susțină contrarul de ceeace crede Klotz? De unde earășĭ atîta siguranță cînd zice maĭ departe: „So ist doch wol (X. 30) *mor*talia de*mor*or arma nicht zufällig, sondern beabsichtigt." p. 442.

de ea, și fără ca să fi fost anume căutată și voită de el[19]). Dacă in versul:

Sînt *v*rednicĭ de *v*echimea din *v*eacurĭ depărtate,
Alexandrescu, *Mormintele la Drăgășanĭ.*

cuvintele *vrednicĭ*, *vechimea*, *veacurĭ* aliterează între ele, nu este numaĭ decît nevoe să presupunem că ele aŭ fost anume căutate și alese de poet. Prin simplă legătură de ideĭ, poetul a trecut de la *vrednicĭ* la *vechimea* și *veacurĭ*, și aceasta cu atît maĭ ușor cu cît cel dintîiŭ sunet din *vrednicĭ* a redeșteptat în mintea poetuluĭ alte douĕ cuvinte începătoare cu acelașiŭ sunet. Acest fenomen este cît se poate de natural: el se naște cele maĭ adese-orĭ în mod involuntar și spontaneŭ, și pentru a înțelege natura și originea luĭ nu este nevoe să recurgem la alte ipoteze, și să vedem în el rezultatul uneĭ reflexiunĭ din partea scritoruluĭ [20]).

În versurĭ ca ale luĭ Luigi Groto, citate maĭ sus, unde poetul urmărește sunetul pentru sunet și culege întreg dicționarul cuvintelor începătoare cu aceiașĭ literă, se poate afirma cu siguranță că aliterațiunea este anume căutată și intenționată. In alte cazurĭ însă este greŭ a se face o asemenea deosebire, pentru-că, după cum am spus, ne lipsește orĭ-ce normă, după care să-se poată fixa în mod sigur și preciz unde aliterațiunea a fost anume căutată și unde nu.

*
* *

A lua în considerare numaĭ cazurile de aliterațiune presupusă intenționată, însamnă a esclude din cercul cercetărilor limba și literatura populară, unde aliterațiunea

---

[19]) Cf. Becq de Fouquières, *Op. cit.* 221, 224; G. Gerber, *Op. cit.* II, 146; I. Schneider, *Darstellung der deutschen Verskunst*, Tübingen, 1861, p. 68.

[20]) C. Poggel, *Op. cit.* p. 4. sqq. și în general, M. Lazarus, *Das Leben der Seele,* Berlin. 1878, II, 83 sqq.

apare ca un fenomen inconştient şi spontaneŭ. Şi tocmaĭ acesta este uuul din neajunsurile pe care le vedem la filologiĭ care aŭ studiat aliteraţiunea în limbile romanice. Mulţămindu-se cu exemplele culese din literatura pur artistică, eĭ aŭ neglijat aproape cu desăvîrşire literatura populară. Noĭ însă vom atinge în studiul de faţă tocmaĭ acest punct, incidental numaĭ şi insuficient cercetat pînă acuma, şi pentru a se vedea că un material destul de bogat ne ofere în această privinţă limba populară, dăm maĭ în jos o listă de exemple de aliteraţiune culese din întreg domeniul limbilor romanice. Fără 'ndoeală acesta-ĭ numaĭ un început, şi cercetărĭ ulterioare din partea altora ne vor putea da maĭ mult decît faptele adunate şi înregistrate de noĭ aicĭ.

Un capitol special asupra aliteraţiuneĭ în limba romînă şi o listă de exemple culese din literatura noastră populară vor încheia studiul de faţă [21]).

Începem cu retoromana [22]):

Tgi eis avisau, eis armau ASR. III. 71.
Da bunas armas eis armau, tgi da buna donna eis amau ASTP. XI. 390_{340}; ASR. III. 17.

---

[21]) Sînt aproape cincĭ-zecĭ de anĭ de cînd Fuchs vorbind despre aliteraţiune in limbile romanice, zicea: „Wie kommt es, dass, die romanischen Sprachen von den drei Arten des Reimes (An—In—u. Endreim), welche wir im Griechischen und Lateinischen kennen gelernt haben, gerade diejenige, welche im Lateinischen eine so bedeutende Rolle spielt, den *Anreim,* ganz aufgegeben haben.“ *Die romanischen Sprachen in ihrem Verhältnisse zum Lateinischen.* 291. Tot aşa Wolf: „Die romanischen Sprachen haben also nur die beiden andern Arten des Reimes beibehalten, nämlich den *Inreim* und den *Endreim*“. *Ueber die Lais, Sequenzen und Leiche* p. 173; ear Westphal, vorbind de aliteraţiune in franceză, zice: „Wie selten ist sie im Französischen wie z. B. saint(?) et sauf!“ *Allg. Metrik.* 78. Din lucrările de pînă acum şi din exemplele pe care le vom da noĭ se va putea vedea că aliteraţiunea nu este tocmaĭ atît de rară în limbile romanice.

[22]) Textele citate:
Archivio per lo studio delle tradizioni popolari, Palermo. 1882 sqq.=ASTP.

Amitgs, aur ASTP. X. 557_{108}; ASR. III. 6.
Amur d'infant, aua in ün dratg ASTP. X. 558_{113}; ASR. III. 6.
A gross asen, gross aguagl ASTP. X. 555_{33}.
Aua turba, bun affar per il pescadur ASTP. X. 560_{188}.
Tgi tard arriva, mal allogia ASR. III. 79.
Aur et argent mettan tot il mund in moviment ASTP. X. 560_{198}; ASR. III. 8.
Anzianitad ha autoridad ASTP. X. 558_{128}; ASR. III. 6.
Benign e bun ASR. VI. 45_{VIII}.
Bod e bain RS. II. 204_{128}.
Meglier bun che bel ASR. III. 47.
Plü granda la bucca, plü curta la braçia ASR. III. 59.
Avran plü bugen la bucca che la bursa ASR. III. 30.
Bellezza senza buntad eis sco üna brunsina senza battagl ASTP. XI. 260_{247}; ASR. III. 9.
Las femnas per parer bellas se fan bruttas ASR. III. 41.
Negüna bella senza defect, negüna brutta senza grazia ASR. III. 51.
Bön per mal eis caritad, mal per bön eis crudeltad ASR. III. 10; ASTP. XI. 261_{280}.
Laschar fugir il cavagl e tener il cavester ASR. III. 41.
Cauld e clar ASTP. XI. 388_{483}; ASR. III. 15.
Casa e clavau ASR. III. 24; Granda casa, piçen clavau ASR. III. 24, 47; RS. II. 167_{95}.
Bum caracter, cour sincer RS. I. 319_{12}.
Cusunzs e calgèrs ASTP. XI. 390_{538}; ASR. III. 17.
Grands cufflaus, grands canvaus ASR. III. 25.
Uschiu da casa, uschiu dal cor ASR. III. 89.
Tgi confessa las ovras malas, comenza las bunas ASR. III. 70.
Tgi fa granda canèra, ha pauca curascha ASR. III. 71.
Da corvs non vegnan columbas ASTP. XI. 391_{545}; ASR. III. 17.
L'aua fa cridar, il vin fa cantar ASR. III. 43.
Hum dormulent, pauc diligent ASR. III. 26.

Annalas della societad rhaetoromanscha, Cuera, 1886 sqq. =ASR.

Romanische Studien (E. Böhmer) Strassburg. 1875 sqq.=RS.

Majoritatea exemplelor le-am ales printre cuvintele de aceiaşĭ categorie gramaticală şi sintactic coordinate între ele.

Cur ün hum bastuna la donna, ria il diavel ASTP. XI. 390_{533}; ASR. III. 17.

Quel che dat dabott, dat il dubel RS. II. 177_{149}.

Treis *D* ruinan il hum: diavel, danèr et donna ASR. III. 82.

Da dulçia compagnia, düra separaziun ASR. III. 17.

Quei che era dür a patir, eis dulç a regordar ASR. III. 60.

Quel tgi aspira dignitads, se carga cun difficultads ASR. III. 61.

Dolur e deletg ASR. III. 67.

Tgi ditg demanda, dat nuidas ASR. III. 70.

Fenestra alla strada, filunza mal pertgürada ASTP. XI. 397_{742}; ASR. III. 23.

Tgi se fida della fortuna, fabrica sün sablun ASR. III. 78.

Figlias da maridar, fastidiusas da guvernar ASTP. XI. 397_{750}; ASR. III. 23.

Figlia curriera u fenestrunza da rar üna buna filunza ASTP. XI. 397_{746}; ASR. III. 23.

Cur las flurs perischan, ils früts flurischan ASTP. XI. 389_{511}.

Blera föglia e paucs früts ASTP. XI. 261_{253}; ASR. III. 9.

Frasclas, füm ASTP. XI. 398_{769}; ASR. III. 23.

Füm e nauscha femma caçian la schenta da casa ASTP. XI. 560_{183}; ASR. III. 8.

Granda fümèra, piçna flamma ASR. III. 24.

Plü granda la fümèra, plü piçen il föc ASR. III. 59.

Forza rumpa fier ASTP. XI. 398_{768}; ASR. III. 23; RS. II. 167_{88}.

Fortuna ils ferms güda ASTP. XI. 398_{763}; ASR. III. 23.

Granda furtina fa nauscha farina ASR. III. 25.

Negün föc senza füm, negün füm senza föc ASR. III. 52.

Filunza sper la fenestra, filunza senza fil ASTP. XI. 398_{756}; ASR. III. 23.

Mintga flur non fa früt ASR. III. 50.

Da granda gritta gratta (granda) amicizia ASTP. XI. 391_{557}; ASR. III. 18.

Ingian, infedeltâ RS. I. 329_{212}.

Longa detta, larga conscienzia ASR. III. 45.

Tgi non creia alla buna mamma, creia allura alla nauscha madrigna ASTP. III. 75.

Sur massa e sut marti RS. II. 185_{374}.

Il bel vestir sun treis *N*: ner, nov, nett ASR. III. 62.

Negüna persuna senza defects, negün peccau senza remors ASR. III, 51.

Tgi pesca a canna, perda plü che el guadagna ASR. III, 77.

Negün paun senza peina ASR. III, 52.

Pei de muntagna, port de mar ASR. III, 57.

Nel mariu prudenza, nella muglier pazienzia ASR. III, 53.

Ün perduna al vin, ma penda la butiglia ASR. III, 87.

Il plova mel e bun most ASTP. XI, 388_{178}; ASR. III, 15.

La malfidanza eis la mamma della segürtad ASR. III, 37.

Alla matta il maun ASR. III, 4; ASTP. X, 556_{57}.

Al famegl pazienza, et al patrun prudenza ASTP. X, 556_{47}; ASR. III, 4.

Il plaids e las plümas ASR. III, 32.

Els pasçhs e la prada RS. I, 330_{25}.

Porta averta per tgi porta: e tgi non porta, parta ASR. III, 59.

Prada e bella pasçhüra RS. I, 330_{25}.

Chi la piglia e chi passa RS. II, 200_{157}; ASR. III, 36.

Tgi acquista reputaziun, acquista rauba ASR. III, 68.

Tgi porta il bast, paga il past ASR. III, 78.

Tgi prenda temps, perda temps ASR. III, 78.

Pardert a prudent RS. II, 166_{71}.

Puolvra e plom RS. I, 325_{19}.

Prèrs e pulscheins ASR. III, 60.

La fadigia imprometta il premi, e la perseveranza il porscha ASR. III, 36.

Al plü potent ceda il plü prudent ASTP. X, 557_{79}; ASR. III, 5.

Crush bein pigliada eis mez portada ASTP. XI, 386_{169}; ASR. III, 14.

Negün plaschèr senza peina ASR. III, 52.

Negün profit senza peina ASR. III, 52.

Sapienzia e sanadad ASTP. XI, 398_{761}; ASR. III, 23, 34.

Tgi ama il Segner, ama er ses sancts ASR. III, 68.

Giova al sabi e noscha al sturnell ASR. III, 29.

A seit aua, a sön bisacca ASR. III, 3.

Bella speranza e pauca substanza ASR. III, 9.

Buns serviturs, ma nauschs signurs ASR. III, 28.

A plaids stupids, oreglias surdas ASTP. X, 558_{131} ; ASR. III, 6.
Mia spranza e mia sort ASR. VI, 49_{XI}.
A munt non strapazzar, a vall non surcaciar, nella planüra non spargnar et in perseppen non smantgar ASTP. X, 558_{119} ; ASR.. III, 6.
Ils quolms statan, la glieut sentaupan RS. II, 169_{122}.
Meglier strada veglia che senda nova ASR. III, 48.
La vita stanclenta e la mort spaventa ASR. III, 53.
Sunan ils zenns, sgriztga il diavel ils dents ASR. III, 67.
Tgi soffrischa per amur, non senta peinas ASR. III, 79.
Tgi slargia siu cor, strenscha sia bucca ASR. III, 79.
Ne mai serà, ne mai savrà ASR. III, 70.
Tgi semna serclüm, non sa meder salin ASR. III, 79.
Tgi semna spinas, non vomi scolz ASR. III, 79.
Bellezza e stupiditad sun suvent in societad ASTP. XI, 260_{245}; ASR. III, 9.
Secret de treis, secret de tots ASR. III, 65.
Truanas, traitas e trogls van cun talacs ASR. III, 83.
Vacca bein tenida, veschla unschida ASR. III, 89.
Cur vol il retg, viva il lader ASTP. XI, 390_{537}.
Ton vegn ton va RS. II, 183_{345}.
Il temps va u la mort ven ASR. III, 21.
Il mal ven a mantun e va via a miulas ASR. III, 29.
Quei che ven cun schüvlar, va cun cantar ASR. III, 61.
Quei che ven da cor, va a cor *ibid.*
Quei che ven da riff, va da raff *ibid.*
Tant ven e tant va ASR. III, 67.
Il verm se storscha, cur el ven smaccau ASR. III, 33.
Ama tiu amitg cun siu vez e ses vizis ASTP. X, 557_{93} ; ASR. III, 5.
Conter il vizi eis virtüd medischina ASTP. XI, 385_{389}; ASR. III, 13.
Nel vin la verdad ASR. III, 53.
La virtüd reglüscha et il vizi traglüscha ASR. III, 43.
Oz veschlas e vin ASR. III, 56.
Tgi vol aua clara, vomi alla fontauna ASR. III, 81.
Tgi vol, va sez ASR. III, 81.

Pentru italiană cităm următoarele exemple: [23]).

Abrile, abba annile CR. IX, 347.
Vigna accattata, vigna arrubbata PPS. I, 72.
Megghiu acitu feli chi acqua meli PPS. IV, 99.
Vinu acitusu e cavaddu arrinatu PPS. IV, 167.
Addisiari e nun aviri PPS. I, 12.
Assai addauru e pocu anciddi PPS. III, 279.
O l'aduri o l'astuti PPS. IV, 242.
Diu affliggi, ma nun abbannuna PPS. III, 339.
O agghiuti o affucchi PPS. IV, 247.
Chi t'ama e chi t'adora CR. VIII, 112_{18}.
Cu'ammasca, allasca PPS. III, 236.
Amicizzia e prim' amore ASTP. XI, 547_{40}.
Cu' havi argentu, havi aggenti PPS. III, 256.
Cu arrisica, arrusica PPS. III, 240.
Cui tardu arriva, malu alloggia PPS. III, 375.
Cui t'avverti, t'ama PPS. I, 289.
Cui t'avvisa, t'arma *ibid.*
Bacha mia bennida CR. IX, 121—XLI_{10}.
O cla bagna o cla brusa ASTP. X, 391.
Bagarioti, barbarioti PPS. III, 133.
Batût e bastonât ASTP. VI, 467.
Nocerini beccamorti—Nocerini bossettari ASTP. I, 113.
La bella e bona ASTP. X, 123; I, 242XXXVII; GPT. 341; CR. V, 258_{10}, 361_5; VIII, 287; IX, 332_{231}; PPS. III, 320.
O bell'o brutt' CR. III, 37XXXI.
Bennidu in bisione CR. IX, 284b,2.

---

[23]) Textele citate:

Canti e racconti del popolo italiano, publ. da D. Comparetti e A. d'Ancona, 1870—1891. Torino-Firenze, 9 vol. = CR.

G. Pitré, *Proverbi siciliani*, Palermo, 1880, 4 vol. = PPS; *Canti popolari siciliani*, Palermo, 1870—71, 2 vol. = PCP.

G. Giusti, *Raccolta di proverbi toscani*, Firenze, 1853=GPT.

Rivista di letteratura popolare (G. Pitré, A. Sabatini), Roma, 1877 sqq. = RLP.

Cîte-va din exemplele pe care le dăm aicĭ sînt citate şi de Kriete *Op. c.* 25. Unele din ele fiind greşit tipărite la Kriete noĭ le reproducem sub forma exactă.

Bianca e bella CR. IV, 23_{56}, 122_{12}; V, 360.
La bianca co 'la bruna CR. III, 53VI.
Biffi e baffi PPS. II, 277.
Bivona, bis bona PPS. IV, 248; ASTP. X, 196.
Meglio 'na bona pezza ea 'nu brutto pertuso ASTP. II, 597_{106}.
Bonu e balente CR. IX, 261_{17}.
Pocu brigata, vita biata PPS. I, 242.
Brigghia e bacchetta PPS. I, 123.
Briglia e biada GPT. 339.
Di brutte e di belle CR. VIII, 118_{36}.
Buschi e bieli CR. V, 360.
Me butto in terra e bagio la terreno CR. IV, 79_{143}.
Caccia, corni ASTP. I, 103.
Cui spissu camina, spissu cadi PPS. III, 116.
Camra e cason ASTP. X, 414XV.
A cani malu, catina curta PPS. I, 284.
Triste cane, bona cora ASTP. XI, 551_{197},
Megghiu muzzicatu di li cani chi chianciutu di li cristiani PPS. III, 108.
Carinisi, cani PPS. III, 137.
Quali carni, tali cuteddu PPS. IV, 159.
Càrrica sodu e camina sicuru PPS. II, 57.
Tira un carrinu e tiralu cuntinu PPS. II, 358.
La carta e'l calamar CR. IV, 152_{16}; carta e calamaro CR. II, 198.
Nè occhi ' n carta, nè manu 'n càscia PPS. III, 326.
Casa e càtuoju ASTP. III, 406.
Cautela e carità PPS. II, 43.
Cavaddi e cristiani PPS. I, 66.
Cavaddu e cani PPS. III, 209.
Capitani e cavalieri; cavalieri e capità' CR. IV, 265.
Con lo chierico e la croce ASTP. VI, 536XVII.
Festa 'n chiesa e festa 'n cucina PPS. IV, 90.
Lu chiummu e lu cumpassu PPS. III, 368.
Ciaschi e ciòtuli PPS. I, 269.
Cinisara, cialeddi PPS. III, 141.
Coltha'e calthradu CR. IX, 3a, $_{12}$.
Contemniblo e calpestrato CR. V, 354.
Coppola e cappiello CR. III, 63IV.

Cori, curuzzi e curazzi PPS. III, 120.
I' corpo e po' la coda ASTP. II, 527_{XIII}.
La fava coci e la navi camina PPS. III, 363.
O cottu o cruru PPS. II, 148; III, 384; I, 201; pesc cott, carn cruda ASTP. VIII, 411_{181}; cui la voli cotta, cui la voli cruda; cui l'ama cotta, cui l'ama cruda PPS. I. 15.
Crapi e cavuli PPS. III, 288.
Crialesi e cristalesi PPS. III, 347.
Cui pri cricchi e cui pri croccu PPS. III, 75.
La croce e la colonna CR. IV, 295; dàlla croce alla colonna CR. VIII, 284.
Crozza e curuna PPS. IV, 239.
Quattru *C* su' piriculusi: cucini, cummari, cugnati e cammareri PPS. II, 232 [24]).
Cucuzzi, cucùmmari PPS. II, 446.
Cumanna e vacci, curri e vatticci PPS. III, 200.
Si cunfessa e si cuminica PPS. IV, 72.
Lu patruni cunfidenti, lu curàtulu cuntenti PPS. IV, 212.
Cunti vechi, cuntrasti novi PPS. II, 48.
L'omu a lu cunzeri e la fimmina a lu cannileri PPS. III, 19.
Cosi cuntati, crìdinni mitati PPS. II, 257.
Cui cchiù curri, mancu camina PPS. II, 156.
Chi troppu curri, prestu cadi PPS. IV, 119.
Cunzigli re atte, carestia re sùrece ASTP. XI, 546_{19}.
Dammi e dugnu PPS. I, 186.
Acqua darreri e acqua davanti PPS. III, 29.
Li detti e li difetti PPS. III, 101.
Ve lo dico ve l'o detto ASTP. IV, 543_{16}.
Trasi cu Diu e nesci cu lu diavulu PPS. IV, 72.
Dutturi, duluri PPS. IV, 12.
Cui dissi donna, vulía diri dannu PPS. II, 71.
Chi fabbrica e non fa bon fondamento CR. IV, 24_{63}.
Fabrite e frische CR. V, 380.
Di fami, di friddu PCP. II, 406.
Famigghia, fami PPS. II, 206.

---

[24]) Variante: cucini, criati, cugnati e cummari; cucini, cugnati, cumpari e cunfissuri, *ibid.* O altă asemenea formulă aliterată cu *C.* cf. PPS. IV, 31.

Fave e fasule CR. III, 243 II.
Cui sparagna la ferra, odia lu figghiu PPS. I, 289.
Tri *F* sànanu li pesti; ferru, focu e furca PPS. IV, 31.
Tri cosi caccianu l'omu di la casa: fetu, fumu e fimmina ' mbriaca PPS. II, 121.
De fiamme e de fogo CR. IV, 154_{16}.
Amuri voli fidi, e fidi firmizza PPS. I, 108.
Figliole e frittelle GPT. 125.
Fimmina chi va ad ogni festa, e mula chi vivi ad ogni funtana PPS. II, 73.
Fimmina nuda, finestra cu fissura PPS. IV, 80.
Fimmini e frumentu PPS. II, 207.
Fimmini, fulmini PPS. IV, 378; II, 85.
Fimmini e farina PPS. II. 63.
A fimmina'n finestra'un fari festa PPS. II, 61.
Ogni finestra una fiama di foco ASTP. X, 91 VI.
Fior de farina CR. IV, 81_{151}.
Fior de finocchio CR. IV, 83_{159}.
Fiore de fico RLP. I, 170_{75}; ASTP. VII, 179_{57}.
Fiore di faggio ASTP. VI, 477_{28}; CR. IV, 115_{76}.
Favuri di furtuna PPS. II, 270.
Chie tene' fiẓos, tene fastiẓos CR. IX, 360.
Focu di bruca, fumu ca' t'affuca PPS. II, 4.
Focu e fimmini PPS. II, 7.
Lo foco e la fiamma CR. IV, 256.
Assai fogghi e nenti frutti PPS. III, 280.
Una fontana e un fiumicello CR. VIII, 126_{56}.
Forma e figura; nè forma nè figura PCP. II, 167.
Formento, fava e fieno GPT. 28.
Francia, foco de paglia ASTP. I, 115.
Frasche, fumo GPT. 221.
Da frati e da femene ASTP. IV, 85, 255.
Frati, fraggelli PPS. II, 423.
Fresca funtana, famme' nu favore ASTP. V, 402 XXXII; CR. III, 208 VI.
Frevi e focu PCP. II, 405.
Lu friddu e la frevi PPS. II, 96.

Nè friddu nè fami; lu friddu e la fami PPS. III, 20; ASTP. V, 69_3.

Lu pisci pri gustàrisi setti *F* voli aviri: friscu, frittu, funnu, fattu, francu, fora, frattera PPS. IV, 99 [25].

Cum fruture, cum foza CR. IX, 71 XXXVII.

Fug al palaz e fuori l'Angioletta ASTP. X, 91 IV.

Fumo, fiore GPT. 36.

Funzioni e finzioni PPS. IV, 183.

Fuori i ferri CR. VI, 2.

Il fuoco e la figlia CR. VI, 6.

Grando e gruosso CR. V, 156_{32}, 361_5; RLP. I, 65; ASTP. X. 414 XI.

Grassu e grossu PPS. I, 173.

Gusto, guasto GPT. 20.

Carta jittata, carta jucata PPS. II, 311.

Tal labbra, tal lattuga GPT. 326.

Laida e lagnusa PPS. I, 168.

Lana, linu, lena PPS. IV, 15.

Primu di lana e poi di lama PPS. IV, 133.

Latti e lacciata PPS. II, 444.

Libbra e labbra PPS. IV, 41.

Lupu e liuni PPS. II, 283.

La luna fa lume GPT. 345; CR. VIII, 18_{96}; al lume (a la luce) della luna CR. IV, 6_{22}; ASTP. VI, 187 LXXXII.

O madona più cara che madre ASTP. XI, 33.

Nè malàidu nè mortu CR. IX, 111 XXXI—3.

Malannu e mogghi PPS. III, 73.

Malatia longa, morti vicina PPS. IV, 22.

No pensè a la vostra mama, pense tuto al marinar ASTP. XI, 34.

E ti dono le mammelle, e ti bacio le mascelle ASTP. VI, 364 IX.

Li mammi e li malati PPS. II, 215.

A mandra e marina, vacci la matina PPS. I, 28.

A mànnara e mulinu, arrivacci matinu *ibid.*

Manti e mariti PPS. II, 102.

Cui stenni li manu, stenni lu mussu PPS. I, 25.

---

[25]) Variante: fresco, fritto, freddo e fermo. *Tosc*; fresco, frito e fredo. *Ven.* Pitré, *ibid.*

Maramma accantu via, minciuna 'n quantità PPS., I, 293.
Maramma 'mmenzu via, mastru cu' passa *ibid.*
A maridu e a muzere CR. IX, 335_{85}.
Mariti e muli PPS. II, 95.
A lu maritu prudenza, a la mugghieri pirsistenza PPS. II, 62.
Li fimmini cu lu feli, e li màsculi cu lu meli PPS. II, 214.
Mentri lu massaru si raspa, lu macadùru si pettina PPS. I, 268.
Amuri di matri e sirvimentu di mugghieri PPS. II, 194.
Pergolotti mattacchiotti, Pergoletti magramustetti ASTP. I, 112.
Li medici si sciarrianu e lu malatu si nni va PPS. I, 296.
Tri *M* soli aviri l'omu: medicu, musicu, mastru PPS. III, 182.
Medici e mammani PPS. II, 434.
A tavula misa e pani minuzzatu PPS. III, 192.
Meli, manna e mustu PPS. III, 3; meu e most PPS. IV, 269.
Cui mania lu meli si licca li manu PPS. I, 15.
Il mercante e la moglie CR. VI, 3.
Misero o mendico GPT. 39.
De nuddhu modu e de nuddha manera CR. III, 109; a modu e a manera CR. IX, 183_{11}.
Moglie perfidiosa e marito pertinace GPT. 104.
Monaci, muli PPS. II, 436.
Mi sento morire, mi sento manca ASTP. II, 56XIII.
Morte e marito ASTP. III, 288_{137}.
La morte u' metitore CR. II, 198.
Lu mortu' n cimitèriu, e lu monacu' n munastèriu PPS. II, 429.
Movi, marcisci PPS. II, 376.
Mugghieri di muntagna e maritu di citati PPS. II, 106.
Mugghieri e mantellu PPS. III, 44.
Nè mulo, nè mulino, nè fiume, nè forno GPT. 62.
Muli e mulinu; nè mulu, nè mulinu PPS. I, 219,223.
Mulu e mugghieri PPS. II, 107.
Muntagni e mizzalini PPS. III, 46.
Muraturi, murituri PPS. IV, 261.
Megghiu muriri chi mala mugghieri PPS. II, 104.
Muschi e malanni PPS. II, 159.
Naveca, nenna mia ASTP. VI, 180LXIII.
La nivi di Marzu, la notti chiovi PPS. III, 32.
L'oceddu a li pinni e l'omu a li panni PPS. III, 300.

Pace e pazienza GPT. 242.

A lu servu pacenza, a lu patruni prudenza PPS. II. 380; GPT. 167.

Secunnu è la paga, tali è la pittura PPS. II, 357.

Dammi pani e dammi pesta PPS. IV, 228.

A pocu pani, pigghia primu PPS. III, 371.

Pani e pacenzia PPS. III, 249.

Pani francisi, Porta Filici PPS. III, 229.

Salute a lu palazzo e a lu patrone ASTP. VI, 193c.

Mezzo pane e mezzo pagliaio GPT. 23.

A cui nun voli pani, lu Signuri cci dassi petri PPS. I, 326.

Nè pani tuttu di'na panittera, nè vinu tuttu di'na putiara PPS. I, 322.

Para patta e pace ASTP. XI, 557_{218}.

Paroli, palàmiti PPS II, 246.

Paroli e pinni PPS. II, 407.

Paroli pocu pinsati portanu peni PPS. III, 328, 368.

Le parole piglian poco posto GPT. 232.

Cui voli ben parrari, bisogna ben pinsari PPS. III, 221.

Passau lu groi, punci lu voi PPS. I, 60,

Passeggera e pelegrina ASTP. VII. 244II.

Quanu lu pasturi dormi, la pecura nun stà sicura PPS. II, 60.

Fuozi privu de patti e de paroli ASTP. III, 410.

Pazze' e pide ASTP. III, 289_{183}.

Pazzi e picciriddi PPS. IV, 51.

Peccato viecchio, penitenza nova ASTP. III, 289_{189}.

Ogne peccate a penetenzia vene ASTP. XI, 555_{172}.

La pecora e lu patrone CR. II, 220.

Cu havi pecuri, havi peddi PPS. III, 99; IV, 271.

Li peni e li patimenti PPS. III, 81.

Peni e pacenzia PPS. III, 338.

Cui prima pensa, ddoppu nun si penti PPS. III, 359.

Quand al pêss abônda, al pan afônda ASTP. I, 118.

Pezzi e pirtusa PPS. II, 301.

Piatta e pignati PPS. I, 334.

Cui pazzu fa lu piccatu, saggiu fa la pinitenza PPS. I, 329; àutru fa lu piccatu, ed àutru nni fa la pinitenza PPS. I, 251.

Lu piccari è di l'omu, lu pirsivirari è di lu diavulu PPS. III, 185.

Pic̣he e panada CR. IX, 159_{66}.
Picciotti e puddicini PPS. II, 229.
Picciotti e pèntiti PPS. IV, 216.
Piedade e peldhonu CR. IX, 34XIX—3, 20.
A lu pigghiari prestu, a lu pagari nun tantu lestu PPS. I, 311.
Janni pigghia, Janni parti PPS. IV, 260.
Pira e pani PPS. IV, 84.
A cui nun pisa, ben porta PPS. III, 189.
Cui pisca, pigghia pisci PPS. III, 198; cui pisca 'n funnu, pigghia pisci grossi PPS. II, 418.
Piẓu e perra CR. IX, 148 f_2.
Prete e priore CR. VI, 31.
Ha polli, ha pipite GPT. 198.
Lu diavulu porta e lu diavulu si li pigghia PPS. I, 342.
Poviri e puliti PCP. I, 391_{535}.
Amici poviri, amici pirduti PPS. III, 253.
Un poviru simina, un putenti meti PPS. I, 264.
Cui predica a lu disertu, perdi li paroli PPS. I, 288.
Cui preggia, paga; cui preggia e nun paga; cui preggia pr'àutru, paga prì se stissu PPS. II, 46. Prigari e pagari PPS. IV, 248. Nun prìgiari, nun pagàri PPS. II, 51.
Cui previdi, pruvidi PPS. III, 291.
Procuratori, pelatori, piluccatori, pericolatori GPT. 151.
Puddi e picciriddi PPS. II, 229.
Pueti e pitturi PPS. II, 44.
Cu putenti e cu pizzenti PPS. IV, 214.
Purceddi e picciriddi PPS. II, 230.
Nun si divi parrạri mali di tri *R*; di lu re, di li retturi, di la riligioni PPS. IV, 171.
Nè reda senza corna, nè re senza curuna PPS. IV, 186.
Megghiu a ridiri chi a rudiri PPS. I, 77.
Riffi e raffi PPS. II, 277.
Rormi e riri; rormi e riposa PCP. II. 7_{736}.
Chi nu' risìca nu'roseca ASTP. II, 596_{62}; XI, 554_{162}; PPS. IV, 273.
Rivireìto e respetato CR. V, 97_{87}.
Rosso e ricciutino ASTP. X, 254_{21}.
Salariu crisciutu, sirvizzu guadagnatu PPS. I, 61.
Pecura salata, pecura sanata PPS. I, 135.

De sale e de sapienza CR. V, 209_{12}.
Di la sarda e lu sturneddu PPS. IV, 89.
Sárvia, sarva PPS. IV, 29.
Sáulc stort, sac drett ASTP. X, 160.
Mi scacci, mi sagni PPS. I. 135.
Scàiu e serra CR. IX, 347.
Lo scamicià', lo scarpettà', lo sfibbiettà', lo scalzettà,' lo smutandà', lo scalzonà', lo scorpettà', lo sgiubbettà', lo scappellà' CR. VIII, 214; ASTP. X, 186.
Scanza cannedda e scava gramigna PPS. I, 57.
Scarpàra scàuzi, e custureri scusuti PPS. II, 429.
Nun scorcia, ma sana PPS. I, 194.
Scupetta e scarcina PPS. IV, 239.
Cui sedi, sicca PPS. III, 199.
Cui sempri sedi, nun strazza li scarpi PPS. III, 198.
Segreta e nu' sincera CR. III, 417 VI.
Menu semu, menu stamu PPS. I, 242.
Cu' altaru servi, altaru smància PPS. IV, 241.
Si sgarra nun si scusa PPS. I, 213.
Lu sgarrari è di l'omini, lu sicutari è di li bestii PPS. III, 185.
Unni tantu a siccu, unni tantu a saccu PPS. I, 272.
Signu di nassi, suvareddi a mari PPS. III, 309.
Siti, scanciu di luna, suli e stilli PCP. I, 189_{10}.
L'amuri sfraga e lu sdegnu sparagna PPS. I, 113.
Nichisi soldu, nichisi sintinella PPS. II, 364.
Sorella del sole; sorella di stelle CR. VIII, 129_{63}.
L'innamorato vuol esser solo, savio, sollecito e segreto GPT. 44.
O ch' la sopia, o ch' la spisseina ASTP. I, 117.
Megghiu un' unza di sorti chi milli di sapiri PPS. II, 272.
Cui sparagna lu quadàru, sfraga la padedda PPS. II, 136.
Sparrari e santiari PPS. IV, 19.
Spenni e spanni PPS. II, 230.
Si spina e si senti PPS. I, 334.
Spitali, spiziaria PPS. IV, 177.
Ora ca stancau, santificau PPS. IV, 70.
Un strapuntinu e un saccuni PPS. I, 80.
Striglia e strada GPT. 339.
A lu suli e lu straventu PPS. III, 311.

Sulità, santità PPS. I, 244.
Sunàturi e stampasanti PPS. II, 441.
Cui suspira, spera PPS. I, 15.
Suspiri e stienti ASTP. III, 284_{42}.
A spiziali nun tastari, a firraru nun tuccari PPS. IV, 158.
Cui perdi tempu, perdi tuttu PPS III, 198.
A tempu di tîmpesta, ogni tintu pirtusu è portu PPS. I, 198.
Ticchi e tucchi PPS. III, 197.
Cui simina 'ntra li timpi, ricogghi tampi PPS. I, 40.
Tirannia, tumulto GPT. 157.
De tammascu, de tabbiu CR. IX, 169 lxxxv$_8$; ASTP. XII, 370.
Traduttori, traditori GPT. 179.
Tratti firintini, tiri napulitani PPS. I, 2.
Tuturía, tinturía PPS. II, 334.
Tila a tilaru, trama aspetta PPS. II, 446.
Va, ti vesti ASTP. XI, 159.
Va e veni PPS. I, 282; II, 217; IV, 28.
Bona va, quanno bona vene ASTP. II, 595_{87}.
Tempu va e tempu veni PPS. III, 370.
Va luntanu e veni manu manu *ibid.*
Vaja la trista e vegna la frisca PPS. II, 107.
Si 'bella quanne vaje e quanne viene ASTP. VI, 174xlvi.
Vaccara e vurdunara PPS. II, 447.
Cu' ha vacchi, ha viteddi PPS. III, 99.
Varca torta, viaggiu drittu PPS. I, 273.
Varrili e vanci CR. III, 76xvi.
Si vene 'nfossa, e si vole mutare ASTP. VI, 179lx.
Prestu veni e prestu vola PPS. II, 413.
Vento che volta le vele CR. IV, 60_{71}.
Li fimmini su' mpidimentu a tri *V*: a la via, a la viritati e a la virtù PPS. II, 98.
A la vigna, vacci PPS. I, 27.
Vigna e varduni PPS. I, 72.
Virsura longa e voi lentu PPS. I, 72.
La virtù e la virità PPS. IV, 58.
La virtù è umiliata e lu viziu 'n triunfu PPS. I, 262.
Vista curta, vucca vavusa PPS. II, 310.
Nè mulu senza viziu, nè ciumàra senza vôti PPS. IV, 167.

Chi vol veder un mostrin, vesta un nero de turchin ASTP. IV, 257.
Cui voli acqua netta, vaja a lu capu di la funtana PPS. III, 199.
Volu e vaju PCP. I, 213_{60}.
Cui voli vera vita PPS. IV, 163.
Vulassi e vinissi PCP. I, 213_{61}.
Vùoldi, vidi CR. V, 355.
Cui du' vucchi voli vasari PPS. IV, 116.
Vurza vacanti, vuci trìmanti PPS. III, 278.
Largu di vucca e strittu di vurza PPS. II, 244. [26]).

Pentru spaniolă : [27]).
Quien mucho abarca, poco aprieta SRG. IX. 187_{1}.
Pues aborrezco la vida—pues apetezco la muerte CCPP. 232.
Abujitas y arfileres MCP. III. 146_{4188}.
Aceite y alpechin MCP. IV. 56_{6029}; CCPP. 357.
Cuando el necio es acordado, el mercado es acabado SRG. IX. 225_{487}.
Hombre adeudado, cada año apedreado SRG. IX. 209_{281}.
Por debajo pasa el agua, — por encima mis amores MCP. II. 514_{8402}.
Aguja y atacador MCP. IV. 403_{7588}.

---

[26]) Numeroase combinațiunĭ de cuvinte aliterate întîlnim foarte adeseorĭ în așa numitele *sciolilingue*:

Ho veduto un giorno un *pazzo*
Ch'era morto già da un *pezzo*,
E tirandosi su il *pizzo*,
Si buttò dentro d'un *pozzo*,
Cospargendo poi gran *puzzo*.
ASTP. V, 531.

[27]) Textele citate:

F. Marin, *Cantos populares españoles*, Sevilla, 1882—1883, 5 vol. = MCP.

F. Caballero, *Cuentos y poesías populares andaluces*, Sevilla, 1859=CCPP.

El Folk-lore andaluz, Sevilla, 1882—1883=FA.

I. Sbarbi, *Florilegio ó ramillete alfabético de refranes y modismos de la l. castellana*, Madrid, 1873 = SF.

Diccionario de refranes catalanes y castellanos, recopilados y publicados por D. I. A. X. Y. F. Barcelona, 1831. la I. Sbarbi, *El refranero general español*, Madrid, 1878, IX, p. 186 sqq.=SRG.

Se despierta y me dice MCP. II. 245_{2265}.
Yo le diré y le daré FA. 40.
Si me durmiese, despertarme MCP. I. 438_{1010}.
Estenasitas y estrebresitas FA. 312_{42}.
Si no fueran *falaces* — fueran *félices* MCP. III. 102_{390}.
Mujer más falsa que tú — ni hombre más firme que yo MCP. III. 106_{3931}.
Si fiel, tú falsa MCP. III. 95_{3867}.
Una nobia que yo amé — las siete *efes* tenía : — fransisca, franca, fregona, — fea, flaca, floja y fria MCP. V. 83_{214} [81]).
Eche fruto y no eche flor MCP. IV. 131_{6384}.
Jaser mucho, jablar poco MCP. IV. 183_{6543}.
Larga y lisa MCP. I. 212_{392}.
Tus cejas son medias lunas, — y tus ojos dos luceros MCP. II. 22_{1178}.
Marca y media MCP. IV. 99_{6272}.
Mares y montes [82]).
Marido y majo MCP. IV. 493_{8051}.
Tu deseas er matarme — y yo deseo er morir MCP. III. 495_{5727}.
Contigo porque me matas — y sin ti porque me muero CCPP. 226.
Tú me matas, yo me muero MCP. V. 70_{155}.
Miel y mosto CCPP. 194.
Que si me miran, me matan ; — si no me miran, me muero MCP. II. 21_{1166} ; si me miras, me matas, – si nò, me muero II. 32_{1282}.
No me mires, que me matas MCP. III. 111_{3961}.
La mochila, el morrion CCPP. 318.
Mantienen moza y muger CCPP. 380.
Mucho y malo MCP. II. 59_{1897} ; CCPP. 341.
Las mujeres y melones MCP. III. 173_{4355}.
La mujer y la moneda MCP. IV. 83_{6195}.
De Antequera, ni mujer ni montera ; y si ha de ser, mas vale montera que nó mujer FA. 82, 29.
La mujer y los muchachos MCP. IV. 397_{7546}.
Ni mula ni mujer ASTP. I. $585_{13, 14}$.

---

[81]) Cf. tot aicĭ maĭ multe alte exemp'e de asemenea formule aliterate.
[82]) Comunicat de d-na C. Michaëlis.

Al mundo — y á las mugeres CCPP. 366; MCP. IV. 74_{3141}.
Matita de oliva, matita de olor CCPP. 385.
Padecer y penar MCP. III. 436_{5544}.
Más pajuelo, más pronto FA. 83.
Aunque me voy de palabra, no me voy de pensamiento MCP. II. 507_{3351}.
Palabra y piedra; palabras y plumas SF. 214; SRG. IX. 221_{448}.
Pierde el pan y pierde el perro CCPP. 344.
Pan y pimiento FA. 41.
Papel y pluma CCPP. 380; MCP. II. 143_{1755}; IV. 332_{7240}.
Quien non parece, perece SRG. IX. 225_{488}.
Ni pasaras por mi puerta, — ni pisaras mis umbrales MCP. III. 176_{4376}.
Al pasar por tu puerta — ví pelearse — dos piedras, pretendiendo — que las pisases MCP. II. 57_{1388}.
La pasea y la pica, — pica y no peca CCPP. 361.
Patas y pico; ni patas ni pico MCP. I. 219_{423}.
Patas y piquillo MCP. I. 218_{421}.
La paz, el pan, la paciencia CCPP. 204.
Mi cuerpo de peligro — y mi alma de pecado MCP. I. 438_{1038}.
Sin pelo ni pluma; sin pluma ni pelo FA. 82, 29.
Porque mi pecho tiene — pena y no poca CCPP. 232.
La pena y el padecer MCP. III. 448_{5615}.
Penas y pesadumbres CCPP. 292; MCP. III. 182_{4413}.
Más penas y más pesares MCP. III. 373_{5123}.
Pera y pan MCP. II. 231_{2173}.
Se ha perdido y no parece CCPP. 345; MCP. IV. 72_{6129}.
A picada de mosca, pierna de sábana SRG. IX. 207_{263}.
Pico y piés; pico ni piés MCP. I. 218_{422}.
El pié y la pierna MCP. II. 58_{1331}.
Desde la punta del pié — hasta la punta del pelo MCP. II. 11_{1101}.
Pierde 'r perro y pierde 'r pan MCP. III. 317_{4880}.
Cáese el polvo y queda el paño CCPP. 209; se va el polvo y queda el paño MCP. IV. 69_{6112}.
Quien más pone, más pierde SF. 226.
Ponte, compañera, y piensa MCP. III. 180_{4430}.
Sin postigos ni puertas MCP. I. 226_{467}.

Manda potros y dá pocos SRG. IX. 219_{415}.

Los presos cuentan los dias, — los presidiarios, los años MCP. II. 294_{2555}; IV. 444_{7807}.

Los prisioneros son perlas — y las puertas son corales MCP. II. 37_{1255}.

Los profetas y patriarcas MCP. IV. 142_{6369}; CCPP. 203.

Me despido de tu puerta — como el sol de las paredes, — que por la tarde se va — y por la mañana vuelve MCP. II. 504_{3334}.

Cuando corto la rama, — corto la raiz MCP. III. 309_{4831}.

Eres para mí el reposo — eres para mí el recreo MCP. II. 249_{2279}.

Cuatro nombres con *R* — tiene mi ropa: — desga*rr*ada, *r*asgada — *r*ompida y *r*ota. — ¡ Ay, ropa mia, — que la tengo *r*asgada, — *r*ota y *r*ompia ! MCP. V. 69_{152}.

Casa reñida, casa regida SRG. IX. 201_{184}.

Ni rey ni roque [33]).

Rio, rey y religion — tres malos vecinos son MCP. IV. 104.

Ya se le rompe el timon, — ya se le rifa la vela MCP. IV. 401_{7571}.

La sá y la sandunga MCP. III. 333_{1981}.

Sandunga y sal MCP. IV. 268_{6839}.

Sandunga y salero MCP. II. 69_{1464}; salero, sandunga y sá MCP. *II.* 70_{1474}.

Un sapatero y nn sastre MCP. IV. 329_{7221}.

Bénte cormigo, serrana, — bénte cormigo, salero MCP. II. 340_{2849}.

Ne sientas ni sufras penas MCP. III. 416_{5405}.

Yo como sol á buscarte, — tú como sombra á juirme MCP. II. 176_{1956}.

Cuatro *SSSS* componen — amor perfecto: ser *s*olicito, *s*abio, — *s*olo y *s*ecreto. — Quien celos tiene, — de *f*iero, *f*laco y *f*acil tiene las *FFF*. MCP. IV. 20_{5830} [34]).

Soplar y sorber SRG. IX. 195_{123}.

Sueño, sed MCP. IV. 226_{6771}.

Flojas no suenan, — y suelen saltar MCP. IV. 80_{6176}.

Sufro, siento MCP. III. 386_{5212}; CCPP. 222.

---

[33]) Comunicat de d-na C. Michaëlis, v. şi *Studien z. rom. Wortschöpfung. 27.*

[34]) V. alte asemenea exemple tot la Marin IV. p. 103 *nota* 15; cf. şi CCPP. 278.

Corazon no suspires, — alma no sientas CCPP. 229.

Tardo ó temprano CCPP. 213; MCP. III. 190_{1461}; SRG. IX. 213_{324}; FA. 437_{17}.

Más vale onza de trato que libra de trabajo SF. 281.

Los valientes y el buen vino duran poco SRG. IX. 187_{8}.

Yo no voy ni vengo MCP. III. 7_{3414}; vas y vienes MCP. III. 455_{5661}; CCPP. 281; va y viene MCP. IV. 227_{6779}; van y vienen MCP. II. 524_{48}; ni van, ni vienen MCP. III. 292_{4719}; cartas van, cartas vienen MCP. III. 33_{3571}; váyanse los honores, — vengan virtudes MCP. IV. 211_{6695}; vaya y venga MCP. III. 190_{4463}; CCPP. 310; vayan y vengan MCP. III. 26_{3529}.

Ya se viene, ya se va MCP. III. 94_{3361}; unos vienen y otros van MCP. III. 25_{3524}; I. 44_{51}, 45_{58}; CCPP. 257; cantando se vienen, y cantando se van SRG. IX. 213_{342}.

A la vejez, viruelas SRG. IX. 191_{81}.

La veleta y el viento CCPP. 315.

Nuevo vicio — ni virtud nueva MCP. IV. 228_{6781}.

El viento y el varon FA. 438_{29}.

Las viudas son de cobre — y las viejas de hojalata MCP. IV. 63_{6073}.

Se va y vuelve MCP. IV. 59_{6052}.

Aunque te vuelvas culebra — y te vayas á la mar MCP. II. 175_{1952} [35]).

Pentru portugeză [36]):

Quem muito abarca, pouco abraça BPV. 252.

Aberta em Castella, agua em terra ASTP. III. 452.

---

[35]) Aliterațiunea apare foarte adese-orĭ și'n formulele de *trabalenguas*: En el campo hay una cabra etica, perlética, pelapelambrética, pelúa pelapelambrúa MCP. I. 86_{198}. Cf. MCP. V. 35_{59}; FA. 184, 198, 226.

D-na C. Michaëlis îmĭ maĭ comunică alte cîte-va exemple de aliterațiune, de origine însă pur literară: *ni grado ni gracias* (Poema del Cid): *de gusto y gasto* (J. de Valdivielso); *ni mio ni miao* (Quevedo); *del pan y del palo* (Esteb. Gonzalez): *sana* y *sincera*; *tramas* y *tratos*; *de tres* y *de traza*.

[36]) Textele citate:

Th. Braga, *Concioneiro e romanceiro geral portuguez*, Porto, 1867—69, 5 vol.=BCRG.

Chr. Bellermann, *Portugiesische Volkslieder und Romanzen*, Leipzig, 1864=BPV.

A. Pires, *Calendario rural*, Elvas, 1893 =PCR.

Zeitschrift für romanische Philologie =ZRPh.

É uma luz que se acende,—que se apaga de repente BCRG. IV. 164.

Vão de dia por acenos,—de noite por assobios BCRG. IV. 13.

Acorda quem está dormindo,—alegra quem está doente BCRG. IV. 3.

Nunca vi o mar sem agua,—nem jardim sem arvoredo BCRG. IV. 134.

Alecrim verde viçoso,—alegria dos mortaes BCRG. IV. 65.

Quem não ama e não adora BCRG. IV. 59.

Muito padece quem ama,—mais padece quem adora BCRG. II. 119.

Com muito amor, muito agrado BCRG. III. 65; BPV. 160.

Sete anjos e nove archanjos BCRG. IV. 371.

Que se me aparta a vida, que se me arranca a alma BCRG. III. 32, 33.

Nem aquece nem arrefece; nem aquenta nem arrefenta [37]).

Fala baixo, fala bem BCRG. IV. 47.

O bom e o bonito (Aug. Sarmentos, *Contos ao Soalheiro*, Coimbra, 1876, p. 57, 78, 118) [38]).

Seu cajadinho tomou,—seu caminhinho andou BCRG. IV. 148.

Calafates, carpinteiros BCRG. IV. 302.

Fazer calo e cama na maldade [39]).

Entre canas e canaes BCRG. III. 142.

Chamae os cães, ide á caça BCRG. IV. 376.

Com uma mão veste a capa,—com outra sela o cavallo BCRG. III. 63.

Nem no inverno sem capa, nem no verão sem cabaça BPV. 250; PCR. 52_{20}.

Capitão e commandantes BCRG. IV. 305, 307.

A gente vê caras, e não corações [40]).

Eu casei-me e cativei-me BCRG. II. 131, 133.

Casos e cousas [41]).

Manda os cativos á lenha,—manda os criados á agua BCRG. IV. 376.

---

[37]) Comunicat de d-na C. Michaëlis.

[38]) Com. de d-na C. Michaëlis. v. și *Revista Lusitana* I. 277.

[39]) H. Michaelis, *Novo diccionario da l. portugueza e allemã*, Leipzig, 1894, a. v. *cama*.

[40]) Com. de d-na C. Michaëlis.

[41]) Com. de d-na C. Michaëlis.

Eu rio-me do cavalleiro—e da sua cobardia BCRG. III. 27, 29; IV. 184.
Fazer do ceo cebola [42]).
Cobra que vae pela serra,—corre que desapparece BCRG. IV. 134.
Colhe e cava PCR. 64_6.
Colhendo e comendo PCR. 66_{17}.
O rio corre e não cansa BCRG. IV. 11.
Levar couro e cabello [43]).
Cravo e canella BCRG. III. 6.
Estar entre a cruz e a caldeirinha [44]).
Não ter cruzes nem cunhos [45]); homem sem cunhos nem cruzes [46]).
Nem deus nem o diabo (o pode salvar) [47]).
Domingos e dias santos BCRG. II. 82.
Dormir e descançar ZRPh. III. $193b_6$; sem dormir nem descançar BCRG. III. 95; BPV. 32.
É elle escripto e escarrado [48]).
Para fazer uma torre,—para fechar meus segredos BCRG. II. 110.
A ferro e fogo [49]).
Lenha de figueira—rija de fumo BCRG. II. 193.
Uma fogaça e um funil PCR. 37_{20}.
E fogiron, e ficaron BPV. 12.
Sem frio nem febre (Garcia da Orta) [50]).
Passo frio, passo fome BCRG. IV. 14.
Quem uma vez furta, fiel nunca [51]).
Laranja, limão BCRG. II. 44.
Sabichão de maço e mona [52]).
Mama, mama, meu menino BCRG. III. 71; IV. 264.

---

[42]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[43]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[44]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[45]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[46]) H. Michaelis, *Diccionario*, a. v. *cunho.*
[47]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[48]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[49]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[50]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[51]) H. Michaelis, *Diccionario*, a. v. *furtar.*
[52]) Com. de d-na C. Michaëlis.

Prometter mares e montes[53]).
Quem com ferro mata, com ferro morre[54]).
Agua de Agosto, -açafrão, mel e mosto BCRG. II. 185 ; PCR. 60_7.
O melão e a mulher BCRG. II. 190.
Menina e moça BCRG. IV. 120, 245, 248, 329, 331[55]).
Ramos molhados, annos melhorados ASTP. III. 450.
Montes e maravilhas[56]).
Mulher e marido BCRG. III. 19.
A murro e a mordedela (Aug. Sarmentos, *Op. cit.* 88)[57]).
Palavras e plumas o vento os leva[58]).
Muita palha, pouco pão BCRG. II. 190.
N'esta terra não ha pão,—nem padeira p'r'o guisar BCRG. IV. 231.
Dar do pão e do pau; quem dá o pão, dá o pau[59]).
Pera pão e pera peixe[60]).
Os passarinhos cantavam,—o prado verde surria BPV. 154.
Dar por paus e por pedras (A. Sarmentos, *Op. cit.* 72, 80); Deus não castiga nem com pau nem com pedra; sem pau nem pedra não ha castigo[61]).
De pé e perna BCRG. III. 19.
Com pena pégo na penna BCRG. II. 129.
Anno de peras, anno de perdas ASTP. III. 450.
Filha de uma perpetua,—neta de uma pionía BCRG. IV. 24.
De popa a proa BCRG. IV. 305, 311[62]).
Nem bom prado nem bom palheiro PCR. 7_5, 20_{12} ; ASTP. III. 451.
Proes e percalços[63]).
Ao rabo do meu cavallo,—ao redor do meu jardim BCRG. III. 7.

---

53) Com. de d-na C. Michaëlis.
54) H. Michaelis, *Diccionario*, a. v. *ferro.*
55) Com. și de d-na C. Michaëlis.
56) Com. de d-na C. Michaëlis.
57) Com. de d-na C. Michaëlis.
58) Com. de d-na C. Michaëlis.
59) Com. de d-na C. Michaëlis.
60) Com. de d-na C. Michaëlis.
61) Com. de d-na C. Michaëlis.
62) Com. de d-na C. Michaëlis.
63) Com. de d-na C. Michaëlis.

Nem rey nem roque; nem roque nem rey [64]).
De rocím a ruim [65]).
A roda do meu jardim,—ao rabo do meu cavallo BCRG. IV. 300.
De rompe e rasga [66]).
As magoas que por ti soffro,—deus as sabe e eu as sinto BCRG. II. 61.
Mais sabe o sandeu no seu que o sisudo no alheio [67]).
(A) são e salvo [68]).
O santo e a senha [69]).
Sapos e saramantigas (A. Sarmentos, *Op. cit.* 25, 116) [70]).
Uma saudade me mata,—um suspiro me detem BCRG. II. 122.
Sou senhora e não soberba ASTP. III. 119_{47}.
Vindimam os sizudos, semeam os sandeus PCR. 64_{11}; BCRG. II. 192.
Nem a sol nem a sombra (Jorge Ferreira de Vasconcellos) [71]).
Dizer o sonho e a soltura (Jorge Ferreira de Vasconcellos) [72])
Tape, tepe, tepe, ti BCRG. IV. 45.
Trabalha e terás BCRG. II. 184.
Sem trelho nem trabelho [73]).
O trigo e a tea BCRG. II. 186.
Aqui vai, acolá voa BPV. 46.
Que tam cego venho, não vejo o caminho BPV. 192.
Onde me via e vestia BCRG. III. 70.
Donzella vim e donzella vou BCRG. IV. 219.
Virgem vim e virgem vou BCRG. IV. 215.
Me vou e venho BCRG. II. 188 [74]).

---

[64]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[65]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[66]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[67]) H. Michaelis, *Diccionario*, a. v. *sandeu*.
[68]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[69]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[70]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[71]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[72]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[73]) Com. de d-na C. Michaëlis.
[74]) In cuvintele compuse întîlnim de asemenea numeroase cazurĭ de aliterațiune: *tirateimas*, *trocatintas*, *vaivem*, *viravolta* (C. Michaëlis), *aguardente*, *batibarba*, *carcomer*, *cresta-colmêas*, *furtafogo*, *lança-luz*, *mija-man-*

Pentru catalană: [75]).

Qui aygua y qui assegura PRPC. 59.
A la dona ballar y al ase bramar PRPC. 123.
Vesteix un bastó y semblará un baró SRG. IX. 194_{112}[76]).
Beurer y bufar PRPC. 127; SRG. IX. 194_{123}.
Blanca ó bermella BCPC. I. 117.
Dauli un diner perque cante—y un diner perque calle PRPC. 141.
Ni ivern sèns capa, ni estiu sèns carabassa PRPC. 85.
Val més casarse que cremarse SRG. IX. 200_{189}; PRPC. 123.
Cavallers y comptes BCPC. V. 17.
Cobra fama y calat á jaurer SRG. IX. 202_{200}.
Al coll y al cop del canó MOPP. 162.
Qui no t' coneix que t' compre SRG. IX. 202_{206}.
Qui es confrare, pren candela SRG. IX. 202_{214}.
Dáus, donas PRPC. 71.
Filosa y fus BCPC. V. 31.
Lo fret, la fam PRPC. 129.
No té fulla ni flò RLR. 2ᵉ série II. 23.
Garsa, griva y gatx MOPP. 168; BCPC. IV. 9.
Vés per mar ó pren muller PRPC. 109.
Mel y most PRPC. 149.

---

sinho, passa-pé, pedrapomes, perapão, picapao, picapeixe, pica-ponto, pica-porta, tiratesto.

Afară de cele iuşirate maĭ sus, d-na Michaëlis îmĭ maĭ comunică o serie de alte exemple de aliteraţiune, care, spre deosebire de cele de pînă aicĭ, —„stereotype, sehr übliche und sehr beliebte Phrasen und Formeln“—sînt de origine pur literară: *altar e ara* (Alf. X.), *assentado e assessegado* (A. de Albuquerque, *Cartas*), *de cabo e coma*, *fals'e felon* (Alf. X. 15), *firme e forte* (Resende), *grandes e greus* (Alf. X. 235), *lum' e luz* (Alf. X. 18, 190), *ram' e raiz* (Alf. X. 70), *O trão e o tramo* (Gil Vicente III. 371), *và e vazia* (biblic), *vacua e vazia* (Gil Vicente I. 48).

[75]) Textele citate:

F. Briz, *Cansons de la Terra, Cants populars catalans*, Barcelona, 1866—1877, 5 vol.=BCPC.

M. Milá y Fontanals, *Observaciones sobre la poesia popular*, Barcelona, 1853=MOPP.

J. Pepratx, *Ramellets de proverbis catalans*, Perpinyá 1880=PRPC.

Revue des langues romanes=RLR.

[76]) V. maĭ sus. p. 30, *nota* 27.

Móltas fillas, malas vehinas y vellas vinyas PRPC. 157.

Si à qui deus no pots pagar, humilment li has de parlar PRPC. 59.

Paraulas y plomas PRPC. 41.

Pistolas y punyal BCPC. III. 261.

Pistons y pistola porta BCPC. I. 80.

Cárrega que plau, non pesa SRG. IX. 200_{181}; PRPC. 109.

Pren y paga PRPC. 159.

Sauta y sagrada BCPC. V. 101; RLR. VII. 230.

Ni'l seu, ni'l seny PRPC. 133.

Qui no vól pols no vaja à l'era PRPC. 69.

Cantant venen, cantant s'en van PRPC. 57.

Pentru sudul Franței: [77]).

Lou bin d'abriu,—pleo l'arriu BPD. 116_{481}.

Causo bien acoumençado,—es a mitat acabado BPD. 55_{198}.

D'ami e d'argen TKRP. 90.

S'anèguen sus la mountagno—manja arsanos et abajous RLR. 2ª serie II. 177.

Se beng pas auant, beng après BPD. 13_{43}.

Descrubir un autar per n'en crubir un autre ZRPh. VI. 528_{21}.

Val miels fol qui s'avisa,—que savi qui s'abissa ZRPh. VI. 551_{19}.

Qu n'azarda re, n'a re ZRPh. VI. 557_{29}.

Ba e beng BPD. 200_{16}

Astant tiro la baco coumo lou buù BPD. 49_{167}.

Cadun la banto, nat la bo BPD. 101_{426}.

Baraguin, baraguan BPD. 200_{15}.

---

[77]) Textele citate:

D. Arbaud, *Chants populaires de la Provence*, Aix, 1862 =AChP.

J. Bladé, *Poésies populaires de la Gascogne*, Paris, 1881—82, 3 vol.=BPP; *Proverbes et devinettes populaires recueillis dans l'Armagnac et l'Agenais*, Paris, 1880=BPD.

A. de La Tour-Keyrié, *Recueil de proverbes, maximes, sentences et dictons provençaux*, Aix, 1882=TKRP.

F. Arnaudin, *Contes populaires de la Grande-Lande*, Paris, 1887=ACP.

C. Moncaut, *Littérature populaire de la Gascogne*, Paris, 1868=MLP.

Barquo ni bachèt BPP. II. 260.
Habillatz un bastoun—auratz un baroun BPD. 65_{246}.
Ses bato et ses brido RLR. 2e série III. 73.
Begue per chantar, bouitous per dansar ZRPh. VI. 551_{22}.
Beleou e Bessaï TKRP. 53.
Quau es ben, ne boge ZRPh. VI. 557_{19}.
Bent de biso BPD. 9_{29}.
A force de bèssa é de buoue ACP. 214.
Lya maï de gens bestis que d'aze booumian TKRP. 22.
S'en ban a la boucherio mès de betètz que de buùs BPD. 111_{461}.
Beuet, beligant BPP. II. 36 ; MLP. 34.
Bese bengue bau un escut BPD. 53_{186}.
Bièil sagin, bounos soupos BPD. 53_{18} .
A boun bin cau pas nat broust BPD. 45_{144}.
Biro bouquet boutoun de roso BPP. III. 90.
La biso toco de toutz bentz BPP. II. 278.
Blat de biso, bin d' autan BPD. 11_{31}.
Lou blat vol semblar un bouigier ZRPh. VI. 529_{5}.
Basoun pous bosquis,—cridon pous bilatges BPD. 200_{17}.
Bouho biso, bent d' autan BPD. 93_{390} ; BPP. II. 350.
Habiias un bouyssou, semblera un barou RLR. VIII. 209.
Can la flour es al bouisou,—lou miejourn es al boussou ZRPh. VI. 531_{45}.
Eros ta brabe,—èros ta balent BPP. I. 224.
Bramaire val miels que biulaire ZRPh. VI. 547_{3}.
Sous buùs, sas bacos BPP. III. 360.
Caloto e més culotos BPP. II. 118.
Camps et crésses RLR. IV. 610.
Lous canous e las couloumbrinos BPP. II. 210.
Cap e cos caijoun BPP. I. 110.
Cap blanc, cûo berdo BPD. 202_{25}.
Ni cap ni cûo BPD. 198_{5}.
Cap-latos, cabirous BPP. I. 262.
La carreto lou camin TKRP. 104.
Marchand de cascouillos,—marchand de cansous BPP. III. 176, 180.
Causo hèito, counseil pres BPD. 55_{201}.
Charriàus et chamis RLR. 3e série III. 102.

Chastanher charbounier ZRPh. VI. 565_{14}.
Chatz e ches chasson ZRPh. VI. 562_{45}.
Me boi coufessa,—e boi coumunia BPP. I. 24.
A manja de cooulé, ravo li costo TKRP. 25.
Sen cos, cambo BPD. 203_{26}.
Un cot, e pas nat cap BPD. 199_{9}.
Voou miès estre cougnou que consou TKRP. 113.
Toutei lei gentilshommes sount cousins,—toutei lei gus soun coumpaïre TKRP. 24.
Jours creissents, jours cousents RLR. IV. 610.
Qui croumpo sens argent, crei croumpa e ben BPD. 144_{594}.
Despuillo e descourdèlo BPP. II. 158.
A dimeche, à douman BPP. II. 150.
Li èi dit e demandat BPP. III. 302, 336 ; jou ley dit, jou lei demandat MLP. 396.
Qu duer, dina ZRPh. VI. 544_{41}.
Bau mès petit esberit,—que gran estourdit BPD. 128_{509}.
Faire lou ben et fugi lou maou TKRP. 32.
Home que fielo e fremo que fa se sermoun TKRP. 86.
Lou fourriè pa fouesso fusteja per n'en faïre un imbecile TK RP. 73.
La fremo e la fourtuno TKRP. 44.
Un fuech de fremo TKRP. 69.
Entre lou fus et la fierone AChP. 190.
Gat e gous RLR. 3e série IV. 279, 284; V. 113.
Segound l' home, l'orle RLR. 3e série IV. 86.
Las lègas sou lounjas, ma sou pas larjas RLR. 3e série III. *90*.
Un lioun, un leopard BPD. 122_{198}.
De loun en larje ACP. 221.
Lou més machant, es lou mage mèstre BPD. 69_{274}.
Maugrat mars e sa martelado RLR. VI. 113.
De mé ou de meunj ACP. 180.
Entre medecin e marechaou TKRP. 69.
Douge mestiers, trege miseras ZRPh. VI. 550_{3}.
Après la mort lou medecin BPD. 47_{154}.
Mountagnos et la mar AChP. 93.
Qu a proucez es lougea ei dez *P*: paoure pleidejaïre, pren pistolo pleno pocho per pagar proucez perdu TKRP. 90.

Quoate patantèinos e un passo-tems BPD. 191_1.
Patatin, patatan, tarabin, taraban AChP. 166.
Lous pècs counton sur las proumessos BPD. 71_{285}.
Lou qui pedasso,—soun tems passo BPD.69_{272}.
Grano peno, petit proufit BPD. 41_{133}.
Peros e pan BPD. 33_{106}.
Ni pistoulet, ni ploumb BPP. II. 8; MLP. 481.
Paschas plujousas, Fennas pastousas RLR. 3e série III. 99; ZRPh. VI. 531_{28}.
Plumos e paraulos BPD. 81_{336}.
De poup'à proue AChP. 190.
Mars pouverous, Abriàu plujous RLR. 3e série III. 95: ZRPh. VI. 530_{20}.
Ta lèu pres, ta lèu penjat BPD. 87_{360}.
Prin tamis et pan tendre TKRP. 30.
Qui recours a l'usuriè,—risquo de dinna darrè BPD. 144_{598}.
Rius e ribèros BPP. I. 166.
D'une sanha n'en fai un suc ZRPh. VI. 536_{69}.
Saumatz espés e cla sourtitz BPD. 51_{170}.
Voou maï un que soou que cent que serquoun TKRP. 32.
Lou sourda si souleio TKRP. 81.
Tapa ta bouta, tasta toun vi RLR. IV. 618.
Tost ou tart ZRPh. VI. 541_2.
Trelhart, tina ZRPh. VI. 531_{33}.
De tris ou de tras BPD. 114_{477}.
Trounpettes et tabaous MLP. 407.
Va e ven TKRP. 77.
Vai e ve ZRPh. VI. 530_{16}.
Vè pas vielh qu vol ZRPh. VI. 542_{14}.

Pentru nordul Franţeĭ şi franco-provenţală: [78]).

Qui temps a et temps attend LGEP. 449.
Couchez-vous avec l'agneau et levez-vous avec l'alouette LGEP. 10.

---

[78]) Textele citate:

E. Rolland, *Recueil de chants populaires*, Paris, 1883—1887, 4 vol.=RRCP; *Faune populaire de la France*, Paris, 1877—1881, 3 vol.=RFP.

L'amour et l'ambition ne souffrent point de compagnon QP. 230.
Mieux vaut ami en voie qu'argent en courroie LGEP. 23.
Vos amours, vos avantages RRCP. I. 242.
Ce qui s'apprend et s'acquiert facilement s'oublie et s'écoule prestement LGEP. 45.
Bachelier en bûche LGEP. 72.
Prendre la balle au bond LGEP. 75; MRP. 69.
Beau papillon blanc RRCP. I. 193.
Mettre quelq'un dans de beaux draps blancs MRP. 62.
Beau et bon ne sont pas souvent compagnons LGEP. 86; il est aussi beau que bon *ibid*; le temps beau, bon LGEP. 451; où l'hôtesse est belle, le vin est bon LGEP. 300; belles et bonnes LGEP. 195.
Beauté sans bonté ne vaut rien LGEP. 89.
Beauté porte sa bourse LGEP. 90.
Sauter de bécarre en bémol LGEP. 92.
Bel et bien RRCP. I. 100.
Dieu donne biens et boeufs LGEP. 226.
Bigle, borgne, bossu, boiteux, ne t'y fie, si tu ne peux LGEP. 102.
Tout bois vaut bûches LGEP. 108.
Bonté passe beauté LGEP. 115.
Autant pour le bordeur, autant pour le brodeur LGEP. 115.
Gouverne ta bouche selon ta bourse LGEP. 118; selon ta bourse nourris ta bouche *ibid.* 122.
Qui a bourse et beauté monte à cheval quand il veut LGEP. 122.
Mes bras n' sont pas des branches RRCP. I. 34.
La bride et le bâton LGEP. 127.
Qui bru a, bruit a ZRPh. VI. 541_7.

E. Carnoy, *Littérature orale de la Picardie*, Paris, 1883=CLOP.
M. Haupt, *Französische Volkslieder*, hrsg. v. A. Tobler, Leipzig, 1887=HFVl.
L. Martel, *Petit recueil de proverbes français*, Paris=MRP.
Dr. Perron, *Proverbes de la Franche-Comté*, Paris, 1876=PPFC.
H. Le Gai, *Petite encyclopédie des proverbes français*, Paris, 1852=LGEP.
M. Quitard, *Proverbes sur les femmes, l'amitié, l'amour et le mariage*, Paris=QR.
* * * *Proverbes et dictons agricoles de la France*, Paris, 1872 = PDA.

Il fait plus de bruit que de besogne LGEP. 73.
Brunne matinée, belle journée LGEP. 338.
Sous bureaux comme sous brunettes QP. 289.
Après le cerf la bière, après le sanglier le mière RFP. I. 101; au cerf la bierre, au sanglier le barbier *ibid.*
Entre la chair et la chemise MRP. 205.
Plus près est la chair que la chemise LGEP. 163.
Ménager la chèvre et le chou MRP. 59; LGEP. 170.
Chien et chat MRP. 43; au chien et au chat LGEP. 157; bataille de chiens et de chats LGEP. 82.
Bon conseil et vraie conduite LGEP. 276.
En drap couleur, en fille contenance LGEP. 268.
Faire du cuir d'autrui large courroie LGEP. 62.
Ni dedans ni dehors LGEP. 210.
Chose défendue, chose désirée MRP. 111.
Secret de deux, secret de Dieu LGEP. 438.
Quand Dieu donne la farine, le diable clôt le sac LGEP. 220; on est à Dieu ou au diable LGEP. 226; on ne peut être Dieu et diable LGEP. 221.
Qui est disert ne demeure jamais désert LGEP. 230.
Tel me doit, qui me demande LGEP. 233.
Qui dort, dîne MRP. 171; LGEP. 228.
Nul endroit sans son envers LGEP. 243.
L'état fait beaucoup, l'esprit fait davantage LGEP. 247.
Faire four MRP. 33.
Il faut faire feu qui dure MRP. 211; LGEP. 265.
Les femmes, la foi LGEP. 478.
Femme et fortune LGEP. 322.
Ni de ma femme, ni de mon fils RRCP. III. 33.
Il n'est point de feu sans fumée MRP. 121; LGEP. 265; il n'est point de fumée sans feu MRP. 121.
Porte feuille et point de fruit LGEP. 285.
La goutte vient de la feuillette ou de la fillette LGEP. 286.
Pluie de février vaut égout de fumier LGEP. 267, 401.
Janvier fier, froid et frileux LGEP. 32; PDA. 105.
Il se faut garder des fols et de leurs faits LGEP. 274.
Vides chambres font femmes folles LGEP. 142; QP. 103.
Fortune est nourrice de folie LGEP. 276.

Les fous font les festins LGEP. 272.
Ni froid, ni faim LGEP. 399.
La fumée et la femme font partir l'homme de sa chambre LGEP. 262.
Tôt gagné, tôt gaspillé LGEP. 280.
En gaîne d'or glaive de plomb LGEP. 281.
La grange et le grénier PDA. 20.
Gros et gras RRCP. I. 100 ; trop gros et trop gras LGEP. 463.
Jeune et bien gentil RRCP. I. 78.
Les larrons s'entrebattent et les larcins se découvrent LGEP. 313.
Au lièvre et au lapin CLOP. 360.
Belles maisons, belles murailles LGEP. 327.
Le maître absent, la maison est morte LGEP. 327.
Mettre à quelqu'un le marché à la main MRP. 60.
Aujourd' hui mari (marié), demain marri QP. 366.
De jeune mari, ménage malotru LGEP. 340.
Melons en mars, mé en mai PDA. 39.
Ma mère, ma mie RRCP. III. 33.
Douze métiers, treize misères PPFC. 42.
Miel et moût LGEP. 42.
Onguent miton-mitaine LGEP. 372.
Promettre monts et merveilles MRP. 71.
Après la mort, le médecin LGEP. 340.
Il faut casser la noix pour manger le noyau LGEP. 364.
Qui bien veut parler, bien doit y penser LGEP. 102.
De grand péché, grand pardon LGEP. 388.
Marchand qui perd ne peut rire LGEP. 333.
Peu et paix est don de Dieu LGEP. 395.
Qui peut et n' empêche, pèche LGEP. 242.
La pioche et la pelle RFP. III. 15.
La pluie et les parents PDA. 189.
Au poil et à la plume LGEP. 402.
Après poisson, lait est poison LGEP. 403.
Mars poudreux, Avril pluvieux LGEP. 32.
Qui veuve prend, il se pend LGEP. 468.
Prend ou perd PDA. 7.
Qui prête à l'ami perd au double LGEP. 24.
Aussitôt pris, aussitôt pendu LGEP. 58, 389; MRP. 6.

Pas pris, pas pendu PPFC. 77.
Pris à midi, pendu à une heure LGEP. 233.
Mieux vaut règle que rente LGEP. 415 ; MRP. 246.
L'amour fait perdre le repos et le repas QP. 217.
Roi ou rien LGEP. 423.
Rose et romarin RRCP. I. 46.
Rude et rebelle LGEP. 258.
Les petits ruisseaux font les grandes rivières LGEP. 426 ; MRP. 244.
Sagesse et santé LGEP. 265.
Moins de sages que de sots LGEP. 466.
Sage ami et sotte amie QP. 147.
Mieux vaut un sage ennemi qu'un sot ami MRP. 155.
Saine et sauve RRCP. II. 23.
Il vaut mieux être sain que savant LGEP. 429.
Saumon comme sermon, en carême ont leur saison LGEP. 435.
Qui perd le sien, perd le sens LGEP. 440.
Qui songe à oublier, se souvient MRP. 176.
Ni tondre, ni tuer PDA. 127.
Tôt ou tard LGEP. 385 ; ni trop tôt, ni trop tard QP. 333. s'il ne vient tôt, il vient tard LGEP. 295 ; tôt à la foire et tard en guerre LGEP. 271.
Qui va, qui vient, qui vole RRCP. I. 317.
La vérité dans le vin LGEP. 465.
Te temps vient, va et passe LGEP. 449.
Lait sur vin, c'est venin LGEP. 312.
Qui vit, voit LGEP. 475; qui vivra, verra MRP. 72.
C'est le vent qui vole, c'est le vent qui va RRCP. I. 252.
Je voys, je vieus, mon coeur s'en vole HFVI. 75.
Fille trop vue, robe trop vêtue ne sont jamais chères tenues LGEP. 268.
Se trouver entre le zist et le zest LGEP. 480.

ALITERATIUNEA

ÎN LITERATURA ROMÎNĂ POPULARĂ

Orĭ-cît de restrîns și puțin bogat ar fi materialul adunat pînă acuma în comparațiune cu ceea-ce s'ar putea extrage și culege dintr'o maĭ amănunțită și maĭ conștiincioasă examinare a dicționarelor și textelor de literatură populară, aliterațiunea a fost cu toate acestea de multe orĭ tratată și studiată pe domeniul celorlalte limbĭ romanice, în timp ce pentru limba romînă nu s'a scris absolut nimic pînă acuma în această direcțiune și nimenĭ n'a atins chestiunea de față nicĭ măcar în mod incidental. [79])

Maĭ 'nainte de-a arăta în ce chip și sub ce formă se prezintă aliterațiunea în textele noastre de literatură populară, precum și rezultatele și concluziunile pe care le-am cules din cercetările noastre, o scurtă și repede privire asupra principiilor de care s'aŭ călăuzit filologiĭ din străinătate în lucrărĭ de asemenea natură, este cel dintîiŭ

[79]) D. Urban Iarnik s'a ocupat, în special, cu limba basmelor romîne, în lucrarea sa *Sprachliches aus rumänischen Volksmärchen* Wien, 1877. Despre aliterațiune însă nu amintește nimic. Tot așa și d. W. Rudow în stîngacea și puțin sistematica sa monografie, *Verslehre und Stil der rumänischen Volkslieder* Halle, 1886.

lucru asupra căruia trebue să-ne oprim. Vom înşira în cele următoare regulele fixate în această privinţă de filologiĭ maĭ noĭ, regule pe care le-am avut în vedere atît la culegerea exemplelor de aliteraţiune din limba romînă, cît şi în capitolul precedent, la studiul aliteraţiuneĭ în celelalte limbĭ romanice, corespunzător, bine înţeles, spirituluĭ fie-căreia din aceste limbĭ. Aceste regule sînt următoarele:

Numaĭ vocalele de acelaşĭ felĭŭ pot alitera între ele: *a* cu *a*, *o* cu *o* ş. c. l. [80]) Diftongiĭ *ea*, *ia* pot alitera atît între eĭ cît şi cu vocala *i*, nu însă şi cu *e*: *ea*rbă: *i*zvor; de asemenea *oa* cu *o*: *oa*spe: *o*m, *oa*menĭ: *o*raşe. La consonante se ia totdeauna în considerare pronunţarea, ear nu scrierea şi ortografia. Astfelĭŭ, după cum în franceză palatala *g* poate alitera cu *j*: *g*entil: *j*oli, tot aşa şi în romînă etimologicul *s* înainte de *b*, *dr*, *g*, auzindu-se ca *z*, poate alitera cu acest din urmă: *s*bor: *z*ăresc; *s*drumic: *z*gudui, *s*gomot: *z*arvă. —[81]) La cuvinte dintre care unul este simplu, ear celălalt compus cu o prefixă, distingem următoarele două cazurĭ. Saŭ partea a doua a cuvîntuluĭ compus începe cu aceiaşĭ literă, cu acelaşĭ sunet ca şi cuvîntul simplu, şi'n acest caz prefixa poate fi trecută cu vederea, lăsînd să aliitereze cuvîntul simplu cu partea a doua a cuvîntuluĭ compus: *a*dun: în*a*vuţesc, *f*armec: des*f*ac, *g*îndesc: în*g*ălbinesc, *m*ult: ne*m*ă-

---

[80]) Wölfflin, *Ueber die allitt. Verbindungen der lat. Sprache* p. 3; Riese, *Op. cit.* p. 8; Kriete, *Op. cit.* p. 11.— Spre deosebire de limba latină şi l. romanice, în limbile germanice găsim aliterînd toate vocalele între ele, indiferent de natura lor: *a* poate alitera şi cu *e* şi cu *i* şi cu *o* ş. a. m. d:

*a*dal ordfrumo — *a*lomahtig
Heliand
*o*rt widar *o*rte — du bist dir *a*ltêr Hûn
Hildebrandslied

Explicarea v. la K. Rapp, *Versuch einer Physiologie der Sprache*, Stuttgard u. Tübingen, 1836 I. 214 § 3.

[81]) In cazul de faţă ne raportăm la textele scrise cu ortografia etimologică.

surat, *p*otrivesc : îm*p*rietinesc, *s*ădesc : ră*s*ar, *s*imt : în*s*ufleţesc, *s*ete : ne*s*omn, *s*ărac : ne*s*upus, *v*erde : în*v*ărgat; [82]) saŭ partea din urmă a cuvîntuluĭ compus începe cu altă literă de cât cuvîntul simplu, şi atuncĭ se ia în considerare prefixa făcînd-o să alitereze cu cuvîntul simplu : *d*uc : *d*espart, *n*emernic : *n*ebun, *n*ăcaz : *n*evoe, *r*up : *r*ăpun, *r*ăspund : *r*ăsun. In categoria din urmă întră maĭ ales cuvinte compuse în care părţile alcătuitoare s'aŭ strîns şi contopit atît de mult, în cît nu se maĭ disting uşor unele de altele.—In caz cînd ambele cuvinte sînt compuse cu aceiaşĭ prefixă, numaĭ atuncĭ pot alitera între ele cînd şi partea a doua a lor începe cu aceiaşĭ literă, cu acelaşĭ sunet: des*f*ac : des*f*ăşur, în*c*rucişat : în*c*leştat, ne*c*uvios : ne*c*uviincios, în*f*ocat : în*f*iorat, în*f*runzesc : în*f*loresc, în*s*uliţ: în*s*paim; nu însă şi : îm*b*unez: în*d*uioşez, în*m*ărmurit : în*g*ălbenit, în*t*ristez : în*v*eninez, în*s*elat : în*f*rînat, în*v*erzit : în*f*lorit, ne*p*riceput : ne*ch*ibzuit, ne*s*ărat : ne*c*umpătat. [83])

---

[82]) In această rubrică întră şi legăturĭ aliterate ca *a*sudat: ne*a*dăpat, în care primul cuvînt, deşi compus, poate fi luat ca simplu.— Se poate întîmpla uneorĭ ca un cuvînt simplu să steie alăturĭ de un cuvînt compus cu două prefixe. In acest caz cuvîntul simplu poate alitera saŭ cu prefixa a doua saŭ cu partea din urmă a cuvîntului compus : *s*trîmt : ne*s*trăbătut ; *f*loare : nedes*f*ăcută. Asemenea exemple apar maĭ rar.

[83]) Wölfflin, *Op. cit.* p. 4 sqq ; Riese, *Op. cit.* p. 9—10 ; Kriete *Op. cit.* p. 11—12. Explicarea şi justificarea acesteĭ regule o găsim în împrejurarea că la asemenea cuvinte compuse se face, la rostirea lor, o pauză între prefixă şi partea a doua a cuvîntuluĭ, permiţîndu-ne să simţim sonoritatea produsă prin repetarea aceluiaşĭ sunet în a doua parte a ambelor cuvinte. Cf. şi Wölfflin p. 5. Acelaşĭ lucru şi la aliteraţiunea între cuvinte simple şi cuvinte compuse, arătată maĭ sus. --Maĭ puţin dese sînt cazurile de aliteraţiune între cuvinte dintre care unul are un singur prefix şi celălalt două. In acest caz cuvîntul cu un singur prefix poate alitera saŭ cu prefixul al doilea saŭ cu partea ultimă a celuĭlalt cuvînt : ne*p*riceput : ne*p*refăcut, ne*d*rept : neîn*d*atoritor. Cînd amîndouă cuvintele sînt compuse cu două prefixe de acelaşĭ felĭŭ, aliterează numaĭ partea din urmă a cuvintelor : neîn*f*lorit : neîn*f*runzit.

Nu se pot considera ca aliterante cuvinte derivate de la aceiaşĭ temă, de la acelaşĭ „etymon“ şi strîns înrudite între ele din punct-de-vedere al înţelesuluĭ şi formeĭ lor. Asemenea asocierĭ de cuvinte întră în categoria *figurilor etimologice*, care nicĭdecum nu trebue confundate cu aliteraţiunea. [84]) In cadrul figurilor etimologice trebue puse exemple ca cele următoare, care n'aŭ nimic de a face cu aliteraţiunea: [85])

de boală bolesc IBD. 180_{390}, cîte boale mi-am bolit RTV. 149_{47}; cu bucium va buciuma MV. 28, 32; calul cunoaşte ce călăreţ îl încalică IRT. I. 455_{615}; de carte cărturar APP. 175; cîntecul l'a cîntat Ş. II. 5, el cîntă acest cîntec IL. 339, cîntă-şĭ nouă cîntătorĭ TPP. 42, nicĭ un cîntec n'aĭ cîntat; — cîntă-ţĭ, mîndro, cîntecul APP. 98, cîntă-ţĭ dragă cîntecul APP. 206; cu cetera am ceterat,—cu fluerul am fluerat RTV. 90; cu cotul cotia RTV. 77; mare chef că chefuia TPP. 298; de-un lung chiot chiotia APP. 209; frumos dar le dăruia TPP. 90; descîntec i-aŭ descîntat TPP. 358; nu mă doare de durere IBD. 188_{407}, BPP. 357; după-ce dojeni cu dojană împărătească IL. 121; dragostea noastră cea dragă IBD 162_{361}; un drumar pe drum trecea RTV. 78; cîţĭ drumeţĭ pe drum trecea Ş. I. 12; pentru fapta ce-aĭ făcut IL. 47, să facă o aşa faptă IL. 394; flueră din fluieriţă IBD. 49_{110}, firul firuia FCR. 192_{11}, cu fir firuesc DC. 69; răŭ gînd mi-aĭ gîndit TPP. 47, bun gînd îşĭ gîndia FCR.

---

[84]) Cf. F. Leiffholdt, *Etymologische Figuren im Romanischen*, Erlangen, 1884; G. Landgraff. *De figuris etymologicis linguae latinae* în *Acta seminarii philol. Erlang*, II, 1881, p. 1—69.

[85]) Dăm cît maĭ multe exemple, fiind maĭ puţin prezente în mintea fie-căruia şi puţin adunate pînă acum. Asupra scurtărilor vezĭ maĭ departe lista textelor citate, p. 67. Exemplele pentru care nu cităm nicĭ un text sînt dintre cele maĭ cunoscute şi maĭ des întrebuinţate.— In lista de faţă nu s'aŭ înregistrat cuvinte care deşĭ derivate de la aceiaşĭ temă, s'aŭ îndepărtat cu timpul de la forma primitivă a acesteĭ din urmă, saŭ aŭ căpătat o nuanţă de înţeles maĭ mult saŭ maĭ puţin deosebită şi depărtată de ideia exprimată în tema originară: cu atît *dor*, cu atît *durut* BPP. 91_{117}; plecat-aŭ nouă *fete fecioare* APP. 271 (foarte des în descîntece); *om* de *omenie* IL. 43, 388; RTV. 173; din *vecia veacului* BPP. 284_{324}. Asemenea forme pot fi luate fără nicĭ o rezervă ca exemple de aliteraţiune.

193_{131}, bun gînd ş'o gîndit *ibid.* 187, de atîta gînd ce gîndesc IBD. 189_{408}, cînd cu gîndul nu gindeştĭ; a grăi din graiŭ; cu grebla o greblaţĭ,—cu foarfecile o forfecaţĭ MD. 5; cu ce hrană te hrăneştĭ APP. 314; leagănă-se un leagăn TPP. 79, — un legănel *ibid.* 74; în luptă să luptăm BPP. 319, în luptă să-ne luptăm IL. 42, in luptă să-ne înluptăm FCR. 195_{14}, luptă-ţĭ lupta cu dreptate Ş. II. 6; cu ce măsură măsurĭ HP. 105; cu mirul l'om mirui TPP. 27, cu mir mirueşte-se *ibid.* 29, 30; tot de o moarte are să moară CP. 82, moară de o moarte ca mine RTV 88 [86]); munca 'ntîia ce-l muncise Ş. I. 183; pe nume-ĭ numia TPP. 92; cu paloşul paloşind DC. 11; cu piroane-l pironise Ş. I. 183; plouă ploaie IBD. 313_{625}, cîtă ploaie a plouat, IBD. 218_{463}; posturĭ să posteştĭ TPP. 37; a povesti poveştĭ; praznice să prăznuia TPP. 96; prînzul să-l prînzim FCR. 187, prînzul l-om prînzi *ibid.* 189_{4}; apucîndu-l nişte răcorĭ recĭ IL. 100; sfîntă rugă se ruga TPP. 90; din săgeţĭ săgetînd MD. 166, 167; scrie un scriitor IBD. 26, 55; cu secerea te-oiŭ secera MD. 74, cu secerea s'o secerăm...—cu greblele s'o greblăm, —cu măturĭ s'o măturăm *ibid.* 11; semn le semnueşte TPP. 92; cînd toaca'n cer toca APP. 23; a trăi traiŭ; cu trînta să ne trîntim Ş. II. 204, 205; de un greŭ tropot tropotia APP. 209; mă tot uit uitare lungă APP. 255; astă vară mi-am vărat IBD. 63_{145}, APP. 291; veacul mi l-am vecuit BPP. 286; se veseliră veselie îngerească IL. 70, să-se veseliască de veselia luĭ *ibid.* 40; a visa un vis; de vînt vînturat TPP. 62; din vîslă vîslînd TPP. 85; a vorbi vorbe; vremea se vremueşte TPP. 303, vremea 'mĭ vremueşte *ibid.* 313; zîmbet zîmbia TPP. 25.

Tot atît de puţin vom înregistra exemple ca cele de maĭ jos, în care un cuvînt stă alăturĭ de un derivat al săŭ, se repetă sub aceiaşĭ formă saŭ în cazurĭ, numere şi genurĭ deosebite:

bogat, bogăţel APP. 41; bunurile şi bunătăţile RP. II. 3; corbi, corbişor APP. 145; curăţit şi curat MD. 12; doamna şi

[86]) Pe lîngă figura etimologică: *a muri de moarte*, întîlnim şi în l. romînă—nu numaĭ în spaniolă cum crede Leiffholdt *op. cit.* p. 46 — figura paralelă: *a muri moarte.*

domnia TPP. 46; floare, floricea APP. 406, floricică, floare (al**bastră)** APP. 403, floricică, floricea APP. 305, 403; florĭ înflo**rite** APP. 337; foicică, foae TPP. 276; frate, frăţiorule APP. 209; **gol**, goluţ RP. II. 15; plată şi răsplată APP. 208; sărace **sărăcilă** APP. 41, 130; singur, singurel; şoim, şoimuţ APP. 35, 172; **sună** şi răsună APP. 283; de voe, de nevoe; voinice, voi**nicele** APP. 24; cel voinic, cel voinicel APP. 86; vrînd, nevrînd; — **auzit**-am, auzit APP. 146; bocăneşte el cît bocăneşte CP. 46; şi **boceşte** el şi boceşte CP. 25; bucăţele de bucăţele FCR. 242; s'**aŭ** bucurat cu bucurie mare CP. 86; s'aŭ ciondănit cît s'aŭ maĭ **ciondănit** CP. 85; cîrdurĭ, cîrdurĭ APP. 145; cernea, mărĭ, cernea APP. 390; cot la cot APP. 125; din crîng în crîng APP. 162; să-ĭ tot ducĭ, să-ĭ ducĭ APP. 233; făcu ce făcu (foarte des în basme); faţă 'n faţă FCR. 275; felĭŭ de felĭŭ; fug eĭ cît fug CP. 51; gîndurĭ peste gîndurĭ; lume peste lume; merge el cît merge; şi merge şi merge (foarte des întrebuinţate în basme); mînă 'n mînă; moarte pentru moarte CP. 33; ochĭ în ochĭ APP. 100; ochĭ cu ochĭ APP. 233, 359; pept la pept; plînge şi ear plînge APP. 315; rînd pe rînd; rîndurĭ, rîndurĭ IBD. 214_{434}; din sate'n sate APP. 297; stătură cît stătură RP. II. 24; şade el cît şade CP. 44; şi tăia, nene, tăia APP. 198; din ţară 'n ţară APP. 297; din val în val APP. 132; văzu şi văzu (foarte adese-orĭ în basme); venia, mărĭ, venia APP. 107; din veac în veac MV. 87; din vîrf în vîrf IL. 25; din vorbă 'n vorbă; din zi 'n zi; — fiĭ fiilor CP. 60; floarea florilor IBD. 66_{148}, 157_{348}, 158_{351}, 235_{495}; minunea minunilor; răul răilor IBD. 66_{148}; la urma urmeĭ; în urma urmelor RP. I. 21; în veciĭ vecilor; voinicul voinicilor; zîna zînelor; — bătrînul şi bătrîna FCR. 259; boerĭ şi boerese FCR. 168; feţĭ şi fete TPP. 68; împăratul şi împărăteasa CP. 102; tu străină, eŭ străin APP. 408. [87])

[87]) Alte asemenea exemple a adunat d. Iarnik, *op. cit.* p. 20. Forme corespunzătoare în celelalte limbĭ romanice v. la Leiftholdt *op. cit.* p. 19, 60 sqq. — Ca şi aliteraţiunea, figurile etimologice pot da loc la tautologiĭ şi jocurĭ copilăreştĭ de cuvinte, ca cele următoare, în care acelaşĭ cuvînt se repetă în modurĭ şi timpurĭ deosebite :

No me mires, que miran
Que nos miramos;
Miremos la manera

*
* *

Intreg materialul, pe care l-am cules din textele noastre de literatură populară, l-am împărţit, din punct-de-vedere al raportuluĭ gramatical dintre cuvintele aliterante, în două clase deosebite. In prima clasă am grupat exemplele de aliteraţiune între cuvinte sintactic necoordinate între ele; ear în a doua clasă am înregistrat cazurile de aliteraţiune între cuvinte de aceiașĭ categorie gramaticală și sintactic coordinate între ele. In această din urmă clasă părţile care alitereazä sînt legate între ele totdeauna prin: *dar*, *ear*, *ci*, *însă*, *saŭ*, *orĭ*, *și*, *nicĭ*. Găsim une-orĭ și forme asyndetice și anaforice. [88])

Pentru fie-care din aceste două grupurĭ principale am maĭ admis o serie de subdiviziunĭ secundare. Prima clasă am împărţit-o în șase secţiunĭ, după cum aliteraţiunea are loc între două substantive, între un substantiv și un adjectiv, un substantiv și un verb, un adjectiv și un sub-

---

De no mirarnos.
No nos miremos
Y cuando no nos miren,
Nos miraremos.

Marin, *op. cit.* II. 226_{2145}.

Firmo, confirmo y afirmo,
Firmo y confirmo mi fé
Firmo que yo seré firme;
Firmo que firme seré.

ibid. II. 430_{2962}.

Asemenea jocurĭ de cuvinte găsim adeseorĭ în celelalte literaturĭ romanice, și chiar în texte de literatură populară cum este cazul maĭ sus. In limba romînă lipsesc exemple.

[88]) Afară de exemple care intră într'una saŭ într'alta din aceste două clase, întîlnim une-orĭ cazurĭ de aliteraţiune care ar putea forma o clasă intermediară între acestea două. Astfeliŭ de exemple sînt cele următoare, în care alitereazä cuvinte sintactic coordinate între ele, dar de categoriĭ gramaticale deosebite: *l*impede, *l*in curgătoare MD. 118, 119; cătăni-i-ar frigurile — ca pe *m*ine gîndurile,— ca pe *m*aica lacrimile IBD 306_{615}; în *p*atru despicat, în *p*ulbere aruncat Ș. I. 119. Asemenea cazurĭ fiind foarte arĭ n'am putut forma din ele un grup deosebit.

stantiv, un verb și un substantiv, un verb și alt verb. [89]) In a doua clasă am fixat patru subdiviziuni, după cum cuvintele aliterante sînt un substantiv + substantiv: un adjectiv + adjectiv; un verb + verb și un adverb + adverb. [90])

Pentru a avea dinaintea ochilor tabloul complect al acestor două grupuri și subdiviziunile lor corespunzătoare, clasificarea de mai sus poate fi exprimată prin următoarele formule:

---

[89]) Aceste subdiviziuni nu sînt singurele care se pot face. Ne ocupăm în special numai de acestea, fiind cele mai bogate în exemple. Pe lîngă exemplele care intră în clasificarea de mai sus întîlnim cazuri de aliterațiune între un substantiv și un adverb: țineți un *d*or *d*eparte IBD. 131_{290}; *f*luerul *f*rumos cînta IBD. 510; — între un adjectiv și un verb: *f*rumoasă m'a *f*ăcut IBD. 18_{35}; livezi *v*erzi se *v*eștejaŭ Ș. II. 78_{199}; — între un verb și un adjectiv saŭ adverb: *d*orm *d*us; *s*ărută *s*ubțirel IBD. 384_{88}; *s*trălucind ca *s*fînta lună TPP. 71; nu te *v*ăd *v*oioasă IBD. 218_{465}; — între un adverb și un substantiv: Domnul face *r*ace dupa *r*oba (dial. istr.) MIMS. I. 8; *s*us în *s*lava cerului BPP. 236; TPP. 32, 33; — între un adverb și un adjectiv: *v*ara *v*erde și frumos IBD. 224_{482}; — între un adverb și un verb: *d*eparte mă *d*ăduși IBD. 174; — între o interjecție și un substantiv: *a*mar de *a*lesul meŭ IBD. 180_{391}. Asemenea exemple, fiind mai rari, le-am omis din clasificarea de mai sus, clasificare ce are în vedere numai formele care apar și le întîlnim mai des.

[90]) Am omis din această listă numeralele, de oare-ce singura aliterațiune posibilă este între *șase* și *șapte*: pe *ș*ase, pe *ș*apte ai BPP. 369_{377}.

Pronumele, conjuncțiunile și prepozițiunile nu le considerăm ca elemente aliterante. Ele singure nu pot produce, ca cuvintele din celelalte categorii gramaticale, acel efect muzical în care rezidă importanța estetică a aliterațiunei. Dacă ele merită oare-care atențiune din acest punct-de-vedere aceasta se întîmplă numai în cazuri ca cele de mai sus (v. nota 88), unde pronumele bisilabic *mine* stă în raport de coordinare față cu substantivul *maica* și amîndouă daŭ naștere unei aliterațiuni destul de bine simțită. Un pronume, o conjucțiune saŭ o prepozițiune mai pot fi luate în considerare și atunci cînd staŭ pe lîngă alte cuvinte legate deja între ele prin aliterațiune. In asemenea caz ele apar ca niște elemente secundare, ca niște accesorii care întăresc și pun mai mult în relief celelalte cuvinte aliterante: *c*înd *c*reșteam *c*a iarba 'n *c*împ IBD. 210_{445}; *d*at *d*e *D*umnedeŭ TPP. 57. 63; *d*or *d*e *d*ucă IBD. 221_{473}; *d*us *d*e *d*or FCR. 250. In lista de exemple dată mai departe, n'am însemnat și subliniat aceste aliterațiuni secundare.

I	II
Aliterațiunea între cuvinte sintactic necoordinate.	**Aliterațiunea între cuvinte de aceiașĭ categorie gramaticală și sintactic coordinate între ele.**
S + S	**S + S**
S + A	**A + A**
S + V	**V + V**
A + S	**A_v + A_v**
V + S	
V + V	

*
* *

Din punct-de-vedere al formeĭ sub care se prezintă aliterațiunea în limba romînă în general, concluziunile la care am ajuns din examinarea textelor noastre de literatură populară, sînt următoarele.

Aliterațiunea vocalică este cu mult maĭ rară decît cea consonantică. Dintre vocale exemplele cele maĭ numeroase ni le dă vocala *a*.

Pe lîngă aliterațiunea de două cuvinte (forma *aa*), găsim une-orĭ și exemple de triplă aliterațiune (forma *aaa*): banĭ de *a*ramă, de *a*rgint și de *a*ur FCR. 285; *b*ate *b*arba *b*rîiele Ș. I. 44; BPP. 316; *l*uce *l*una cu *l*umina BPP. 233; IBD. 513; *m*îndră *m*reană *m*ureșană PB. 19; *s*trăluceaŭ ca *s*fîntul *s*oare BPP. 262; TPP. 61; *s*abie *s*căldată 'n *s*înge IBD. 308_{619}. Adeseorĭ ne vin înainte și aliterațiunĭ de patru cuvinte. După modul cum sînt așezate părțile aliterante și după locul pe care-l ocupă, putem avea în acest caz următoarele forme:

Forma *aaaa*:

Cerĭŭ-ĭ *m*are, stele-s *m*ulte,
Și maĭ *m*arĭ și maĭ *m*ărunte

IBD. 100_{216}; BPP. 17_{18}; Ș II. 80_{24}

Ca *s*fîntul *s*oare
Ce'n *s*enin ră*s*are

MD. 1,9.

Forma *aabb* (aliteraţiune împărechiată):

Şi pe loc eĭ s'*a*duna,
Şi de Grue s'*a*nina,
Şi cu Grue se *l*upta
Şi pe Grue mi-l *l*ega.
APP. 144.

Forma *abab* (alit. încrucişată):

*M*urgul *p*aşte şi nechează
*M*îndra *p*lînge şi oftează
Ş. I. 165_{50}.
Cu *p*uştile *t*ătăreştĭ
Şi cu *p*istoale *t*urceştĭ
Ş. I. 44_{19}; BPP. 815_{348}.

Forma *abba* (alit. îmbrăţişată):

*V*ara *t*rece, *t*oamna *v*ine
IBD 192_{411}

Cînd cuvintele care aliterează sînt sintactic coordinate între ele şi n'aŭ acelaşĭ număr de silabe, cuvîntul cel maĭ lung ocupă cele maĭ adeseorĭ locul al doilea: *a*ur şi *a*rgint; pe *c*ale, pe *c*ărare; *c*ruciş şi *c*urmeziş; *m*ulte şi *m*ărunte; *p*raf şi *p*ulbere; *t*ună şi *t*răzneşte.— In caz cînd amîndouă cuvintele aŭ acelaşĭ număr de silabe, cuvîntul care are în prima silabă un *u* precede, cele maĭ adeseorĭ, cuvîntuluĭ care are un *a* saŭ *o*: în *l*ung şi'n *l*at [91]); *f*runze şi *f*lorĭ. De asemenea, cuvintele care aŭ în prima silabă un *i* preced celor care aŭ un *a*: *m*icĭ şi *m*arĭ; *f*iul şi *f*ata. Cînd unul dintre cuvintele aliterate începe cu o singură consoană ear celalalt cu două, acest din urmă, cele maĭ de multe orĭ, urmează celuĭ dintîiŭ: un *d*or şi-un *d*rag, a *p*ornit şi-a *p*lecat; *t*unete şi *t*răznete.

Din punct-de-vedere al accentuaţiuneĭ efectul aliteraţiuneĭ este maĭ bine simţit atuncĭ cînd cuvintele sînt in-

---

[91]) Comp. cu toate acestea: în *l*at şi în *l*ung IBD. 381_{79}. In cazul de faţă s'a schimbat şirul obicinuit al cuvintelor pentru a găsi o rimă la *plug* din versul precedent.

tonate pe prima silabă: *b*unĭ și *b*lînzĭ. Maĭ slab este, din contra, efectul în exemple ca: *s*trăin și *s*ărac. [92])

Limba romînă, ca toate celelalte limbĭ romanice, posede un număr destul de însemnat de formule tipice de aliterațiune, pe care le întîlnim la fie-care pas în graĭul poporuluĭ nostru. Printre cele maĭ des întrebuințate, mai obicinuite și maĭ caracteristice combinațiunĭ de cuvinte aliterate, putem însemna și înregistra următoarele: *a*ur și *a*rgint; *b*un și *b*lînd; din *c*âlcîie pînă la *c*ap; *c*odri și *c*împiĭ; *c*ruciș și *c*urmeziș; *c*uget *c*urat; *d*or și *d*rag; a-ĭ *f*ace *f*eliul; a *f*ace *f*ețe; *f*oame și *f*rig; *f*runze și *f*lorĭ; a umbla *f*runza *f*răsineluluĭ; în *l*ung și'n *l*at; *m*icĭ și *m*arĭ; *m*ulte și *m*ărunte; a te *p*aște *p*ăcatul; *p*raf și *p*ulbere; a-șĭ *p*une'n *p*lug; a se *p*une 'n *p*oară; a *p*urta *p*onosul; a *s*coate din *s*ărite; *s*oarele și *s*telele; *t*unete și *t*răznete; a *v*îrî *v*rajbă. Formule asyndetice ca: *b*un *b*ucuros; *m*îndru *m*are; *v*al *v*îrtej; *v*iŭ ne*v*ătămat; cuvinte compuse ca: *b*eiŭ-*b*un IJ. 75; *b*rînză'n*b*ete BLR. 96; *c*eapa-*c*iorii; *f*ăt-*f*rumos; *g*alben-*g*rîngorel TPP. 20, 54; *l*atră'n-*l*ună BLR. 96; *m*ărunt-*m*ărgărint FCR. 189_4; *m*ărunți-*m*ărgăritar TPP. 312; *n*oŭ-*n*ăscut APP. 394; *p*ică-*p*ară BLR. 96; *p*uiŭ-*p*ăun IBD. 21_{42}, 74_{165}, 373_{50}; (spre) *s*oare-ră*s*are SB. 103; cu *v*aĭ-ne*v*oe. [93]).

---

[92]) In vechile monumente de literatură germanică cuvintele care aliteraŭ trebuiaŭ să aibă accentul pe prima silabă. Faptul acesta, care în limbile germanice era considerat ca regulă generală, nu se poate impune ca o condițiune *sine qua non* a aliterațiuneĭ în limbile romanice, unde numărul cuvintelor care s'ar putea supune aceste legĭ este relativ maĭ mic.

[93]) Comp. și forme ca: *t*ic-*t*ac; *t*ronca-*t*ranca; *z*ig-*z*ag. v. Diez, *Gemination u. Ablaut im Romanischen* în Höfer's *Zeitschrift f. die Wissenschaft der Sprache* III. 397 sqq

Maĭ rarĭ, dar nu maĭ puțin interesante, sînt expresiunĭ ca; *s*ărmanul voĭnic *s*trăin TPP. 285; cu *m*are dragoste *m*ultă BPP. 34_{46}. Une-orĭ găsim aliterînd și nume propriĭ: *F*lorea și *F*loarea: Stăncescu, *Alte basme* p. 51; nicĭ nu-ĭ pasă de *N*ăstasă, de *N*i-

Toate aceste formule aliterate sînt tot atît de caracteristice şi se'ntrebuinţează tot atît de des şi cu aceiaşi predilecţiune ca şi numeroasele şi variatele asociaţiunĭ de cuvinte rimate, pe care le auzim zilnic în limba poporuluĭ nostru: *calea-valea*, *de silă de milă*, *sfară'n ţară*, *reste-poveste*. Pe cînd însă rima se mişcă pe un teren maĭ liber şi este unul din factoriĭ ceĭ maĭ puternicĭ aĭ creaţiuneĭ spontanee, un izvor nesecat de combinaţiunĭ capricioase de cuvinte, [94]) aliteraţiunea se mărgineşte la stabilirea unuĭ raport şi uneĭ legăturĭ între cuvinte deja existente, fără a crea altele nouă.

Dintre toate genurile de literatură populară, cele maĭ bogate în formule de aliteraţiune sînt proverbele, ghicitorile, jocurile de copiĭ, frînturile saŭ frămîntările de limbă şi descîntecele:

Proverbe: decît *b*ogat şi *b*olnav, maĭ bine *s*ărac şi *s*ănătos; cîte *c*apete, atîtea *c*ăciulĭ; anevoe se *c*îştigă, lesne se *c*heltueşte; apropie-te *c*rîng, depărtează-te *c*împ; *m*are e *D*umnezeŭ, *m*eşter e *d*racul; *m*ic la *s*tat, *m*are la *s*fat; prinde *o*rbul, scoate-ĭ *o*chiĭ; tot *p*ăţitul *p*riceput; cum veĭ *s*ămăna, aşa veĭ *s*ecera; cum e *s*luga, şi *s*tăpînul; de ce te *t*emĭ, nu te *t*rece.

---

chită nicĭ atîta CP. 39—40; *T*urcĭ şi *T*ătarĭ APP. 154. Forme aliterate sînt şi versurile cu care încep cea maĭ mare parte din doine: *f*runză verde *f*oĭ de *f*ragă, *f*loricică dintre *f*oĭ. In graiul Moţilor întîlnim un exemplu de aliteraţiune de curînd creată: puştĭ cu *r*epeziş şi *r*epeţiş FCR. 278.

Aliteraţiunea există şi'n terminiĭ onomatopoeticĭ, care nu sînt în sine decît cuvinte compuse dintr'un număr oare-care de silabe la începutul cărora se repetă aceliaşĭ sunete: *b*olboresc, *b*om*b*ănesc, *b*u*b*uesc, *b*ul*b*ucesc, *c*lo*c*otesc, *c*ron*c*ănesc, *d*îr*d*îesc, *d*u*d*uesc, *f*îl*f*iesc, *h*or*h*ăesc, *m*or*m*ăesc. Acestuĭ gen de aliteraţiune i-am putea da numele special de *aliteraţiune onomatopoetică*.

[94]) Comp. forme ca danţa-manţa Ş. I. 293_{164}, duraĭ-vuraĭ, dumbră-sumbră SDB. 39_{43}, gîrza-bîrza Ş. I. 294_{165}, hurduz-burduz MD. 81, rascari-crascari SDB. 2_8, sasca-parasca SDB. 2_7, şoldu-boldu, tinghi-linghi SDB. 22_{137}.

Ghicitorĭ:

*C*erbiĭ zbiară,
*C*iutele s'adună.
Ș. I. 301.

Casa *g*rîuluĭ
In vîrful *g*ruiuluĭ.
SDB. 18_{11}.

La *c*ap hop, la *c*oadă țop.
SBD. 9_{53}.

Sus *p*ădure, jos *p*rescure.
TPP. 220.

Șleapțul *s*atuluĭ,
Năcazul *s*ăracul̆uĭ
SDB. 22_{140}. [95]

Jocurĭ de copiĭ:

*B*elenger
*B*uf
IJ. 54_{I}.

Cu *c*ăruța Raduluĭ,
Cu *c*aiĭ 'mpăratuluĭ
IJ 54_{II}.

*P*ana
*P*anait
IJ. 58_{XI}.

Alagă, alagă *p*oarca,
*P*oarca cu *p*urçeliĭ,
*P*urçeliĭ luară *p*adea,
*P*oarca luă *p*ădurea.
(Din dialectul macedonean: Papahagi-Vurduna, *Jocurĭ copilăreștĭ culese dela Romînĭĭ din Macedonia.* Bucureștĭ 1893. *Anal. Ac. r.* s. II. t. XV; Mem. secț. lit.)

*S*olomon *S*ocodom
*S*ocodița podobița.

Una lia *c*astalia
*C*astapana porumbana
Și *ch*elsia veselia
Modîr *c*odîr.

---

[95]) Comp. și combinațiunĭ de cuvinte ca *m*ic *m*ondoc SDB. 2_{11}; *h*ohostîre *h*ora *ibid.* 3_{18}.

*Ț*irivenchi
*Ț*enchi. [96])

Frînturĭ de limbă:

Veniră sara la noĭ nişte nevoĭ, legară *c*oamele, *c*oadele *c*ailor de *c*uiele poduluĭ SBD. 28_3.

*P*repeliță *p*estriță cu doisprezece *p*uĭ *p*repelițĭ *p*estrițĭ; e *p*estriță *p*repelița *p*estrița, da-s maĭ *p*estrițĭ *p*uiĭ *p*repelițiĭ *p*estrițiĭ, decît *p*repelița *p*estrița *ibid.* 29_6. [97])

Descîntece:

S'a *s*inecat,
S'a *s*uflecat

MD. 218, 219, 220.

La ce l-ațĭ *s*ecerat,
La ce l-ațĭ *s*ăgetat

MD. 103.

Ceas răŭ cu *s*ăgetătură,
Ceas răŭ din *s*paimă,
Ceas răŭ de cu *s*ară.

MD. 71.

In jocurile de copiĭ vedem aliterînd cuvinte în mare parte neînțelese, dintre care multe poate nu sînt decît forme străvechĭ, remășițe de cuvinte eșite astăzĭ din uz, expresiunĭ trecute și păstrate în graiul copiilor cu numeroase și adîncĭ modificărĭ. Dacă asemenea formule tipice, cuvinte-fosile ca să zicem așa, s'aŭ păstrat și se recitează şi astăzĭ, aceasta se datorește numaĭ strînseĭ legăturĭ ce există între cuvinte, legătură susținută și întărită de aliterațiune și rimă. Amîndouă acestea din urmă sînt mijloacele cele maĭ puternice de cristalizare a expresiunilor şi'n ele se rezumă puterea de vieață a atîtor combina-

[96]) Exemplele din urmă sînt luate din colecțiunea de *Răspunsurĭ* la *Cestionarul istoric* al D-lui N. Densușianu.

[97]) Alte exemple de frînturĭ de limbă v. TPP. 266; APP. 392; BLR. 86; HP. 4; Ş. I. 273.

ţiunĭ de cuvinte consacrate, pe care le 'ntîlnim în toate limbile şi trec chiar adese-orĭ dintr'o limbă într'alta.

Dacă luăm în considerare că această legătură, pe care o stabileşte aliteraţiunea între cuvinte, înlesneşte fixarea lor în memorie, ca corolar al faptelor înşirate pînă aicĭ, rezultă că, după rimă, aliteraţiunea este al doilea mijloc mnemotechnic principal în literatura populară, unde memoria joacă, după cum ştim, un rol atît de important. [98])

*
* *

Urmărind originea formulelor noastre de aliteraţiune vedem că unele din ele existaŭ deja în limba latină. Toate acestea le-am primit dela Latinĭ şi'n această categorie trebue să punem legăturĭ de cuvinte aliterate ca cele ur-

---

[98]) Versurí ca cele următoare se'ntipăresc cu atît maĭ uşor în minte, cu cît fie care din ele cuprinde un cuvînt care alitereazǎ cu un alt cuvînt din versul precedent saŭ următor, şi'n acest chip legătura dintre versurĭ este susţinută prin însăşĭ prezenţa acestor cuvinte :

Ear la *c*apul dealuluĭ,
La *c*rucea medianuluĭ,
La *c*rîşma 'mpăratuluĭ
Ş. 1. 44_{19}.

Cînd aliteraţiunea este asociată şi cu rima, legătura dintre versurĭ este şi maĭ puternică. Cuvintele, aliterînd şi rimînd în acelaşĭ timp, fac ca şirul versurilor să-se imprime şi maĭ uşor în memorie :

Prin toate *p*ădurile,
Prin toate *p*laiurile
Şi pe toate *p*otecele.
MV. 9.

Pe calea *c*împuluĭ,
Pe calea *c*odruluĭ
MD. 341.

Ea s'*a*propia
Şi îi *a*ducea
APP. 188.

Cît pe cerĭŭ el se zăria
Maĭ întîŭ ca un *p*orumb,
Apoĭ numaĭ cît un *p*lumb
APP. 142.

Seca-ţĭ-ar izvoarele
Şi toate *p*'raele,
Să-ţĭ remîe *p*etrile,
Să trec cu *p*icioarele
Să-mĭ sune *p*otcoavele.
BPP. $161—165_{2, 5}$.

mătoare: *a*ur și *a*rgint (*a*urum et *a*rgentum), din *c*îlcîie pînă la *c*ap, saŭ: dela *c*ap pînă la *c*ălcîie (a *c*apite ad *c*alcem) [99]), *f*oame și *f*rig (*f*ames et *f*rigus), *f*runze și *f*lorĭ, în*f*runzesc: în*f*loresc (*f*rondes et *f*lores, *f*rondere: *f*lorere), în *l*ung și 'n *l*at (*l*onge *l*ateque), *m*ărĭ și *m*unțĭ (*m*aria et *m*ontes).

Fără 'ndoială multe, foarte multe, aliterațiunĭ latineștĭ nu s'aŭ transmis în limba romînă, și ceea-ce s'a păstrat pînă astăzĭ nu reprezintă decît o mică parte din numeroasele formule aliterate care circulaŭ în graiul poporuluĭ roman. Modificîndu-se sunetele inițiale, cuvinte simple devenind compuse, schimbîndu-șĭ adeseorĭ înțelesul lor și dispărînd unul saŭ chiar amîndouă cuvintele care aliteraŭ, multe legăturĭ aliterate aŭ dispărut în mod fatal. Așa se explică perderea unor forme și expresiunĭ atît de caracteristice ca: *o*leum et *o*peram *p*erdere, sine *p*enu et *p*ecunia, inter *s*acrum et *s*axum, *b*ene ac *b*eate. [100]) Limba romînă însă, prin propria sa forță de vieață, a creat maĭ tîrziŭ nouă aliterațiunĭ, întrunind la un loc saŭ două cuvinte de origine latină, legate poate între ele prin aliterațiune deja în graiul roman popular, — lucru pe care nu-l putem însă proba—: *b*un și *b*lînd, *m*ulte și *m*ărunte; saŭ un cuvînt latin și altul străin; *b*un *b*ucuros, *p*raf și *p*ulbere, saŭ în sfîrșit, două cuvinte de origine străină: *v*rednic și *v*iteaz. [101])

[99]) *Calx* a fost înlocuit prin *calcaneum*.

[100]) Cf. Wölfflin *Op. cit.* p. 35. sqq.

[101]) In maĭ multe rîndurĭ s'a emis cu deosebire din partea filologilor germanĭ, părerea că prezența maĭ mult saŭ maĭ puțin deasă a aliterațiuneĭ în limbile romanice lasă să presupunem că acestea din urmă aŭ fost influențate în acest punct de limbile germanice, unde aliterațiunea este foarte des întrebuințată. Cf. Stengel, *Grundriss der romanischen Philologie* II. 61. Fără îndoială, despre un asemenea lucru nu poate fi vorba în limba romînă, unde inrîurirea germanică se reduce aproape la nimic. Acolo unde s'ar

putea presupune o asemenea influenţă este limba franceză. Cf. F. Wolf, *Ueber die Lais* p. 173 Anm. 12; F. Lindner, *Iarbuch f. roman. u. engl. Sprache u. Litteratur*, 1875 p. 312; F. Kluge, *Grundr. der rom. Phil.* I. 393; M. Köhler, *Zeitschrift f. französische Sprache u. Litteratur* XII. p. 99. Köhler maĭ admite pentru limba franceză şi o influenţă a substratuluĭ celtic, fără a da însă probe şi fapte care să confirme o asemenea aserţiune In acelaşĭ timp el se contrazice de la o pagină la alta. Aşa la p. 99 zice: „Freilich würde das Altfranzösische wohl kaum eine solche Vorliebe für alliterierenden Gleichklang zeigen, wenn nicht das Keltische und vielleicht auch die germanische Poesie ihren Einfluss geltend gemacht hätten.“ Ear la pag. 94 zice: „Was das Deutsche und Keltische betrifft, so scheinen Verbindungen alliterierender Wörter aus ihnen in das Französische nicht eingedrungen zu sein; wenigstens habe ich derartige Beispiele nicht nachweisen können.“ Maĭ 'nainte de a admite asemenea fapte, trebue să-se cerceteze dacă într'adevăr există în limba franceză formule aliterate a căror prezenţă să fie datorită uneĭ influenţe directe din partea Celţilor saŭ Germanilor, lucru pe care nu l-a făcut nicĭ-unul din susţiitoriĭ aceşteĭ păreri de atîtea orĭ repetată şi primită fără control. Examinînd cele maĭ caracteristice exemple de aliteraţiune franceză, vedem că majoritatea lor cuprinde numaĭ cuvinte latineştĭ. Şi dacă une-orĭ găsim şi cuvinte de origine germanică faptul acesta nu poate pleda nicĭdecum în favoarea opiniuneĭ de maĭ sus, pentrucă se poate foarte bine ca ele să fi intrat în limba franceză nu sub formă de aliteraţiune ci ca cuvinte cu totul izolate, între care numaĭ maĭ tîrziŭ s'a stabilit legătura de aliteraţiune pe care o vedem astăzĭ. Numaĭ atuncĭ cînd aceliaşĭ formule aliterate le-am întîlni atît la Francezĭ cît şi la Celţĭ saŭ la Germanĭ, numaĭ în acest caz am putea ajunge cu tot dreptul la concluziunea că aceştĭ din urmă aŭ exercitat într'adevăr o influenţă directă şi imediată asupra aliteraţiuneĭ franceze. Lipsind aceste probe, teoria influenţeĭ celtice şi germanice nu poate fi luată în serios, lipsindu-ĭ orĭ-ce bază şi valoare ştiinţifică.

TEXTELE CITATE.

APP = V. Alexandri, *Poezii populare ale Romînilor*, Bucureştĭ 1866.

BCA = A. Bagav, *Carte de aleagere* (dial. maced.) Bucureştĭ 1887.

BLR = G. Baronzi, *Limba romînă şi tradiţiunile eĭ*, Galaţĭ 1872.

BPP. = I. G. Bibicescu, *Poeziĭ populare din Transilvania*, Bucureştĭ 1893.

CP = I. Creangă, *Poveştĭ*, Iaşĭ 1890.

DC = T. Daul, *Colinde şi cîntece populare*, Arad 1890.

FCR = T. Frîncu şi G. Candrea, *Romîniĭ din munţiĭ apuseni* Bucureştĭ 1888.

GP = Iordache Golescu, *Pilde, povăţuirĭ şi cuvinte adevărate* (ms. în bibl. Academieĭ romîne no. 213.)

HP = I. Hinţescu, *Proverbele Romînilor*, Sibiŭ 1877.

IBD = I. U. Iarnic şi A. Bîrsanu, *Doine şi strigăturĭ din Ardeal*, Bucureştĭ 1885.

ICL = T. Iliescu, *Carte de lectură macedo-romînă*, Bucureştĭ 1885.

IGP = P. Ispirescu, *Ghicitorĭ şi proverbe* în *fasc. I. din Legende şi basmele Romînilor*, Bucureştĭ 1872.

IJ = Idem *Jucăriĭ şi jocurĭ de copiĭ*, Sibiŭ 1885.

IL = Idem, *Legende şi basmele Romînilor*, Bucureştĭ 1882

IRT = Idem, *Zicătorĭ populare în Revista p. ist. a d-luĭ Tocilescu*, I. 1882, sqq.

MD = S. Fl. Marian, *Descîntece populare romîne*, Suceava 1886.

MIMS = F. Miclosich, *Istro und Macedo-rumunische Sprachdenkmäler*, Wien, 1881, I.

MV = S. Fl. Marian, *Vrăjĭ, farmece şi desfacerĭ*, Bucureştĭ; 1893 (Extras din *Anal. Acad. rom.* Seria II. t. XV. Mem. secţ. lit.)

OTM = Dr. M. Obedenaru, *Texte macedo-romîne* (publ. de d. I. Bianu) Bucureştĭ 1891.

PB. = M. Pompiliŭ, *Balade populare romîne*, Iaşĭ 1870.

PM = V. Petrescu, *Mostre din dialectul macedo-romîn*, Bucureştĭ 1880—1882, I, II.

RP = I. Pop Reteganul, *Poveştĭ ardeleneştĭ*, Braşov 1888. I—V.

RTV = Idem, *Trandafirĭ şi viorele*, poeziĭ populare, Gherla 1886.

SB = D. Stăncescu, *Basme*, Bucureştĭ 1893.

SDB = Gr. Sima al luĭ Ioan, *Din bătrînĭ* (ghicitorĭ, întrebărĭ şi răspunsurĭ, frămîntărĭ de limbă), Sibiŭ 1885.

Ş. = *Şezătoarea*, revistă pentru literatură şi tradiţiunĭ populare, dir. A. Goroveĭŭ, Fălticenĭ 1892 sqq.

TPP = G. Dem. Teodorescu, *Poeziĭ populare romîne*, Bucureştĭ 1885.

A.

Aliterațiunea între cuvinte sintactic necoordinate între ele.

α) *Substantiv + Substantiv.*

*a*ripioare: *a*rgint, aripioare de argint Ș. I. 288_{170}.
*b*ade: *b*ănat, scrisu-ĭ și-al badeĭ bănat IBD. 161_{358}.
*b*rad: *b*ade, cum e bradul arătos—așa-ĭ badea de frumos IBD. 39_{85}.
*b*un: *b*ucate, bunul bucatelor TPP. 22.
*b*unătate: *b*ogăție, bunătatea e maĭ prețuită decît bogăția IRT. I. 453_{534}.
*c*ale: *c*olilie, fi-i-ar calea 'n colilie TPP. 341.
*c*ale: *c*ruce, mi-ĭ calea 'n cruce Ș. I. 111; calea mi-se face cruce IBD. 211_{447}, 214_{453}.
*c*ap: *c*ăciulă, la așa cap așa căciulă Ș. I. 219_{31}.
*c*ap: *c*ălindar, nu-țĭ face din cap călindar HP. 26.
*c*apră: *c*îrd, cu capra țĭ-aĭ pus în cîrd CP. 31.
*c*arte: *c*urte, aŭ trimis carte la curte IBD. 433_{232}.
*c*asă: *c*oasă, la toată casa bate coasa HP. 29; intră 'n casă ca și-o coasă IBD. 170_{378}; Ș. I. 176_{139}; CP. 10.
*c*ălcîiŭ: *c*ap, din călcîie pînă la cap IRT. III. 377_{231}; dela cap pînă la călcîie TPP. 311.
*c*eriŭ: *c*eață, ceriul cu ceață BPP. 36_{31}.
*c*hip: *c*ap, chip frumos la un cap prost IRT. II. 149_{1021}.
*c*împiĭ: *c*ărărĭ, cîmpiĭ fără cărărĭ MV. 16.
*c*leşte: *c*ap, cleştele capuluĭ MD. 5, 194.
*c*oadă: *c*ap, vaĭ cînd ajunge coada cap HP. 36.
*c*opacĭŭ: *c*obză, el o legă de copacĭŭ cobză IL. 201.
*c*unună: *c*împ, uşte-mi-se cununa—ca cîmpul primăvara IBD. 243_{506}.
*d*ogor: *d*ragoste, dogorul dragosteĭ IL. 214.
*d*or: *d*rag, dor cu drag IBD. 92_{201}; BPP. 13_{10}; RTV. 150_{17}.
*d*or: *d*ucă, dor de ducă BPP. 116_{153}.

*d*or : *d*omn, dorul luĭ e mare domn IBD. 126_{274}.
*f*aptă : *f*aţă, îĭ da faptele pe faţă HP. 49.
*f*aţă : *f*loare, mi-era faţa ca o floare TPP. 271.
*f*ereştĭ : *f*lorĭ, la fereştĭ tot florĭ domneştĭ IBD. 268_{350} ; la fereştĭ cu florĭ domneştĭ *ibid.* 25_{32}.
*f*în : *f*loare, fîn cu florĭ Ş. I. 183 ; TPP. 321 ; floarea fînuluĭ BPP. 238_{319} ; florĭ de fîn BPP. 13.
*f*loricică : *f*oĭ, floricică dintre foĭ IBD. 245_{311} ; floricică 'n foĭ albastră APP. 278 ; floricică 'n foĭ mărunte Ş. I. 287_{168}.
*f*luturel : *f*oc, fluturel de foc APP. 237.
*f*oc : *f*um, unde nu-ĭ foc nu ese fum HP. 61 ; IGP. 169 ; BLR. 51 ca să scapĭ de fum de multe orĭ te aruncĭ în foc IRT. II. 144_{809}.
*f*rică : *f*urnică, nicĭ n'am frică de furnică Ş. I. 218_{17}.
*f*rîne : *f*luturĭ, cu frînele de fluturĭ TPP. 89.
*f*rumuseţă : *f*loare, frumuseţa la om ca floarea la pom GP. 706.
*f*runză : *f*răsinel, umblaţĭ numaĭ aşa frunza frăsineluluĭ CP. 188.
*f*urcă : *f*us, furcă fără fus nicĭ cum se poate IRT. III. 384_{2326}.
*g*las : *g*ură, glasul gureĭ HP. 7.
*g*raĭŭ : *g*ură, nu cuteza să dea graĭŭ din gura eĭ IL. 329.
*g*ură : *g*arofiţă, cu gura de garofiţă TPP. 319.
*î*ncurcătură : *î*mpletecire, din încurcătură în împletecire IGP. 174
*l*umină : *l*ună, lumină ca din lună BPP. $239—240_{319}$; *ibid.* 248_{325} ; luna cu lumina *ibid.* 233, 247 ; TPP. 33, 34 ; IBD. 513 : luna plină cu lumina FCR. 193_{12} ; nicĭ luna lumină n'are TPP. 277.
*m*eserie : *m*oşie, o meserie plăteşte cît o mosie HP. 103.
*m*înă : *m*inciună, ce e'n mînă nu-ĭ minciună IRT. II. 146_{911} ; çi easte tu mînă, nu easte minciună ICL. 40.
*m*înă : *m*oarte, crezu că o să dea mîna cu moartea IL. 262 moarte cu mîna mi-oĭŭ face IBD. 173_{380}, 274_{559}.
*m*orman : *m*ort, mormane de morţĭ se vedea pe unde trecuse el IL. 170.
*m*reajă : *m*ătase, mreajă de mătase TPP. 91.
*m*unte : *m*are, dela munte pînâ la mare TPP. 235.
*m*urătură : *m*ură, murătură din mură nu se face HP. 115.
*m*urg : *m*unte, eŭ eram cu murgu'n munte Ş. II. 136_{209}.
*n*erod : *n*ebun, cine se apucă să 'nveţe pe nerod nu se osebeşte de nebun IRT. II. 154_{1200}.

*o*dihnă: *o*steneală, maĭ bine un ceas de odihnă decît miĭ şi sute în osteneală GP. 354.

*o*gor: *o*bor, cine este vara la ogor, earna este la obor IRT. II. 151_{1099}.

*p*almă: *p*ămînt, palmă de pămînt APP. 227.

*p*ază: *p*rimejdie, paza bună trece primejdia rea HP. 142.

*p*erişor: *p*ană, perişorul luĭ pana corbuluĭ APP. 3; TPP. 92.

*p*icătură: *p*iatră, picătura mică piatra găureşte BLR. 60.

*p*icior: *p*laiŭ, pe-un picior de plaiŭ APP. 1.

*p*itcoace: *p*asăre, ce mi te-aĭ făcut aşa pitcoace de pasăre IL. 46.

*p*levuşcă: *p*eşte, dec! şi plevuşca peşte IRT. III. 157_{1693}.

*p*lop: *p*ere, cînd a face plopul pere IBD. 45_{99}.

*p*lumb: *p*lută, D-zeŭ cînd te ajută plumbul ţi-se face plută IRT. III. 164_{1953}.

*p*ocitanie: *p*ămînt, pocitania pămîntuluĭ IL. 42.

*p*uĭ: *p*upuzuĭ, doĭ puĭ de pupuzuĭ TPP. 193.

*r*ăcoreală: *r*ouă, atuncĭ par'că le plouă — o răcoreală de rouă TPP. 322.

*r*ouă: *r*ăzoare, ca roua depe răzoare RTV. 167_{83}.

*s*ărăcie: *s*tană, sărăcia la om e stană de piatră HP. 167.

*s*finţit: *s*oare, cam după sfinţitul soareluĭ IL. 200; la sfinţitul soareluĭ IBD. 62_{143}.

*s*lugă: *s*tăpîn, cum e sluga şi stăpînul IRT. II. 160_{1424}; maĭ bine slugă bogată decît stăpîn sărac HP. 177; decît slugă mare maĭ bine stăpîn mic IRT. III. 157_{1678}.

*s*oare: *s*căpătat, soarele-ĭ la scăpătat IBD. 174.

*s*oare: *s*enin, ca soarele'n senin MD. 5, 80, 186, 204, 222, 232, 235; MV. 57, 79, 91; TPP. 362, 376; ca soarele pe senin MV. 62, 67.

*s*oare: *s*uliţĭ, cînd era soarele de două suliţĭ pe cerĭŭ IRT. I. 457_{660}.

*s*oră: *s*oare, sora soareluĭ TPP. 20; PB. 50; FCR. 191_{7}, 279; treĭ surorĭ a soareluĭ TPP. 361; MD. 3, 159; MV. 53.

*s*pin: *s*trăin, la ce, maică, m-aĭ făcut, -chiar sub umbra spinuluĭ,— să robesc străinuluĭ IBD. 179_{388}; d'aşa-ĭ, doamne, între străinĭ,—ca mlădiţa între spinĭ IBD. 195_{417}; mila de la străin — e ca umbra dela spin IBD. 179_{388}; cine are străin, are'n casă spin IRT. II. 150_{1058}.

*s*tea: *s*ară, steaua de sară PB. 92.
*s*tele: *s*oare, două stele d'îngă soare IBD. 262_{542}.
*s*trăin: *s*urorĭ, din străin nu-ţĭ facĭ surorĭ BPP. 109_{131}.
*ş*erpe: *ş*opîrlă, cine este muşcat de şerpe se păzeşte şi de şopîrlă IRT. II. 151_{1097}.
*t*rup: *t*randafir, bade, trup de trandafir IBD. 74_{166}.
*v*iţă: *v*in, ca şi viţa vinuluĭ BPP. 252, 257.
*v*înt: *v*ară, vînt de vară TPP. 77, 78, 332, 352; BPP. 251, 360; Ş. I. 143_{110}; APP. 367; RTV. 17_{3}.
*v*orbă: *v*înt, ia aşa o vorbă 'n vînt CP. 133.
*z*iuă: *z*orĭ, ziua cu zorile APP. 230; dalbe zorĭ de ziuă TPP. 68; în zorĭ de ziuă CP. 158; IBD. 104_{226}; zorel de ziuă TPP. 68.

β) *Substantiv + Adjectiv.*

*b*ade: *b*ănuit, nu fi, bade, bănuit Ş. I. 176_{137}.
*b*ucată: *b*ună, se depărtă o bucată bună IL. 395; SB. 276, 306.
*b*utuc: *b*orţos, în butucĭ borţoşĭ MD. 120; MV. 82, 87.
*c*erĭŭ: *c*ernit, cumu-ĭ ceriul de cernit IBD. 221_{472}.
*c*împ: *c*urat, şi pe voĭ v'oĭŭ scoate....... la cîmpul curat TPP. 63.
*c*odru: *c*ărunt, în codri cărunţĭ APP. 14; TPP. 35, 36.
*c*uget: *c*urat, îţĭ spuĭŭ în cuget curat IL. 383; ca să fie cu cugetul curat SB. 306.
*d*or: *d*esmierdat, dorul tăŭ e desmierdat IBD. 109_{236}.
*d*ragoste: *d*ulce, dragostea noastră cea dulce IBD. 162_{361}.
*f*aţă: în*f*lorită, a pus faţă înflorită — sub o glie veştejită IBD. 149_{330}.
*f*ete: *f*ecioare, nouă fete fecioare BPP. 271; pînă vor fi toate fete fecioare RP. II. 6.
*f*iară: în*f*ricoşată, cînd prin tine-a fi scăpată — de-o fiară înfricoşată APP. 165.
*f*luer; în*f*erecat, cu fluer înferecat DC. 8.
*l*ege: *l*epădat, de lege lepădat TPP. 44.
*l*uceafăr: *l*uminos, drăgălaş e şi frumos — ca luceafăr luminos APP. 290.
*l*ume: *l*argă, de ţi-s dragă bade, dragă, — de nu iată lumea-ĭ largă IBD. 232_{491}.

*l*ună: *l*uminată TPP. 374.
*m*ătase: *m*oale, părul eĭ mătase moale IBD. 35_{76}.
*m*ăr: *m*îndru, supt un măr mîndru 'nflorit BPP. 10_{7}; 11_{12}.
*p*ăr: *p*ăgîn, cu barba de păr păgîn RTV. 64, 78; Ș. I. 109.
*p*icioare: *p*intenog, la picioare pintenog IBD. 290_{585}.
*r*ăchită: *r*ămurată, sub răchita rămurată APP. 336; la răchita rămurată MD. 107; Ș. I. 82.
*r*ăchită: *r*ourată, sub răchita rourată IBD. 446_{278}.
*r*eteveiŭ: *r*otund IGP. 158_{43}; Ș. I. $94_{107, 108}$.
*r*otogol: *r*otund Ș. I. 107_{109}.
*s*îrmă: *s*ubțire, și nădejdea dela mine — e ca sîrma de subțire IBD. 238_{501}.
*s*lujbă: *s*fîntă TPP. 44.
*t*raiŭ: *t*icnit, împărații, veciniĭ luĭ, rîvniaŭ la traiul luĭ cel ticnit IL. 393.
*v*ermĭ: *v*iŭ, să-l mînce vermiĭ de viŭ IBD. 281_{573}.
*v*orbă: *v*ie, par'că pentru-o vorbă vie gura-ĭ cere chirie HP. 204.
*v*orbe: *v*iclene, nu-mĭ grăi vorbe viclene APP. 211.
*v*răjmașĭ: ne*v*ăzuțĭ HP. 41.
*v*reme: vrăjmașe, IBD. 375_{59}.

γ) *Substantiv + Verb.*

*a*rin: *a*rare, arin a arat Ș. I. 199.
*c*ale: *c*uprindere, calea li-a cuprins MD. 4.
*c*hinurĭ: *c*anonire, cu chinurĭ mi-l canonește TPP. 96.
*c*urte: *c*utremurare, curtea s'a cutremurat BPP. 273, 274_{334}; Ș. I. 43.
*d*or: *d*ucere, vaĭ de mine, cît dor duc IBD. 93_{205}.
*f*oc: în*f*lăcărare, focul îmĭ înflăcărează TPP. 346.
*g*ură: *g*răire, din gură grăind TPP. 16, 17, 20, 23, 24, 27, 32, 39, 40, 41, 46, 47, 48, 49; IBD. 62_{143}, 113_{244}, 137_{302}.
*l*ume: *l*uminare, lumile să luminațĭ APP. 29.
*l*ună: *l*uminare, luna n'a maĭ luminat TPP. 277.
*p*ăcat: *p*aștere, păcatul mi-ĭ păștea APP. 98.
*p*îrăŭ: *p*icare, lacrămile pîrăŭ pică IBD. 132_{292}.
*p*lînset: *p*otolire, plînsetul îșĭ potolia TPP. 82.
*p*utere: *p*erire, puterea din mine pere IBD. 214_{453}.

*r*îpă : *r*isipire, rîpile risipeşte MD. 196.
*s*cări : *s*coborîre, pe scări de aur se scobora TPP. 359.
*s*înge : *s*tîngere, cel de sînge stînge TPP. 372; MD. 107.
*v*ale : *v*enire, lacrimile vale-mĭ vin RTV. 18.
*v*ale : *v*ărsare, vale de lacrimĭ vărsaţĭ IBD. 131_{290}.
*v*este : *v*enire, rea veste mi-a venit IBD. 49_{4}; veste rea o vint în ţară IBD. 322_{645}.

c) Adjectiv + Substantiv.

*c*urată : *c*uget, fiind curată în cugetul eĭ IL. 28.
*d*albă : *d*imineaţă, ca şi dalba dimineaţă IBD. 322_{644}.
*d*ulce : *d*ragoste, să remîe pe pămînt — numaĭ verde pajişte — numaĭ dulce dragoste IBD. 222_{476}.
*f*rumoasă : *f*loare, Ileana Cosînzana,—ce-ĭ frumoasă ca o floare APP. 27; văzuiŭ mîndra pe cărare — frumuşică ca o floare IBD. 243_{506}.
*i*ute : *i*ubit, am fost iute la iubit Ş. II. 139_{216}.
*î*nălţat : *î*mpărat, înălţate împărate BPP. 289_{338}; RTV. 100, 101_{20}, 106_{30}; IBD. 316_{634}, $_{635}$.
*l*impede : *l*acrimă, apă limpede ca lacrima IL. 17, 245; SB. 172, 337; CP. 290; apă limpejoară ca o lăcrămioară TPP. 403.
*m*ăruntă : *m*azăre, blestemul cel de mumă..... e mărunt ca mazărea BPP. 94_{122}, 95_{123}, 127_{166}.
*m*îndru : *m*ăderan, dela mîndra mea de vale — mîndru măderan răsare IBD. 32_{67}.
*n*eagră : *n*oapte, neagră ca şi noaptea IBD. 248_{519}.
*p*intenog : *p*icior, pintenoage la picioare APP. 202.
*p*lină : *p*ăcate, săracă străinătate, — mult eştĭ plină de păcate IBD. 173_{381}.
*p*otrivită : *p*ăreche, tu şi cu talpa iaduluĭ sînteţĭ potrivită păreche CP. 318.
*s*ăracă : *s*trăinătate, IBD. 131_{289}, 173_{381}, 191_{410}.
*s*fînt : *s*oare, străluciaŭ ca sfîntul soare BPP. 262; IBD. 15_{27}, 18_{36}, 51_{117}, 121_{263}, 398_{137}, 425_{200}, 479_{22}, 494; TPP. 61, 272, 279, 283, 309, 312; MD. 149. 168; MV. 43, 45, 183; Ş. I. 236_{148}, II. 32, 95; RTV. 15.

ε) *Verb + Substantiv.*

*a*ducere: *a*jutor, să-ĭ aduc un ajutor IBD. 372_{48}.
*b*atere: *b*rumă, strugurel bătut de brumă IBD. 203_{434}.
*c*ălcare: *c*ărărĭ, haide mîndro să fugim — pre din sus de ținti-rim, — să călcăm cărările IBD. 57_{131}.
*c*redere: *c*ruce, cine crede 'n cruce, cu crucea se usucă IGP. 165; HP. 40.
*c*redere: *c*uvînt, dacă nu crezĭ în cuvînt IBD. 149_{330}.
*d*ucere: *d*or, du-te dor cu carele IBD. 90_{195}; du-te dor unde te miĭŭ *ibid.* 139_{308}; du-te dor cu gîndurile *ibid.* 182_{395}; duce dor APP. 284: eŭ mă duc cu mare dor IBD. 108_{235}; să mă duc de-aicĭ cu dor *ibid.* 159_{353}.
*f*acere: *f*ață, ì-s'a făcut fața ca pămîntul HP. 56; i-se face fața ca turta de ceară *ibid.* 58; începe a face fețe CP. 318.
*f*acere: *f*elĭŭ, sătenii duc pe leneș la locul cuvenit și-ĭ fac fe-liul CP. 332.
*f*rămîntare: *f*ire, voinicul se frămînta cu firea IL. 128; IGP. 176; HP. 62.
*f*ugire: *f*ulger, fuge iute ca fulgerul Ș. I. 44.
*l*icărire: *l*umină, zări licărind o lumină IL. 395.
*l*uminare: *l*ume, lumină toată lumea DC. 70.
*p*ăzire: *p*eire, ĭ-a avut d-zeŭ de știre, l'a păzit de peire HP. 171.
*p*icare: *p*ămînt, pică toate la pămînt IBD. 429_{218}.
*p*lîngere: *p*ăcate, cum îțĭ plîngĭ păcatele IBD. 260.
*p*ornire: *p*ribegie, își luă ziua bună dela părințĭ și de la frațĭ și o porni în pribegie IL. 214.
*p*rindere: *p*izmă, frațiĭ săĭ prinseseră pizmă pe el IL. 84.
*p*rindere: *p*utere, flăcăul mîncă și bău și, prinzînd putere.... IL. 263.
*p*unere: *p*ace, înălțate împărate,— pune pace, nu te bate IBD. $316_{634, 635}$.
*p*unere: *p*oară, nu te pune'n poară CP. 49.
*p*urtare: *p*onos, poartă ponosul IBD. 61, 149.
*s*toarcere: *s*uflet, de ce-țĭ storcĭ sufletul RTV. 87.
*s*trălucire: soare, strălucind ca soarele TPP. 71; strălucia ca soarele IL. 172.

*s*trălucire: *s*tele, strălucind ca stelele TPP. 71.

*s*unare: *s*cîndură, eŭ de tine m'oĭŭ lăsa,— cînd mi-o suna scîndura Ș. I. 291_{183}; TPP. 287.

*t*răire: *t*icnă, maĭ bine eŭ cu sărăcia mea și să trăesc în ticnă IL. 396.

*v*enire: *v*reme, vint-o vremea să mă duc IBD. 159_{353}, 302_{604}; 321_{644}.

*v*îrîre: *v*rajbă, și pretutindenĭ.... să vîre vrajbă între oamenĭ CP. 144.

*v*eghiare: *v*oie, a veghia voia cui-va IRT. I. 235_{394}.

ς) *Verb + Verb.*

*a*dunare: *a*semănare, cu cine te aduni te asemenĭ IRT. II. 158_{1369}.

*a*licire: *a*lbire, mi-se alicește albind ce-va IL. 336.

*c*ăsătorire: *c*ălugărire, dacă m'am căsătorit, nu m'am și călugărit IRT. II. 154_{1562}.

*c*întare: *c*lătinare, așa voinicel cînta—earba că se clătina IBD. 310_{622}.

*f*acere: *f*alire, carle face, fale MIMS. I. 9.

*g*îndire: *g*ăsire, dă-mĭ, doamne, ce n'am gîndit să mă mir ce m'a găsit IRT. III. 155_{1616}.

*m*ulțămire: *m*eritare, cine nu se mulțămește cu puțin, nu merită nicĭ mult IRT. II. 153 $_{1161}$.

*p*ășire: *p*oticnire, din treaptă 'n treaptă să pășeștĭ ca să nu te poticneștĭ IRT. I. 458_{725}.

*p*ăzire: *p*ăstrare, cine-șĭ păzește limba, îșĭ păstrează capul IRT. II. 155_{1227}.

*p*otrivire: îm*p*rietinire, ceĭ-ce se potrivesc, lesne se împrietinesc IRT. II. 147_{923}.

*p*ripire: *p*ăcălire, cine se pripește se păcălește HP. 153.

*p*ripire: *p*oticnire, cine se pripește, adesea se poticnește IRT. II. 155_{1220}.

*r*isčere: *r*ojigare, carle nu risče, nu rojiga MIMS. I. 10.

*s*ădire: ră*s*ărire, după cum a fost sădit, astfeliŭ a și răsărit IRT. III. 165_{1996}.

*s*ecerare: *s*ămănare, umblă după secerat pe unde n'a sămănat HP. 173; cum veĭ sămăna, așa veĭ secera IRT. II. 160_{1418}; acea-çe va să seameñĭ va să seaçerĭ BCA. 90; de l-așĭ putea sămăna,— eŭ cu drag l'așĭ secera BPP. 16_{12}.

*t*emere: *t*recere, de ce te temĭ, nu te trece IRT. III. 157_{1689}.

*v*edere: *v*orbire, cînd vede omul nevoia, vorbește ce nu-ĭ e voia HP. 130.

B.

Aliterațiunea între cuvinte de aceiași categorie gramaticală și sintactic coordinate între ele.

α) Substantiv + Substantiv.

*a*c: *a*ță, am ac și ață de cojocul tăŭ IRT. I. 231_{187}.
*a*linare: *a*șezare, — și — MV. 11.
*a*pă: *a*rină, apa treaçe, arina arămîne ICL. 39.
*a*ramă: *a*rgint, întră băiatul prin ale de aramă și de argint SB. 171.
*a*ramă: *a*rgint: *a*ur, banĭ de aramă, de argint și de aur FCR. 285.
*a*rgint: *a*pă, ca argintul la sleit, — ca apa la izvorît MV. 83.
*a*ur: *a*rgint, — și — TPP. 88, 291; ca argintul și ca aurul MV. 87; ca argintul strecurat, — ca aurul de curat TPP. 393; MD. 318; MV. 43, 62, 67; ca argintul curat, — ca aurul strecurat MD. 247, 254; TPP. 359; ca aurul strecurat — ca argintul cel curat MD. 110; ca aurul cel curat, — ca argintul cel strecurat MD. 122 — 123, 306, 348; ca aurul luminat, — ca argintul strecurat MD. 186; șeaua-ĭ luce'n aurel, — scările'n argințel TPP. 20; capu-ĭ bate'n aurel, — ciocu-ĭ bate'n argințel TPP. 39; cu coajă de argințel, — cu mere de aurel TPP. 81.
*a*vere: *a*rgint, la avere, la argint TPP. 272.
*b*anĭ: *b*ăutură, — și — RTV. 46; nicĭ — nicĭ — *ibid.*
*b*ine: *b*oale, urască-te binele, — iubiască-te boalele IBD. 259_{540}.
*b*ir: *b*elele, și de biruri te plătesc,— de belele te scutesc TPP. 345.
*b*ir: *b*oeresc, de bir și de boeresc TPP. 276.
*c*ale: *c*ărare, pe cale, pe cărare MD. 1, 2, 15, 40, 44, 171, 175, 182, 200, 212, 234, 245, 334, 335, 345; MV. 46, 47, 66, 67, 70, 80, 95; TPP. 359, 360, 361, 362, 363, 366, 367, 385, 386, 396; Ș. I. 82, 116, 124, II. 88, 91, 94, 96; IBD. 81_{230}; APP.

271; de cale, de cărare MD. 1, 2, 16, 44, 77, 100, 106, 111, 112, 132, 171, 180, 181, 182, 201, 213, 214, 218, 219, 220, 231, 334, 335, 336, 338; MV. 52, 77, 78; TPP. 360, 361, 366; Ş. II. 88; fapt în cale, fapt în cărare MV. 84, 85.

călămăr: carte, n'am călămăr, carte albă BPP. 296; călămăr carte-apuca *ibid.* 298.

cap: cruce: crîşmă, ear la capul dealuluĭ — la crucea medeanuluĭ, — la crîşma 'mpăratuluĭ BPP. 315_{343}; Ş. I. 44_{19}.

capăt: cale, în capătul lanuluĭ,— în calea armeanuluĭ APP. 316.

capurĭ: cuşme, cu capurile plecate, — cu cuşmele ridicate MV. 35.

care: caĭ, mergînd în faţa carelor şi cailor IL. 265;—căruţ: caĭ, de-aşĭ şti că mă duc în raiŭ—aşĭ lua căruţ şi caĭ IBD. 373_{52}.

case: curţĭ, nicĭ pe case, nicĭ pe curţĭ MV. 145; cum călcă peste pragul porţeĭ, începu casele, curtea şi grădina a se cutremura IL. 149; o, tu domn al curţilor — şi stăpîn al caselor TPP. 40.

carne: chiealle, carnea şi chieallea luĭ OTM. 202_{31}.

chiliuţă: căsuţă, dar de ce muncia — şi mi se trudia? — pentru chiliuţă — şi pentru căsuţă TPP. 38.

cioltar: ciucurĭ, cu cioltar de fir,— ciucurĭ d'ibrişin TPP. 45.

ciute: cerbĭ, — şi — MD. 341_{II}; cerbiĭ zbiară, ciutele s'adună Ş. I. 301; TPP. 222; în copitele ciutelor — în coamele cerbilor MD. 216.

cîmpiĭ (cîmpĭ): codri, — şi — IL. 383; cîmpiĭ întinse, codri frunzoşĭ FCR. 263; ş'a mers peste cîmpiĭ întinse, prin codri netăiaţĭ *ibid.* 239; ş'a mers prin cîmpiĭ erboşĭ, prin codriĭ frunzoşĭ *ibid.* 260; în poalele cîmpuluĭ — şi'n poalele codruluĭ MD. 341; ghioceiĭ cîmpuluĭ, — şi ghioceiĭ codruluĭ *ibid*; pe calea cîmpuluĭ, — pe calea codruluĭ *ibid*; cu fetele cîmpuluĭ — cu fetele codruluĭ *ibid*; lasă codriĭ să 'nfrunziască — cîmpiile să 'nfloriască MV. 15; se cutremuraŭ codriĭ şi cîmpiile vuiaŭ de-ţĭ luaŭ auzul IL. 17; din codriĭ cu brazĭ, — din cîmpiĭ ceĭ laţĭ MD. 140; TPP. 375; codriĭ de frumoşĭ,— cîmpiĭ de mănoşĭ DC. 50.

clăĭ: care, nouă clăĭ şi nouă care IB. 369_{39}

coadă: cap, oştirea îl ajunsese într'o mlaştină unde i-se nomolisi eapa şi unde se muncia s'o scoată trăgînd-o cînd de coadă cînd de cap IL. 155; cu coada sparge, — cu capul drege Ş. I. 24_{12}.

coadă: căpătîiŭ, n'are nicĭ coadă nicĭ căpătîiŭ HP. 36.

*c*oadă : coamă, cam în coadă — cam în coamă TPP. 74 ; cu cozĭ lungĭ şi coame marĭ APP. 204.

*c*oarne : *c*opite, aŭ început a săpa şi cu coarnele şi cu copitele SB. 239.

*c*odru : *c*orb, ş'aŭ aprins un mare foc — în mijlocul codruluĭ la fîntîna corbuluĭ APP. 20 ; dară eĭ cîndu-mĭ sosia — la mijlocul codruluĭ, la fîntîna corbuluĭ BPP. 270.

*c*olindătorĭ : *c*ugetătorĭ, junĭ colindătorĭ — bunĭ cugetătorĭ TPP. 58.

*c*opiĭ : *c*oate, de copiĭ şi de coate goale să nu te vaiţĭ niciodată IRT. III. 157_{1692}.

*c*orb : *c*uc, unu-ĭ negru ca corbul,— unu-ĭ porumb ca cucul BPP. 317_{343} ; Ş. I. 44_{19}.

*c*rîng : *c*împ, aproprie-te crîng, depărtează-te cimp IRT. I. 232_{238} ; să las crîngnl — să iaŭ cîmpul TTP. 289 ; luaĭ drumul cîmpuluĭ — şi poteca codruluĭ TPP. 290.

*c*ulmĭ : cîmpiĭ,— şi — APP. 165.

*c*ustură : *c*oasă, vine moartea mănioasă — c'o custură şi c'o coasă Ş. II. 7_{190}.

*d*escîntec : *d*ar, de la mine descîntecul, — dela Dumnezeŭ darul MD. 25, 110, 128, 130, 142, 206; TPP. 373, 377, 378, 382.

*d*oină : *d*or, şi-ĭ cîntaţĭ doina de jele, — dorul inimioareĭ mele BPP. 26_{32}.

*d*omn : *d*rac, asta-ĭ vieaţă de voinic, — că nu-ţĭ pasă de nimic ; — nicĭ de domn şi nicĭ de dracu IBD. 289_{581}.

*d*or : *d*osadă, plin de dor şi de dosadă TPP. 284.

*d*or : *d*rag, — şi — IBD. 396_{131} ; să-te bată un dor ş' un drag IBD. 259_{539} ; să-te ajungă un dor ş'un drag BPP. 51.

*d*or : *d*ragoste, dorul şi cu dragostea BPP. 368_{376}.

*d*umbrăvĭ : *d*rumurĭ, prin toate dumbrăvile — pe toate drumurile MV. 9.

*d*umnezeŭ : *d*racul, mare e Dumnnezeŭ, meşter e dracul IRT. I. 454_{543} ; bun e dumnezeŭ, meşter e dracul BLR. 50.

*f*apt : *f*ăcătură,— şi — MV. 87.

*f*ată : *f*lăcăŭ,— şi — SB. 37 ; cine mi-te-a ciumpăvit ? — flăcăi dela cosit,—fete marĭ dela iubit Ş. I. 237_{138}; avea un flăcăŭ şi o fată Ş. I. 187.

*f*ete : *f*ecioare,— şi — IBD. 414_{186}.

*f*ete : *f*eciorĭ,— şi — DC. 47 ; BPP. 366_{373} ; IBD. 414_{186} ; Ş.. I.

50_{41}; RTV. 98_{17}; ţara, lumea va vedea — c'a fost dragoste curată — de-un fecior şi de-o fată BPP. 347; aşa cîntă de cu dor — de-o fată şi c'un fecior Ş. I. 115_{38}; de ura feciorilor — şi a fetelor MV. 76; dulcea dragoste 'nfocată — de-un fecior şi de-o fată APP. 22; ficiorlu şi feata OTM. 26_{63}, 32_{77}, 34_{80}; fără feată, fără ficior *ibid.* 35; cu feate şi cu ficiorĭ *ibid.* 197_{19}; dorlu a ficiorluĭ şi a feticăllieĭ *ibid.* 27_{66}; oassele açealle toate erá..... di ficiorame ş' di feate *ibid.* 206_{11}.

*f*ete : *f*emeĭ,— şi — Ş. I. 28.

*f*etie : *f*eciorie, de-ar eşi şi mîndra mea — să-şĭ asculte pasărea— cum iĭ cîntă patima, — patima eĭ din fetie — şi-a neicheĭ din feciorie BPP. 377_{394}.

*f*ir : *f*eciorĭ : *f*runză: *f*ete,... şi ziua bună să-mĭ iaŭ.... — dela fir de busuioc, — dela feciorii din joc,— dela frunză de cicoare, — dela fetele fecioare IBD. 322_{644}.

*f*iricel: *f*loricică, firicelul de earbă şi fioricica IL. 244.

*f*iŭ: *f*ată, ce-a făcut mama şi tata o să facă fiul şi fata IRT. II. 146_{880}.

*f*lorĭ : *f*eciorĭ, cum mi-am ales eŭ de răŭ — rădăcina florilor, — urgia feciorilor IBD. 180_{391}; mi-or zis floarea florilor, — drăguţa feciorilor *ibid.* 157_{348}; eram floarea florilor,— drăguţa feciorilor *ibid.* 158_{351}; merge floarea florilor, drăguţa feciorilor RTV. 131_{19}; pela Paştĭ în sărbătorĭ — cînd e cîmpul plin de florĭ — şi crîşmele de feciorĭ BPP. 380.

*f*lorĭ : *f*eciorĭ : *f*ete, florĭ în casă întra-vor, — feciorĭ însura-se-vor — fete mărita-se-vor DC. 15.

*f*lorĭ : *f*ete : *f*întînĭ, el chilia şi-a făcut — în mijlocul florilor — şi'n poteca fetelor — şi'n calea fîntînilor BPP. 62_{81}.

*f*lorĭ : *f*luturele, — şi — APP. 349.

*f*loricele : *f*lutureĭ, iĭ plăcea să..... adune floricele, să alerge după flutureĭ IL. 245.

*f*lorĭ : *f*runze, din lunca cu florile, — din codrul cu frunzele IBD. 104_{227}; frunza'n codru mi-a 'nverzit — florile mi-a 'mbobocit TPP. 352; nu mă 'ndur a mă maĭ duce.... — de mirosul florilor, — de sunetul frunzelor BPP. 235_{315}; pice-ĭ florile — ardă-ĭ frunzele MD. 109; cu frunzele albe — cu florile albe MV. 66, 67; cînd florile roduluĭ, — cînd frunzele pomuluĭ IRT. I. 458_{692}.

*f*oae : *f*ir, foae verde, fir de linte Ș. I. 212_{86}.

*f*oae : *f*lori, foae verde, flori de fragă IBD. 10_{12}, 103_{225}, 105_{228}, 234_{493}, 409_{169}.

*f*oi : *f*runze, pice-i foile — ardă-i frunzele TPP. 371.

*f*rați : *f*îrtați, fraților, fîrtaților RTV. 80, 82 ; de frați, de fîrtați FCR. 183.

*f*rați : *f*lori, și nu-și căpăta — nici frați frățiori — nici flori d'ingă zori DC. 66.

*f*rig : *f*oame, nu-le mai păsa nici de frig, nici de foame SB. 286 ; zgîrcit de foame și de frig SB. 291.

*f*runze : *f*ăclii, nu mă mai îndur a duce.... — de sunetul frunzelor, — de para făcliilor BPP. 249.

*f*runză : *f*ire, frunza 'n codru jos cădea, — firea 'ntreagă că jelia IBD. 311_{622}.

*f*runză : *f*lori, frunză verde, flori de fragă IBD. 114_{218} ; frunză verde, flori mărunte IBD. 402_{148} ; RTV. 94_{10} ; frunză verde, flori învoalte TPP. 318; frunză verde, floare-albastră Ș. I. 175_{137} ; crăngi de frunze și de flori APP. 165.

*f*runză : *f*oae, frunză verde, foae-albastră BPP. 188_{231} ; frunză verde, foae lată IBD. 176_{387}, 178_{387}, 197_{422}, 445_{274} ; BPP. 192_{240}, 194_{243} ; frunză verde, foi de fragă IBD. 238_{501}, 275_{561}, 318_{638} ; frunză verde, foae fragă RTV. 155_{60} ; frunzuliță, foae fragă Ș. I. 291_{181} ; BPP. 136_{176} ; frunză verde, foi de nalbă IBD. 399_{140} ; frunzuliță foi de dres Ș. I. 236_{152} ; frunzuliță, foi de nuc Ș. I. 143_{111}.

*f*runză : *f*răguță, frunză verde și-o frăguță IBD.405_{148}.

*f*urcă : *f*ullior, ti furcă ș'ti fullior — vîr'-nă oară nu-lli u dor OTM. 161_{21-22}.

*f*urci : *f*iere, furcile calea i-o ție, — fierele pe mîni să-i fie PB. 26.

*f*urci : *f*use, — și — TPP. $_{333}$.

*g*aroflță : *g*uriță, eu îi ceream garoflța — dînsa-mi arăta gurița BPP. 78_{104}.

*g*lume : *g*hicitori, spuind la glume și la ghicitori IL. 67.

*g*ozuri : *g*loduri, s'o curățim de gozuri — și de gloduri TPP. 361 ; MD. 4.

*g*răbire : *g*rije, le zise cu grăbire și cu o prefăcută grije IL. 294.

*h*alal : *h*aram, copilul numai ce mânîncă e halal, ce îmbracă e haram IRT. II. 157_{1312}.

*l*ampe: *l*uminĭ, — și — RP. II. 13.
*l*emne : *l*ocurĭ, în lemne putregăioase, — în locurĭ întunecoase MD. 120.
*l*ivade : *l*uncă, prin livadea — cu florile, — prin lunca — cu erburile TPP. 396 ; prin luncile verzĭ — și pintre livezĭ *ibid.* 64.
*l*ună : *l*umină, — și — FCR. 192. 10.
*m*arginĭ : *m*ijloc, tu la marginĭ ține-te — și la mijloc lasă-te Ș. II. 39; iĭ bate tu marginile — orĭ iĭ bate mijloacele Ș. I. 110_{65} ; bate tu marginile, — că eŭ bat mijloacele APP. 126, 146 ; taie tu marginile, — eŭ să taiŭ mijloacele APP. 197.
*m*ărĭ : *m*unțĭ, — și — Ș. II. 202.
*m*erache : *m*induire, lu ancălică ună merache și ună minduire OTM. 10_{21}.
*m*eșteșug : *m*eiŭ, ariciul cu meșteșug se prinde și vrabia cu meiŭ IRT. I. 233_{286}.
*m*iele : *m*îndruțe, unde păscuĭ mielele — și iubiĭ mîndruțele IBD 105_{227}.
*m*inciunĭ : *m*inunĭ, nu-s de cînd cu minciunile, ci-s de cînd cu minunile SB. 65.
*m*inte : *m*induire, — și — OTM. 122_{19}.
*m*inte : *m*înă, la minte cald, la mînă rece Ș. I. 28_{39}.
*m*ișelie : *m*inciună, — și — IL. 204.
*m*îndră : *m*oarte, zis-a maĭca că mă scoate — dela cîte, dela toate, — dela două nu mă poate : dela mîndră, dela moarte IBD. 7_{2}.
*m*îndruțe : *m*ăicuțe, de dorul mîndruțelor — și de-al măicuțelor IBD. 351_{102}.
*m*umă : *m*iră, ieŭ escŭ muma a pădurilor și mira a oameiñlor OTM. 54_{76}.
*m*urg : *m*îndră, nu mi-e murgul de vînzare, — dar mi-e mîndra de dat tare BPP. 277, 278 ; dorul mîndreĭ unde șede ? — colo 'n codrulețul verde, unde murgul și-l hrănește — și la mîndra se gîndește IBD. 286_{575} ; murgul paște și rînchează, — mîndra plînge și oftează IBD. 255_{533}.
*n*egură : *n*ea, — și — IBD. 464_{334}.
*n*evoie : *n*uea, nevoia învață pe om și nueaua pe copil HP. 123.
*n*iveastă : *n*aturĭ, fără niveastă și fără naturĭ OTM. 29_{72} ; de marea merache ți-șĭ avea ti niveasta-llĭ și ti naturĭ *ibid.* 30_{73}.

*o*ameni : *o*rașe, alți oameni, alte orașe IL. 9; oameni, orașe SB. 64.
*o*braz : *o*chi, în fața obrazului, în genele ochilor MD. 5.
*o*gor : *o*bor, cînd o văd cu capul gol — fug vacile din ogor — și viteii din obor BPP. 184_{225}.
*o*rb : *o*chi, prinde orbul scoate-i ochii IL. 106.
*o*rz : *o*văz, — și — Ș. I. 147; APP. 228.
*p*alme : *p*umni, curgeaŭ palmele și pumnii ca ploaia SB. 304.
*p*aloș : pistoale, fără paloș nici pistoale APP. 253; de paloșe ascuțite, — de pistoale alămite TPP. 298.
*p*ar : *p*istoale, fără par, fără pistoale IBD. 286_{376}.
*p*arte : *p*ort, albă-ți parte și poarte-ți portul IRT. II. 153_{1070}; CP. 252.
*p*ăduri : *p*laiuri : *p*oteci, prin toate pădurile,—prin toate plaiurile, — și pe toate potecile MV. 9.
*p*ădure : prescure, sus pădure, — jos prescure Ș. I. 193_{128}; TPP. 220, dedesupt prescure — deasupra pădure Ș. I. 28_{31}.
*p*ărinți : *p*opă, trupuri albe și 'nflorite, — de părinți neafurisite — și de popa spovedite BPP. 352; trupuri negre și pîrlite, — de părinți afurisite — de popă nespovedite *ibid.* 353_{358}.
*p*icătură : *p*iatră, picătura pică — piatra se despicăTPP. 368.
*p*ietri : *p*ești, mai bine rugina pietrilor — și mîncarea peștilor Ș. II. 138. $_{212}$.
*p*laiŭ : *p*ădure, și de grijă ne-a purta — plaiul cu pădurile, — pădurea cu murele APP. 258.
*p*lete : *p*ene : *p*inteni, și cu pletele pe spate, — și cu pene 'n pălărie, — și cu pinteni la călcîie Ș. I. 75_{33}.
*p*omeni : *p*unți, dracul nu face nici pomeni nici punți IRT. III. 163_{1917}.
*p*opă : *p*ăcat, de popă nespovedite, — de păcat neizbăvite Ș. I. 14_{16}.
*p*opă : *p*rohod, fără popă, nici prohod APP. 138.
*p*oporeni : *p*reoți, toți poporenii, toți preoții Ș. II. 95.
*p*orți : *p*oduri, o cetate de aramă cu porți și cu poduri de aramă FGR. 280.
*p*osomanturi : *p*ietre, posomanturi și pietre scumpe RP. II. 4.
*p*raf: *p*ainjeni, pline de praf și de painjeni IL. 359.
*p*raf : *p*îrhaiță, în mijloc praf și dedesubt pîrhaiță Ș. II. 294_{166}.

*p*raf : *p*ulbere, — şi — IL. 121 ; CP. 278 ; FCR. 281 ; Ş. I. 148 ; şi noĭ l-am ferit de praf, de pulberĭ TPP. 68 ; norul cel de praf şi de pulbere FCR. 282.

*p*ribegie : *p*lugărie, lasă-te de pribegie — şi te dă la plugărie RTV. 58.

*p*unte : *p*ărugenĭ, puntea şi cu părugeniĭ TPP. 305.

*p*uştĭ : *p*istoale, tot cu puştĭ şi cu pistoale FCR. 153 ; puştile, pistoalele BPP. 318.

*s*abie : *s*ecere, tu ştiĭ rîndul sabieĭ, — eŭ ştiŭ rîndul secereĭ RTV. 101_{22}.

*s*are : *s*oare, ca apa pe sare, — ca roua la soare MD. 244.

*s*at : *s*trăinĭ, şi 'n sat şi 'n străinĭ — trăesc ca pe mărăcinĭ BPP. 183_{224}.

*s*ăbiere : *s*ăgetare : strigare, beşicĭ prin săbiere, — beşicĭ prin săgetare, — beşicĭ prin strigare MD. 45.

*s*ăcurĭ : *s*uliţe, cu săcurĭ tăiatu-l-a, — cu suliţe împunsu-l-a Ş. II. 144, 145.

*s*ăgetătură : *s*paimă, ceas răŭ cu săgetătură, — ceas răŭ din spaimă MD. 71.

*s*ămcoĭ : *s*trigoĭ, nouă sămcoĭ, nouă sămcoaice, — nouă strigoĭ nouă strigoaice Ş. II. 90.

*s*cîndurĭ : *s*tîlpĭ, cu scîndurĭ de brad, — cu stîlpiĭ de fag TPP. 77, 85 ; cu stîlpiĭ de fag, — cu scîndurĭ de brad *ibid.* 84.

*s*coarţă : *s*urcele : *s*cînteĭ, cu scoarţă de pe răslogĭ, — cu surcele de la ferestrăŭ, — şi cu scînteĭ de ceatlăŭ MV. 84. 85.

*s*enin : *s*uspin, după nor e şi senin, — după dragoste-ĭ suspin Ş. II. 9_{195}.

*s*ete : *n*esomn, luptîndu-se cu foamea, cu setea şi cu nesomnul IL. 100.

*s*love : *s*crisorĭ, eŭ iĭ ştiam vorbele — ca şi popa slovele, — diacul scrisorile IBD. 159_{352}.

oare : *s*finţĭ, dar nu-ĭ soare răsărit, — ci-s doĭ sfinţĭ împodobiţĭ BPP. 237_{317}.

*s*oţioară : *s*urioară, cea 'ntîiŭ soţioară — cea 'ntîiŭ surioară APP. 188 ; ş'orĭ-ce soţioară — orĭ-ce surioară *ibid.*

*s*pinĭ : *s*caĭ, — şi — IBD. 234_{493}.

*s*pin : *s*trăin, că zăŭ nu pot să-mă duc, — că-s la umbra spinuluĭ, — sub mîna străinuluĭ IBD. 132_{292} ; mă trecuşĭ, măicuţă,

dealul..... — maică dealul cel cu spinii — și în satul cu străinii IBD. 174.
spor : *sălaș*, și din sporul meŭ — și din sălașul meŭ TPP. 374.
stat : *sfat*, mic la stat — mare la sfat HP. 104; BLR. 51; — un turc mititel la stat — dar al draculuĭ la sfat Ș. II. 39.
stăpîn : *slugă*, stăpîn nu poțĭ ajunge, dar slugă totdeauna HP. 180.
stele : *soare*, strălucınd ca stelele — și lucind ca soarele BPP. 150; nu văz ..... — nicĭ soarele răsărind — nicĭ stelele strălucind TPP. 319; cînd răsare soarele — și mi-se duc stelele IBD. 202_{433}; cum se lasă soarele — și se lasă stelele MD. 339; vin stelele și n'o ia — vine soarele și-o ia Ș. I. 61.
străinĭ : *stăpînĭ*, că zăŭ eŭ m'am săturat — de casa străinilor, — de pînea stăpînilor BPP. 114_{140}.
stricăciune : *supărare*, — și — TPP. 371.
sulițe : săgețĭ, cu sulițe și cu săgețĭ MD. 331.
supărărĭ : *strășnicií*, nu face supărărĭ, — nu face strășniciĭ MD. 18.
tunete : *trăznete*, — și — SB. 271; tot cu tunet — și cu trăznet BPP. 247.
țarină : *țărînă*, și din țarina mea, — și din țărîna mea TPP. 375.
țărĭ : *ținuturĭ*, prin toate țările, — prin toate ținuturile MV. 9, 11.
umbră : *urmă*, se sparie de umbra luĭ — și se uită 'n urma luĭ HP. 179.
val : *vîrtej asynd.* CP. 4; SB. 99, 189; BLR. 41.
veselie : *vitejie*, m'oĭŭ duce 'n codru la loc ...... — în codrul cu veselie — și cu dalbă vitejie IBD. 290_{384}.
vigurĭ : *valurĭ*, că pe tine te-oĭŭ ascunde — tot în vigurĭ de giolgiurĭ — și 'n valurĭ de postavurĭ BPP. 271; vigurĭ de giolgiurĭ, — valurĭ de postavurĭ DC. 28; prin valurĭ de giolgiurĭ, — prin vigurĭ de postavurĭ FCR. 231.
vin : *venin*, treĭ picăturĭ din tine aŭ căzut ..... — una de vin — și una de venin APP. 271; TPP. 386.
vitejie : *viclenie*, om fricos la vitejie, — dar meșter la viclenie PB. 22.
viță : *viniță*, pune viță — bea viniță HP. 203; BLR. 62, 67.
vînturĭ : *valurĭ*, nicĭ vînturĭ nicĭ valurile măriĭ nu putură să-le stea înpotrivă IL. 24.
volbură : *vînt*, — și — FCR. 184.

*v*orbă: *v*enin, de voiŭ zice, vorbă se face, de nu voiŭ zice, venin se face IRT. III. 160_{1809}.
*v*orbă: *v*ieață, după vorba mea — după vieața mea MV. 44.
*v*orbă: *v*ulpe, vorba 'n tîrg şi vulpea 'n pădure HP. 205; BLR. 50.
*v*racĭ: *v*văjitorĭ, — şi — IL. 380; vracĭ şi vrăjitoare *ibid.* 243.

β) Adjectiv+Adjectiv.

*a*sudat: ne*a*dăpat, — şi — TPP. 69.
*b*ogat: *b*olnav: sărac: sănătos, de cît bogat şi bolnav, maĭ bine sărac şi sănătos IRT. III. 156_{1656}.
*b*un: *b*ătrîn, — şi — TPP. 19.
*b*ună: *b*lajină, — şi — CP. 168.
*b*unĭ: *b*lînzĭ, — şi — FCR. 153; HP. 20; bunĭ, blînzĭ MV. 61.
*b*un: *b*ucuros *asynd.* IL. 105, 124, 315; SB. 138; bunĭ bucuroşĭ IRT. I. 454_{344}; bună bucuroasă IL. 24; RP. II. 13.
în*c*rucişate: în*c*leştate, — şi — IL. 212.
*c*urmat: *c*ăpăit, — şi — OTM. 52_{66}.
ne*c*uvioasă: ne*c*uviincioasă, nu da minte necuvioasă, — nu da vorbă necuviincioasă MD. 18.
*d*albĭ: *d*răgălaşĭ, — şi — TPP. 46.
*d*răgostoasă: *d*uĭoasă, la chip drăgostoasă, — la faţă duioasă, PB. 47.
*d*ulce: *d*albă, dulce turturică, — dalbă păsărică APP. 7.
*d*ulce: *d*ragĭ, dulce maĭcă, dragĭ surorĭ IBD. 193_{412}; ca aminte să-ţĭ aducĭ — de-ale noastre vorbe dulcĭ, — de-ale noastre dragĭ cuvinte IBD. 267.
în*f*ocat: în*f*iorat MV. 82.
*f*rumos; *f*erecat, — şi — Ş. I. 237_{156}.
*g*reŭ: *g*runţuros, drumu-ĭ greŭ şi grunţuros APP. 17.
*g*ros: *g*ras, — şi — SB. 133.
*i*steţ: *i*scusit, maĭ isteţ şi maĭ iscusit IL. 41.
*î*nţelept: *î*nvăţat, — şi — Ş. I. 97.
*l*înoasă: *l*ăptoasă, şi lînoasă şi lăptoasă BLR. 62, 67; HP. 87.
*l*ucioasă: *l*unecoasă, pe ghiaţă lucioasă — sticlă lunecoasă TPP. 57.
*l*ung: *l*at, — şi — Ş. II. 38.
*m*are: *m*ijlociŭ, cel mare şi cel mijlociŭ CP. 19; cea mare şi cea mijlocie IL. 168.

*m*are : *m*ijlocie : *m*ică, una maĭ mare, alta mijlocie şi alta maĭ mică IL. 164.

*m*are: *m*oale, earba cea mare şi moale ca mătasea IL. 263.

*m*are : *m*ulte : *m*ărunte, ceriŭ-ĭ mare, stele-s multe — şi maĭ marĭ şi maĭ mărunte IBD. 100_{216} ; BPP. $17\text{-}18_{13}$; APP. 303 ; satu-ĭ mare, fete-s multe — şi maĭ marĭ şi maĭ mărunte Ş. II. 80_{204}.

*m*are : *m*ulte : *m*icĭ : *m*ărunte, ceriŭ-ĭ mare stele-s multe şi maĭ micĭ şi maĭ mărunte Ş. II. 80_{204}.

*m*arĭ : *m*ărunte, şi maĭ marĭ şi maĭ mărunte IBD. 278_{562} ; TPP. 58, 59, 61 ; mărunta cădea, — marea rămînea TPP. 38.

*m*arĭ : *m*ititeĭ, — şi — MV. 11 ; maĭ marĭ şi maĭ mititele TPP. 326 : nicĭ mare, nicĭ mititea BPP. 320.

*m*arĭ : *m*ititeĭ : *m*ulţĭ, marĭ şi mititeĭ, mulţĭ ca frunza MV. 9.

*m*ărunte : *m*ieroase, tot ciute mărunte, — tot ciute mieroase TPP. 60.

*m*ărunţele : *m*ititele : *m*ăricele, luceaŭ stele mărunţele — maĭ în sus maĭ mititele, — maĭ în jos maĭ măricele IBD. 512.

*m*ic : *m*are, — şi — IL. 153 ; IRT. I. 452_{467} ; mare, mic HP. 148 ; IRT. I. 457_{658} ; ceĭ micĭ şi ceĭ marĭ FCR. 196_{15} ; ceĭ marĭ şi ceĭ micĭ IL. 4 ; cu mic, cu mare IL. 202, 290 ; cu micĭ, cu marĭ TPP. 264 ; pe mare şi pe mic IL. 96 ; dela mic pînă la mare Ş. I. 47_{26} ; fapt mic, fapt mare MD. 323 ; mic la stat — mare la sfat HP. 104 ; BLR. 51 ; unul mic şi altul mare IBD. 21_{44} ; uniĭ maĭ micĭ, alţiĭ maĭ marĭ TPP. 403 ; uniĭ . . . . maĭ marĭ, alţiĭ maĭ micĭ RP. II. 3 ; nicĭ de mică, nicĭ de mare IBD. 271_{555} ; Oltu-ĭ mare, luntrea-ĭ mică TPP. 323 ; grîŭ-ĭ mic şi zina-ĭ mare TPP. 311 ; tunurĭ marĭ şi tunurĭ micĭ IBD 391_{642} ; micuţĭ şi marĭ RTV. 98_{15}.

*m*ic : *m*ititel, cel maĭ mic, maĭ mititel TPP. 22 ; mic, mititel *ibid.* 216, 238 ; Ş. I. $23_{3,4,5,6}$; mică, mititică TPP. 242 ; IBD. 435_{239}.

*m*ică : *m*ulte, noaptea-ĭ mică, stele-s multe IBD. 141_{312}.

*m*ică : *m*uşată, — ali — MIMS. I. 4.

*m*îndră : mare *asynd.* Ş. I. 8.

*m*ultă : *m*are, cama multă muntrită şi cama marea ciudie OTM. 59_{33}.

*m*ultă : ni*m*isurată, ektrul trecu sinorile cu oaste multă şi nimisurată OTM. 19_{48}.

*m*ulte : *m*ărunte, — şi — IBD. 77_{170} ; CP. 173 ; Ş. I. 144 ; II

220_{242}; multe, măruntele Ş. I. 144; multele, măruntele MD. 336, 338, 339.

*n*eagră: *n*alţi, prin neagra pustie, — prin nalţii de munţi TPP. 35.

*o*rbălţată: *o*brintită: *o*brislită, beşică orbălţată, — beşică obrintită, — beşică obrislită MD. 45.

*o*stenit: *o*dihnit, unul te lasă de ostenit, — altul te ia de odihnit HP. 138.

*p*ăsărească: *p*ăgînească, şi să mi-te tot hrănesc, — nu cu carne păsărească, — ci cu carne păgînească, — nici cu sînge păsăresc, — ci cu sînge păginesc APP. 142.

*p*riceput: *p*ăţit — şi — APP. 90; păţit şi priceput *ibid.* 254.

*r*oşu: *r*uginit, strugur roşu, ruginit BPP. 55_{14}.

*s*ărac: ne*s*upus, — şi — HP. 168.

*s*cîrbită: *s*upărată, — şi — Ş. II. 143, 144, 145, 146, 147; supăratu-s şi scîrbit Ş. I. 49_{39}.

în*s*eninat: *s*trecurat, ca soarele 'nseninat, — ca argintul strecurat TPP. 360, 386.

*s*frijit: *s*cofîlcit, — şi — SB. 194.

*s*printinel: *s*ubţirel, eŭ te-aşi lua bucuros, — dar mi-e murgul sprintinel, — în picioare subţirel APP. 17; bucuros, mîndro, te-aşi pune, — dar mi-e calul sprintenel — şi 'n picioare subţirel BPP. 130_{169}.

*s*trăin: *s*ărac, de străin şi de sărac TPP. 326; străină şi săracă RP. II. 16.

*s*trăin: *s*ingurel, — şi — APP. 384.

*s*ubţire: *s*tufos, — şi — IL. 20.

ne*s*utite: ne*s*ocotite, sute nesutite, — mii nesocotite TPP. 282.

*v*erde: în*v*ărgat *asyntl.* IBD. 23_{16}.

*v*iteaz: *v*rednic, aşa de viteaz şi de vrednic SB. 236; îl laudă că e viteaz, că e vrednic *ibid.* 267.

*v*iŭ: ne*v*ătămat *asynd.* IL. 392; SB. 208; vie nevătămată IL. 343: vie şi nevătămată IL. 365.

γ) Verb + Verb.

*a*dărare: *a*rmătusire, s'adără, s'armătusi OTM. 219_{100}; te adară şi mi-ti armătusia *ibid.* 113_{10}.

*a*diare: *a*menințare, cu ea c'adia — şi amenința TPP. 36.

*a*flare : *a*devărare, cine 'n lume s'o afla, — s'o afla, ş'adevăra TPP. 71, 72, 81.

*a*llăgare : *a*mpăturare, allăgă în sus, ampătură în ghios OTM. 2_5.

*a*romire : *a*dormire, cum m'aĭ aromit — şi m'aĭ adormit TPP. 402.

*a*vînare : *a*sgunire, să-llĭ avină şi să-llĭ asguniască OTM. 28_{68}.

*b*lestemare : *b*otezare, Sfîntul Petru-ĭ blestema, — Sfînt Ioan că boteza TPP. 34.

*c*ăire : *c*ăinare, el se căia şi se căina IL. 106.

*c*ăsătorire : *c*ălugărire, plimbă-se călugăriĭ, — blestămîndu-şĭ părinţiĭ — de ce i-aŭ călugărit — şi nu i-aŭ căsătorit IBD. 217_{160} ; c'am fost de căsătorit, — ear nu de călugărit TPP. 300.

*c*iomăgire : *c*icălire, cînd îĭ ciomăgia, cînd îĭ cicălia IL. 333.

*c*întare : *c*hiuire, cîntînd şi chiuind SB. 357.

*c*întare : *c*olindare, şi-şĭ cînta — şi-şi colinda BPP. 253 ; de-şĭ cînta şi colinda *ibid*, ne-or cînta — ne-or colinda TPP. 39 ; să-ţĭ colinde şi să-ţĭ cînte *ibid*. 18 ; noĭ cîntăm şi colindăm IBD. 526_1.

*c*întare : *c*ulcare, păduricea aşĭ tăia — nicĭ o cloambă n'aşĭ lăsa — nicĭ cucului de cîntat, — nicĭ mierluţeĭ de culcat IBD. 128_{281}.

*c*îştigare : *c*heltuire, anevoe se cîştigă, lesne se cheltueşte IRT. I. 231_{203}.

*c*locotire : *c*hiotire, codrul negru clocotia — de-un lung chiot chiotia APP. 208—209.

*c*oasere : *c*hindisire, coase, chindiseşte TPP. 80, 85 ; de-mĭ coase şi-mĭ chindiseşte *ibid.* 82, 83 ; îmĭ coase şi-mĭ chindiseşte *ibid.* 61, 74.

*c*reştere : *c*ădere, frunza creşte, frunza cade APP. 225.

*c*umpărare : *c*îştigare, procopsiala nu se cumpără cu banĭ, ci se cîştigă cu anĭ HP. 154.

*d*eschidere : *d*are, bate şi ţi-se va deschide, cere şi ţi-se va da IRT. I. 451_{148}.

*d*ucere : *d*epărtare, du-te, depărtează-te MD. 78.

în*f*runzire : în*f*lorire, nicĭ să 'nfrunziască, — nicĭ să 'nfloriască MD. 347.

*g*îndire : *g*ăsire, oaspele nu mănîncă ce gîndeşte, ci mănîncă ce găseşte HP. 138.

*î*ncălecare : *î*ncurare, încălecă calul şi-l încură prin grădină IL. 152.

*î*ntindere : *î*ncheiare, îl întindeaŭ — şi-l încheiaŭ TPP. 95.

*l*ăudare : *l*ătrare, lumea să-te laude, cîniĭ lasă să-te latre HP. 94.
*l*uare : *l*ăsare, luaĭ noă, lăsaĭ două Ş. I. 297_{189}.
*l*uptare : *l*uare, se luptară, le luară TPP. 54, 55; se luară, se 'nluptară FCR. 195_{14}.
*m*ăhnire : *m*îndrire, nicĭ în năcazurĭ să-te măhneştĭ nicĭ în fericirĭ să-te mîndreştĭ GP. 354.
*m*ergere : *m*inunare, tot mergînd şi minunîndu-mă IL. 243.
*m*ionare : *m*iorlăire, miona şi miorlăia Ş. I. 148.
*m*îrîire : *m*ionare, mîrîia şi miona Ş. I. 147.
*n*ăpădire : *n*ăbuşire, sîngele să-l năpădească, — sîngele să-l năbuşiască MD. 109; TPP. 372.
*o*spătare : *o*menire, Gheonoaia ospătă pe Făt-frumos şi-l omeni IL. 5.
*pa*ştere : *pă*zire, eŭ le pasc — tu le păzeştĭ TPP. 41.
*pa*ştere : *p*ornire, paşte-le, — porneşte-le TPP. 40.
*p*icare : *p*utrezire, dacă cresc, şi dă un vînt, — pică toate la pămînt, — pică jos şi putrezesc IBD. 429_{218}; ca un măr putregăios, — ce pică jos şi putrezeşte Ş. I. 9_2.
*p*livire : *p*ăzire, primăvara le-am plivit — toată vara le-am păzit TPP. 352.
*p*lîvire : *p*rivire, staţĭ florĭ nu maĭ înfloriţĭ . . . . — că n'am fraţĭ să vă 'ngrădiască, — nicĭ surorĭ să vă plîviască — nicĭ părinţĭ să vă priviască Ş. I. 239_{166}.
*p*ornire : *p*ărăsire, badea-i călător, porneşte — pe mine mă părăseşte IBD. 160_{315}.
*p*ornire : *p*lecare, şi-a pornit şi-a plecat MD. 3; TPP. 361.
*p*regătire, *p*ornire : eĭ să pregătiră şi porniră IL. 84, 155.
*p*rindere : *p*ornire, cum auziră că să meargă în pădure, prinseră bucuroşĭ şi porniră SB. 40.
*p*rînzire : *p*eţire, noĭ n'am venit să prînzim, — noĭ am venit să peţim BPP. 274; Ş. I. 43.
*r*ăznire : *r*ăslovire, că eŭ de cînd m'am răznit — şi de cînd m'am răslovit TPP. 286.
*r*epezire : *r*etezare, Tarciĭ mult nu aştepta — ci îndat se repezia — şi capul îĭ reteza IBD. 494.
*r*ăspîndire : *r*isipire, ca răspîntia să-se răspîndiască — pe vînt să-se risipiască TPP. 385.

*ro*ire : *r*odire, ca roiul ce roieşte — ca sfînta zi de astăzĭ ce rodeşte MD. 140.

*r*otire : *r*ăsucire, danţul îmĭ roteşte, — toiag răsuceşte TPP. 80.

*s*ăbiare : *s*ăgetare, şi-a săbia, — şi-a săgeta MD. 41.

*s*ăltare : *s*ărire, săltaŭ şi săriaŭ IL. 381.

*s*ămănare : *s*ecerare, şi de drag te-aşĭ sămăna — şi cu drag te-aşĭ secera IBD. 7_3.

*s*ăpare : *s*ecerare, şi săpaĭ şi seceraĭ FCR. 92 ; nicĭ săpaĭ, nicĭ seceraĭ *ibid.*

*s*ărire : *s*păriere, să-l sar — să-l spar MD. 240 ; acolo saĭ — acolo spaĭ *ibid.* 241.

*s*ărutare : *s*ecare, gura nu mi-a sărutat, — inimioara mi-a secat TPP. 304.

*s*cădere : *s*ecare, astăzĭ curge şi îneacă — şi mînĭ scade ş'apoĭ seacă APP. 41.

*s*căldare : *s*pălare, mîndră te-oiŭ scălda — frumos te-oiŭ spăla MV. 64 ; te-oiŭ scălda — te-oiŭ spăla *ibid.*

*s*elipire : *s*ărire, şi văzu Turciĭ venind — tot sclipind ca păuniĭ — şi sărind ca fluturiĭ BPP. 271.

*s*coborîre : *s*prijinire, pe scărĭ de argint s'a scoborît, — în toiag de aur s'a sprijinit Ş. II. 92 ; cu cîrjă de argint scoborîndu-se — şi 'n cîrjă de aur sprijinindu-se Ş. I. 57.

*s*ecerare : *s*ăgetare, l-a secerat — l-a săgetat MD. 103 ; cĭ noĭ nu l-am secerat — nu l-am săgetat *ibid.* 103 ; l-a şi secerat — şi l-a săgetat *ibid.* 100 ; m'a şi secerat şi m'a săgetat *ibid.* 102 ; la ce l-aţi secerat — la ce l-aţi săgetat MD. 103 ; pe acela-l seceraţi — pe acela-l săgetaţi MD. 104.

*s*finţire : ră*s*ărire, soarele bade-a sfinţit — şi frumos a răsărit IBD. 259_{540}.

*s*fîrşire : *s*tăpînire, Marcu biet se 'nduioşa, — inima-ĭ i-se sfîrşia, — dar îndat se stăpînia IBD. 488.

*s*inecare : *s*culare, sinecatu-m'am — sculatu-m'am TPP. 358.

*s*inecare : *s*uflecare, s'a sinecat — s'a suflecat MD. 218, 219, 220.

*s*lăbire : *s*trîngere, îl slăbia, ce mi-l slăbia — şi maĭ tare mi-l strîngea RTV. 51.

*s*lobozire : *s*coborîre, scară de aur a slobozit — pe dînsa s'a scoborît TPP. 361 ; MD. 3.

*s*pargere : *s*fărîmare, piatră de spărgea — piatră sfărîma TPP. 38.
*s*pendere: *s*parere, burii anĭ învețu a spendeĭ, cativĭ învețu a spăreĭ MIMS. I. 7.
*s*tare: răsărire, ce staĭ — şi răsaĭ SB. 96.
*s*tîngere : *s*tîmpărare, setea să mi-o sting, — foamea să mi-o stîmpăr MD. 204.
*s*tîngere: *s*trîngere, făcliile s'aŭ stîns — mesele s'aŭ strîns MV. 77, 78.
*s*tricare : *s*curtare, casa mi-a stricat — vieața mi-a scurtat TPP. 328.
*s*tricare : în*s*ulițare, cătătura stricați — carnea 'nsulițați MD. 203.
*s*trîngere : *s*tîngere, ear de nu vă vețĭ strînge — şi de nu vă vețĭ stînge MD. 89; că noĭ ne-om strînge — şi ne-om stînge MD. 90;
*s*trîngere: *s*ugere : *s*curtare, să-ĭ strîng vinele — să-ĭ sug sîngele — să-ĭ scurtez zilele MD. 242, 244..
în*s*uflețire : *s*imțire, văzu că însuflețeşte şi se simte voioasă IL. 132.
*s*ugere : *s*trîngere, cu buzele-l suge — cu aripele-l strînge MD. 115.
*s*uire : *s*cobórîre : munțiĭ cînd suia, — munții cînd scobora TPP. 37; la munți te-am suit — şi te-am scoborît TPP. 19.
în*s*ulițare : în*s*păimare, şi te-oiŭ însulița — şi te-oiŭ înspăima MD. 72.
*s*urpare : *s*fărîmare, fagii surpînd — pietrile sfărimînd MD. 239, 240.
*t*unare : *t*răznire, tună şi trăzneşte S. I. 192$_{169}$.
*t*urburare : *t*recere, unde vede apă rece — ea o turbură şi trece APP. 264; TPP. 348; RTV. 14.
*v*ăerare : *v*ăitare, nu te văera — nu mi-te maĭ văita MV. 67.
*v*edere : *v*isare, ziua văd, noaptea visez TPP. 302, 303; nicĭ să-l vezĭ, nicĭ să-l visezĭ APP. 11.
*v*edere : *v*orbire, şi-l rugară să-se 'ntoarcă, că voeşte împăratul să-l vază şi să-ĭ vorbească IL. 344.
*v*edere : *v*rere, ochiĭ văd, inima vrea APP. 326.
*v*enire : *v*edere, cînd veni şi văzu acea mare prăpădenie IL. 152; cînd veniră-şi văzură pe Țugulea *ibid.* 331; venind ciobaniĭ şi văzînd toate acestea *ibid.* 397.
*v*enire : *v*rere, auzi că neştine a venit şi vrea să-se întîlnească cu dînsa IL. 260; se pomeni fiul de împărat cu un oare-cine că vine şi vrea să desgroape pe mort *ibid.* 253.

ĕ) Adverb+Adverb.

*a*uaçe: *a*cloçe, deade de auaçe, deade de acloçe OTM. 2_5.
*c*ruciş: *c*urmeziş, şi — şi — IL. 63, 95, 343; cruciş, curmez FCR. 194_{12}.
*d*incoace: *d*incolo, FCR. 258.
*î*nainte: *î*napoĭ, nu vedeaĭ nicĭ înainte nicĭ înapoĭ CP. 143.
*î*ncoace: *î*ncolea, daŭ încoace, daŭ încolea BPP. 352.
în *l*ung şi 'n *l*at, TPP. 56; IBD. 320_{642}; RTV. 18; în lat şi 'n lung IBD. 381_{79}: de-a lungu şi de-a latu Ş. I. 143_{110}.
*v*oiniceşte: *v*ultureşte, şi 'ncăleca voiniceşte — şi purcedea vultureşte APP. 146.

APENDICE.

Pentru a întregi și complecta faptele desfășurate în capitolul precedent, aliterațiunea ar mai putea fi studiată și 'n literatura noastră cultă, artistică propriŭ zisă. In cercetările de critică și estetică literară ar trebui să-se atingă și acest punct, nerelevat încă de nimenĭ, neglijat și trecut cu vederea de toțĭ pînă acuma, deșĭ fenomenul în chestiune joacă un rol destul de important în tehnica și forma estetică a uneĭ limbĭ. Așteptînd pînă cînd cine-va care se interesează să pătrundă în tainele armonieĭ limbeĭ romîneștĭ ne va da un maĭ bogat material asupra acesteĭ părțĭ din chestiunea de care ne-am ocupat, dăm aicĭ cîte-va exemple de aliterațiune pe care le-am cules din Bălcescu, *Cîntarea Romîniei* (BCR), Bolintineanu, *Poezii*, 1855, (BP), Alexandri *Pastelurĭ* și *Legende* (AP, AL), Eminescu, *Poezii* ed. Șaraga (EP) și Creangă *Poveștĭ* și *Diverse* (CP, CD): [1])

*a*rgint e pe *a*pe și *a*ur în *a*er EP. 33; prin *a*rborĭ cîntaŭ pasărĭ, prin *a*er zburaŭ îngerĭ AL. 135; parc '*a*scult și parc '*a*ștept EP. 102; . . . . tare-ĭ ne*a*stîmpărată și *a*vană, drept să-vă spun CP. 315; voinicĭĭ *b*unĭ de luptă și *b*ucurosĭ de glumă AL. 17 i se dusese vestea prin toate părțile despre *b*unătatea și *b*ogăția sa CD. 20; a îndreptat-o și ea cu multă *b*unătate și *b*lîndeță CP. 91-92; apar grămezĭ de leșurĭ, grămezĭ de arme rupte, — de *c*aĭ uciși, de *c*are, de *c*orturĭ risipite AL 99; o *c*arte și o *c*ruce, maĭ multe *c*ununĭ BP. 385; noaptea cade, lupiĭ urlă . . . vaĭ de *c*al și *c*ălător AP. 14; troenind *c*ărările — și gonind *c*întările EP. 80; era . . . . . ne*c*hitit la minte și ne*c*hibzuit la trebĭ CP. 37; pe *c*împie, pe *c*olnice CD. 64; *c*întînd și *c*hiuind cutreeram dumbrăvile și luncile umbroase CD. 117; eĭ merg de-a drept prin *c*odri,

[1]) Exemplele pe care le dăm aicĭ se rapoartă numaĭ la aliterațiunea între cuvinte sintactic coordinate.

pe lungĭ *c*ărărĭ perdute AL. 9; rumenind străvechiĭ *c*odri şi *c*astelul singuratic EP. 125; *c*odriĭ gem, *c*opaciĭ scutur 'a lor frunză AL. 53; doĭ luceferĭ strălucesc: — Stefan Vodă cel frumos — ş'o *c*opilă, *c*hip duios AP. 160; umblînd toată ziua... pela jocurĭ şi prin toate *c*orhanele şi *c*oclaurile CD. 106; în Azia 'nflorită *c*rescute şi *c*ulese AL. 18; perd *c*umpătul, perd *c*apul, zvîrl armele 'n văzduh AL. 31; la alţiĭ dă *c*upa, la alţiĭ dă *c*alul BP. 41; *d*escălicătorĭ de ţară, *d*ătătorĭ de legĭ şi datinĭ EP. 117; ear sufletu-ĭ ferice luat-aŭ forma vie — de-o mică, *d*răgălaşe, *d*uioasă ciocîrlie AL. 129; căcĭ te urăsc atunce . . . cu *d*ragoste şi *d*or AL. 119: aud un freamăt blînd — de strofe *d*ulcĭ, *d*ivine AP. 101; pluteşte-o lină, *d*ulce, *d*ivină îndurare AL. 94; el are glasul dulce, prea *d*ulce, prea *d*uios AL. 12; de-o *d*urere, de-o *d*ulceaţă,— pieptul, inima-ĭ se strînge EP 61; legănînd atîta *f*armec şi atîtea *f*rumuseţĭ EP. 121; nu voiŭ sicriŭ bogat —*f*áclie şi *f*lamurĭ EP. 195; un sat........ cu *f*lăcăĭ voinicĭ şi *f*ete mîndre CD. 1; şi cînd *f*lăcăĭ şi *f*ete vor secera la vară AP. 44; în scrînciobul din culme se daŭ *f*lăcăĭ şi *f*ete AP. 142; va da şi *f*lorĭ şi *f*runze etern fiind udată AL. 110;.... în cît *f*onfiĭ şi *f*lecariĭ, *g*îgăuţiĭ şi *g*uşaţiĭ EP. 118; un păr *f*rumos şi în*f*lorit CP. 286; adapă fugarul cu stemă pe *f*runte, cu aur pe *f*rîŭ BP. 97; se făcuse *h*ărţăgos şi de tot *h*apsin CP. 111; lac *l*impede şi *l*in AP. 99; dar ochiĭ *m*arĭ şi *m*inunaţĭ EP. 150; vîntul e copil zburdalnic fără *m*ilă nicĭ *m*ustrare AP. 145; unde punea el *m*îna, punea şi D-zeŭ *m*ila CP. 37; ş'acea oaste *m*îndră, *m*ultă, strălucită, AL. 52; ştia face *m*ulte şi *m*arĭ minunăţiĭ CD. 34; perzîndu-şĭ a sa frunte în *n*egură şi *n*orĭ EP. 9; *n*evoile, *n*ăcazurile şi sărăcia izvoresc în lume BCR. XVI; cine-ĭ cu *p*agubă şi cu *p*ăcat CP. 133; cu feru 'n brazdă neagră !...... Romînul astăzĭ are —*p*ămîntul săŭ drept carte şi *p*lugu-ĭ cărturarĭ AL. 39; tu în cap nu aĭ grăunte, numaĭ *p*leavă şi *p*uzderiĭ EP. 129; trece rîurĭ fără *p*odurĭ şi prăpăstiĭ fără *p*unte AL. 44; şi cîte *p*onturĭ şi *p*onosurĭ nu da dintr'însul CD. 140; se duc *p*ribegĭ şi *p*alizĭ să caute adăpostirĭ AL. 8; *p*rietin şi *p*ărinte BP. 26; trec *r*îpile în salturĭ, trec *r*îurile 'n not AL. 10; şi de-aceia tot ce mişcă 'n ţara asta, *r*îul, *r*amul EP. 115; era o fată *r*obace şi *r*ăbdătoare CP. 283; tot se *r*upe, se *r*ăstoarnă, se suceşte, se îndoae AL. 45; privia în zare cum pe mărĭ — ră*s*are şi străluce EP. 146; dar puterea ta s'a tocit de *s*ărăcie şi *s*trică-

ciune BCR. XLVI; îi *scăpărau* ochii și-i *sfîrîia* gîtlejul de flămînd ce era CP. 23; o *sfînt*, *sublim*, cerесc amor AL. 76; *sîngele* curge mereŭ...... *sabia* domnește în acea vreme..... *setea* de a stăpîni cuprinde pe oameni BCR. XXII; ai sămănat cu *sîngele* și cu *sudoarea* lor; *Dumbrava roșe*, pădurea sîngelui BCR. XXXVII; *soții*, *surori* și mame suspină 'n urma lor AL. 9; *sprinten* și sprințăroiŭ copil mai ai CP. 51—52; și pe deasupra-i steagul, amenințînd furtuna — cu bourul, cu *steaua*, cu *soarele* și luna AL. 26; îl invită cu ochirea, cu *surîsul*, cu *suspinul* AP. 84; în zadar *suspin* și *sufer* EP. 102; atît era de cuprins, de s'aŭ umplut munții...... de *turmele* și *tamazlîcurile* lui CD. 19; te-a *văzut* și-a *visat* raiul cu grădini îmbalzamate EP. 27; *vesela* *verde* cîmpie acu'i tristă, veștejită AP. 7; copilăria..... singură este *veselă* și ne*vinovată* CD. 36; pe cînd totul era lipsă de *vieață* și *voință* EP. 104; cum murmură *valul*, cum plînge un *vînt* BP. 41; cînd vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a *vînt* și *vreme* rea CD. 34; pela noi..... oamenii-s...... mai *voinici* și mai *voioși* CD. 126.

